

ماهنامه پژوهشی، آموزشی، اخلاق رسانه‌ای
برنامه ریزی و مدیریت شهرری
نورده جدید سال هشتم، شماره ۸۵، آذرماه ۱۳۸۶

مجوز اصلی: معماری و شهر سازی اسلامی

طرح روی جلد مربوط به محور اصلی
عکس پشت جلد: مسجد الطیبا-اسوان بصره

- ۱- مطالب مطرح در ماهنامه لزوماً نیازمند دیدگاه‌های سازمان شهرداری‌ها و شوراهای محلی است.
- ۲- ماهنامه بر روی ریش و تقویم، مطالب آزاد است.
- ۳- مطالب ارسال شده میسرود به بازنگری و بازنگری نخواهد شد.
- ۴- استفاده از مطالب و طرح‌های ماهنامه تنها با ذکر نام و نام خانوادگی مجاز است.
- ۵- مقالات باید با مینکت یا لوح فشرده در محیط فارسی (Word XP) همراه باشد.

صاحب امتیاز: وزارت کشور- سازمان شهرداری‌ها و دهجاری‌ها

مدیر مسئول: سید مهدی هاشمی
نویسنده: عبدالملی صاحب‌محمدی
زیر نظر: حسن ناصری پور
هیئت تحریریه:
عباس‌الله جلالی، محمطفی رستم خانی، بهزاد تیمور پورمهدی، فاضل فکور، بهزاد طرهمحمد رضا جمیلین، آرش سربانی
طراحی و صفحه‌آرایی: امیر شریف آتلیه موسسه فرهنگی ادبانه فتنه و سلامت
حروفچین: محسومه نونا
ویراستار: فاطمه فرهودی
نمونه خوان: فرحناز نبوتخت
عکس: محمطفی رستم‌خانی
شمارگان: ۵۰۰۰
ناشر: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهجاری‌ها

یادداشت
گزارش اصلی
معماری و شهرسازی اسلامی از آئینشه تا امروز / حسن یثیب
آئینشه و پژوهش
نقش‌یافتن باستر اسلام در شکل‌گیری شهر جدید و سیر تحول آن / محمد منیر کریمی سیاح
تاریخ در معماری و جاده‌های حفاظت در (مقصدی علی (ع) / محمد تقی‌زاده
شهرهای جهان اسلام و رده‌بندی با توکل (مترجمه) / ام. پی. پ
بررسی چشمه‌شناسی نقش دین در توسعه شهری با تأکید بر کارکردهای انضمامی مسجد / محمد کرگزان نمرزبادی
نگارگری
معماری اسلامی چه چیزی نیست؟
مشاور حقوقی
جمشید رضایی، فرهنگ فقیه لاریجانی
مشاور اداری مالی
جمشید رضایی
سند شهرداری‌ها
بلندی‌های نوین تو شهرت / عباس جلالی
قانون شهر
شروط و مقررات شهرداری و معماری اسلامی
القای شهر
رشدگرایی، حوضه عمل استعدا، مسجد نووری
شهرهای موفق
ساخته با شهرداری آن / سارا مظفری
تجربیات جهانی
سازمان آژانس (آژانس تطبیق، هنجار سربزاد)
استدلال شهر، همزیستی انسانها / سارا مظفری
شهرها و شهرداری‌های جهان
فرانکفورت کسپال (مدین) / فاطمه، آفاکر نعمت جدید
توکيو شهر نئون ها / شاهنهای موریاد شرق
تورنتو، پیش‌سوی باکرگی / ...
طرح و شهر
بررسی معماری تلفیقی در دوره قاجار (چهران) / محمدرضا بایزاد، محمد رضا پور جعفر، محمد شریف خدیوی
آموزش
سازمان فنیایی گاندی شهرهای جهان، سوم / رضا اکرزاد
شهرت و روزگاری به آموزشهای پدمانی در شهرداری‌ها (قسمت آخر) / جواد بیگلر
دیدگاه
آژینوشه شهری در ایران، تجربی به توسعه ملی شده است. محمد حسین یوگلی
گزارش
بیگانگی در معماری شهری و ملی ایران / حسن یثیب - شهرت شخصیت ما / وحید افزادی - جای پای معماری پایدار در ایران / حمید جدیدی - پیش‌سوی
رسمی / مهرداد موسوی - معنای شهری متعلق به چه کسی است؟ / فرید فرزند
از به بارش تا آینده زمانه / مریمه سربزادان - انرژی و مدیریت در ساخت و ساز / اوهانسیل رستگار
گزارش خبری
چشم‌پوشی هیت در معماری نوین / محمد رضایی - جاده‌های کشور رنگارنگ می‌شوند / سیدمه سیاح
پنجین می‌نمایشد، حمل و نقل و خدمات شهری - انتخاب شهرت نمونه سال
اخبار کوتاه
تغییرات معماری شهری بزرگ و باسیرین / اندیاز سفیر هند و شهرداری رضایی / همایش چشم انداز معماری اسلامی / معماری غربی مدلس
اخبار سازمان
وزیر کشور، خواستار ... / حکم شهرداری همدان / نشست مولین خدمات شهری / آموزش مدیران / ...
یک شهر، یک نگاه
بندرضایی / بندرگز / ساری / انتقال / گندنگوس / ایزد
معرفی پایگاه شبکه
شهرداری شامش در ...
تازه‌های نشر
سخنی تو از زبانی دیگر / عباس جلالی
بخش انگلیسی: جواد بیوزن

نشانی: تهران- میدان ولیعصر- بلوار کشاورز- ابتدای خیابان نادری- پلاک ۱۵- تلفن: ۸۸۸۳۶۴۰-۸۸۸۳۶۳۰-کمیته ۳۵۱۵۸۸۵۳۰
تلفن: ۸۸۹۲۳۲۰-۸۸۹۲۳۲۰-۸۸۹۲۳۲۰-۸۸۹۲۳۲۰
مورگزار: ۸۸۹۶۹۸۰

معماری و شهرسازی اسلامی؛ از اندیشه تا اجرا

• حسین تالبی

مقدمه

شهر نه تنها یک موجودیت فیزیکی است بلکه می‌توان آن را تعداد یک امر حادث شده اجتماعی دانست. از طرف دیگر به عقیده برخی دانشمندان شکل بیرونی و نمای شهر را می‌توان بازتابی از هنجارهای همان عصر و مقتضیات عقیدتی آن به شمار آورد. دین مبین اسلام نیز به عنوان دینی جهان شمول و کامل که به تمامی نیازهای مادی و معنوی انسان پاسخگوست از همان ابتدای پیدایش با مقوله شهر و شهرنشینی ارتباطی نزدیک داشته است به طوری که دعوت پیامبر (ص) از شهر مکه شروع شد و در شهر مدینه به اوج خود رسید. در سال‌های بعد نیز مسلمانان شهرهای جدیدی بنا نهادند و مقر و پایگاه اصلی حکومت مسلمانان بر سرزمین‌های پهنوار آن دوران، شهرهای بزرگ با مساجد و ساختمان‌های ساخته شده بر پایه روح و تفکر اسلامی بود. این نوع از معماری و شهرسازی با فراز و نشیب‌هایی تا قبل از ورود مدرنیسم به کشورهای اسلامی ادامه داشت به طوری که می‌شد تفاوت بسیاری شهرها در کشورهای اسلامی را با سایر کشورها به راحتی متوجه شد. با ورود مدرنیسم به کشورهای اسلامی و شدن الگوی نوسان‌گرا در معماری و شهرسازی این کشورها، تفاوت چهره شهرهای این کشورها از این رفت و با یکسان شدن شهرها و ساختمان‌ها، هویت و ارزش‌های معنوی این شهرها دچار زوال شد. در کشور ما نیز در یکصد سال اخیر، چهره ساختمان‌ها و شهرها دگرگون شده و به جز برخی بافت‌های تاریخی در شهرهای با قدمت و همچنین اینبه منظره در برخی از شهرها، دیگر نشانه‌های از هویت ایرانی - اسلامی شهرهای ما باقی نمانده است. با توجه به اهمیت موضوع، در این شماره از ماهنامه معماری و شهرسازی اسلامی را مورد بررسی قرار داده و در این زمینه از نظرات ۲۰ تن از دانشجویان دانشکده پره‌مند شده‌ام

فرهنگ ایران آمیخته‌ای از خصایص ملی، اسلامی است. در شهرهای ایران نمادهای مذهبی جزء لاینفک طرح‌های شهرسازی شهر محسوب می‌شوند، لیکن بهره‌گیری از این نمادها نتوانسته است سمت و سوی علمی (اجتماعی) به خود گیرد. عقاید و رویکردهای مذهبی در ایران عامل اصلی مؤثر بر تمامی شئون زندگی فردی و جمعی شهروندان، سازمان اجتماعی سیاسی، کنش‌های فرهنگی تاریخی و... و شکل‌گیری شهرها بوده است. نگاهی به تحولات تاریخی و درک عوامل تأثیر گذار بر آن این موضوع را شفاف می‌سازد که تاکنون شهر در هر مقطعی تاریخی منطبق بر زمان و روح زمانه خویش بوده و با بهره‌گیری از تفکر و داده‌های علمی و دستاوردهای فنی عصر خود به حیات و پویایی ادامه داده است. در حوزه بررسی روابط انسان، محیط و تعاملات آینده عرصه‌ای از تحقیقات دامنه‌دار مطرح می‌شود که در اصطلاح پراگماتیک (proxemic) نامیده می‌شود. وجه معرانه و شهرسازانه (طراحی و ساخت فضا) این بررسی کاملاً تحت تأثیر منش و خوی فرهنگی انسان و مولفه‌های شاخص رفتاری شناسانه در وادی زندگی فردی و اجتماعی وی است و اصولاً تعالی خویی دنیوی و اخروی و ارزش کالبدی - فضایی ایجاد شده کنش مثبتی فایده‌مآیند می‌سازد و محیط را برگیرنده‌ی وی است. حال در محیطی با فرهنگ غالب دینی، شاخصه‌های نماینده‌ی آن نیز نه تنها کاملاً بر این تعامل مؤثرند بلکه در بسیاری موارد در اصل، ستار و نمایه‌های اصلی این کنش قابل آرائین می‌توانند. این نوع نگاه تلفیقی از چه در جنبه رسمی زندگی اجتماعی فرد قابل‌بسته آن و چه در فضاهای غیر رسمی (Space Informal)، به فرد، تشخیص مدنی بخشد، بر خود دفاعی - محیطی را در حوزه شهری به حداقل می‌رساند. به عبارت بهتر در یک ساختار شهری که منطبق بر فرهنگ عمومی جامعه (به معنای عام و خاص) نباشد برخورد با فضاهای عمومی نوعاً با برخورداری دفاعی (protect from the outsiders) (Humans) آغاز می‌گردد. واکنشی که به نوعی بازتابی محیطی و حتی عکس‌العمل‌های جمعی را به دنبال دارد. در معماری گذشته ما آن‌چه که بسیار به چشم می‌خورد ایجاد و آرایش و امنیت در فضای زندگی شهری بنه‌ای ساخته شده است. معمارانی که به دنبال آفرینش اثر هنری بر مخرج‌ها و مفاهیم و اندیشه‌های معنوی بوده‌اند، در دوره‌های مختلف نیز

پاسخگوی سوالات بوده و درک خاصی از زیباشناسی که در عین کاربرد بودن، شاخصه‌های مهمی از هنر بارش می‌کنند که خانه مقرن‌سازها و کاردین‌های موجود در فضای هشتی یک خانه مسکونی ناپاوردی مساجد گواهی بر این موضوع هستند. ظرافت و دقت در کاشی کار ی بدنه یک مسجد به اندازه روابط حرکتی و نحوه تقسیم بندی فضا مهم بوده، بیانی شاعرانه و رمزگون از معماری ارائه می‌کند. وجود معماری تک‌بانه در ساختار شهری ما عدم توجه به محیط و بناهای اطراف، سبب بی‌تناسبی و ناهماهنگی در سمای شهر شده، به تبع آن اثر گذار در روح و روان مردم شهر خواهد شد. وجود نامالامات و در هم ریختگی سیمای بصری شهر در ایجاد اختلالات در روان و رفتارهای آن جامعه بی‌تأثیر نبوده حتی می‌تواند آرامش نسبی موجود را نیز مختل نماید. انسان جهان امروز در کنار فضاهایی برای کشف و اختراعات جدید نیازمند مکانی است که خود رشد فکری انسان قرن حاضر بوده، بستری مناسب برای شکوفایی ذهنی وی را مهیا سازد. معماری به مثابه اثر هنری، واقعیت‌ها و ارزش‌های برتر را معین می‌سازد. معماری، بنایی بصری از ایده‌ها به دست می‌دهد؛ ایده‌هایی با مفاهیم مختلفی برای بشر معنادر کرده و به واقعیت سامان می‌بخشد. تعریفی درست از جایگاه انسان مذهبی که به زمین آن می‌تواند به رشد و تعالی دست یابد. خلاصه‌ان که کارکرد اجتماعی یک سازه شهری باید معطوف به تقویت همبستگی اجتماعی ناشی از عقاید دینی در شهر باشد. سازه‌های شهری ما به ازای بیرونی و آشکار فرهنگ غالب و ایدئولوژی در شهر محسوب می‌شوند. نماد ناظر شهرها را باید به نوعی کالبد فرهنگی هر شهر محسوب کرد. هر تازه‌واردی که به شهری وارد می‌شود در نگاه اول با تفتیق در شکل و نمای شهر تلاش می‌کند، اوضاع فرهنگی آن شهر را مورد سنجش قرار دهد، بنابراین شهری که از وجود فرهنگی در ظاهر آرای خود پهر درنگرته باشد، شهر بی‌فرهنگ محسوب می‌شود. از دید جامعه‌شناسی شهری (لووتال) شهر دارای کیفیت‌مادنی است که در هر عصر محیط خود، اشکلی می‌دهد و متمسک کننده هنجارهای اجتماعی همان عصر است. تکیه بر اصول مدون شهرسازی و توجه به سنت‌های پویای جامعه و واکنش منطقی مدیریت شهری و نهادی خصوصی در مقابل کپی‌برداری ناقص و اصرار بر سنت‌های که کارکرد اجتماعی ندارند، است که راهگشاست.

مفهوم و تعریف

بحث در مورد تعریف معماری و شهرسازی اسلامی و برشردن وجوه متمایز آن از معماری و شهرسازی مرسوم در دنیای مدرن، موضوعی گسترده است که در آن نظریات مختلفی مطرح شده است. دکتر غلامرضا طباطبائی در شهرسازی و عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در این زمینه می‌گوید: «وقتی بحث معماری و شهرسازی اسلامی می‌شود طبیعتاً باید پیش و جهان‌بینی اسلامی بر این دو مؤلفه سنگینی کند این یعنی مقوله شهرسازی معماری را در قالب جهان بینی می‌بینیم. اسلام در حقیقت دینی شهرت است و ابیات زیادی در قرآن مجید دربار که درباره بحث مدینه و مفاهیم شهری بحث و تفهیم شده است. ولی دو مقوله را باید از هم تفکیک کرد.

یکی بحث شهرسازی اسلامی و دیگری بحث شهر در سزمین‌های اسلامی است. یک تفکر این است که با پیشرفت اسلام در کشورهای مختلف خیلی از شهرها که به تصرف مسلمانان در این آمدند به نوعی اسلامی‌سازی می‌شدند مثل قسطنطنیه و شهرهای ایران مثل اصفهان و شیراز. یکسری نیز شهرهای بوده است که با همان پیشی اسلامی شکل گرفتند که اولین آنها کوفه بوده است و بعدها بغداد را می‌بینیم که در زمان المصنوع‌خلیفه دوم عباسی ساخته می‌شود و خیلی از کشورهای در سال‌های اخیر سعی کرده که یکی جایگاه خاصی برای این قضیه در نظر بگیرند.

دکتر محمد تقی‌زاده، دکتر در طراحی شهری و عضو هیأت علمی دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی وادعای علوم و تحقیقات درباره مفهوم معماری و شهرسازی اسلامی می‌گوید: «یک نظر مرسوم دو تکرار درباره تعریف معماری و شهرسازی اسلامی یا به عبارتی دیگر معماری اسلامی و شهرسازی اسلامی وجود دارد. یکی نگاه که در واقع بیگانگان دارند این است که آن چیزی که در سزمین‌های اسلامی وجود داشته است و آن

می‌گویم که مثلاً باید قیمت کاشان اسلامی است. این یک نظر بسیار بزرگی دارد زیرا اگر گفته شود فلاں بافت تاریخی، اسلامی است و ما امروزه به هیچ عنوان در آن سکونت نمی‌کنیم و نمی‌سازیم در نتیجه ما بدون اینکه خودمان بخواهیم، آگاهانه یا ناآگاهانه تیشه بر ریشه خودمان می‌زنیم. واقعیت امر این است که من خیلی فکر کردم در رابطه با اینکه معماری و شهرسازی اسلامی چیست؟ به این نتیجه رسیدم که اسلام به دلیل جامعیت و جاودانگی و جهانی بودنش نمی‌تواند که یک الگوی ایستا را برای معماری و شهرسازی و برای لباس مردم و پوشاک آنها و خیلی چیزهای دیگر پیشنهاد کند.

در واقع یک روش زندگی و فلسفه‌ی زندگی را بیان می‌کند و بعد پیروانش برای اینکه بتوانند به آن صورت زندگی کنند باید فضایی را بوجود بیاورند که اسلام گفته است: بنابراین شهر اسلامی یک مفهومی است که در هر زمانی و هر مکانی تجلی خاص خودش را دارد درست مثل حجاب خانمها، اسلام مشخصات فیزیکی نمی‌دهد که چه رنگی و چه شکلی بپوشند، مشخصات عام مطرح می‌کند و شما از آننوزی تا شمال آفریقا می‌بینید که دهها رنگ و شکل لباس وجود دارد و هیچ‌کس هم به این ابراهان نمی‌گردد که لباس شما اسلامی نیست. ممکن است که ما نتوانیم تحمل کنیم لباس یک خاتم مسلمان مغزپایی را در تهران، همین طور هم نمی‌توانیم معماری آن را تحمل کنیم. فرضی بگیریم که یکی از خانه‌های بزد را در شمال ایران بسازیم آن فضا قابل زندگی است. بنابراین آن اصولی که بیان می‌شود و آن روشی که اسلام برای زندگی می‌کند این است که معماری آن است که معماری چه چیز باید باشد و در هر جایی با توجه به آب و هوای آن شما در اختیار دارید. قلیوب، خرده‌فرهنگ‌ها، وضعیت مالی و بودجه، تجلی خاص خودش را دارد.

ویژگی‌ها و مشخصه‌ها

بحث بعدی پس از بیان مفهوم معماری و شهرسازی اسلامی، بیان ویژگی‌ها و شاخصه‌های آن از جنبه‌های گوناگون است. دکتر لطیفی بحث شهر اسلامی را از دوران صدر اسلام مطرح می‌داند و می‌افزاید: «شما نگاه کنید که شهر مکه قبل از پیدایش دین اسلام وجود داشته است و در قرآن مجید هم از آن به عنوان المرقرا یاد می‌شود. می‌توان گفت که در واقع این مدلی از شهرسازی اسلامی است. همچنین می‌توانید ببینید در زمان هجرت پیامبر اسلام از مکه به مدینه، مسجدالنبی از موارد کالبدی است که خود رسول‌الله در ساختن آن نقش داشته است و مهاجرین به پیامبر انجام می‌دهد از مکه به مدینه و به عبارتی از شهر به شهر باز این مفهوم شهری را بیان می‌کند. دکتر تقی‌زاده برای شهر اسلامی سه ویژگی اصلی را بر می‌شمارد.

وی در تبیین ویژگی‌های شهر اسلامی می‌گوید: «زمانی که وارد بحث شهرسازی می‌شویم عموماً افرادی که نام

یکی از مهم‌ترین نهادهایی

که می‌تواند بحث معماری و شهرسازی

اسلامی را در دنیای امروز تئوریزه

بیان کند، دانشگاه‌هاست

شهرساز را به دنبال دارند مفسران زیادی به ساخت کالبدی شهر می‌پردازند و حتی درباره قوانین شهر خیلی اختیار ندارند. ولی آن‌چه که مسلم است این است که شهر از دو قسمت اصلی تشکیل شده است. یکی فضای فیزیکی آدمها است. آدم‌های یک شهر خیلی مهم هستند برای دادن هویت به یک شهر. منظور از رفتار در واقع تعاملات اجتماعی است اما رفتارهایی که ممکن است آدمها با عناصر طبیعی داشته باشند. یکی هم فضای کالبدی است. در حقیقت آن تفکرات با هم تلفیق می‌شود و یک کالبدی را بوجود می‌آورد. بنابراین وقتی می‌گویم شهر اسلامی، باید شهری را داشته باشیم که نه تنها کالبدش یک ویژگی‌هایی دارد که این ویژگی‌ها را باید از اسلام بگیریم بلکه باید تعادل و هویت هم داشته باشد و به انسان بها بدهد و تعام جنبه‌های حیاتی انسان را در نظر بگیرد.

همچنین روابط مردم با مدیر شهر و طبیعت و ساخت‌ها تحت یک قانونمندی باشد و بر تفکر مردم در واقع آن قضیه و جهان بینی اسلامی حاکم باشد. اگر شهری این سه شرط را داشته باشد می‌تواند شهر اسلامی باشد. شما ببینید کعبه معظمه از زمان حضرت ابراهیم تا الان ظاهر کالبدی‌اش تغییر نکرده است ممکن است معماری کرده باشند، ولی از خانه توحید به دلیل انسان‌هایی که اطرافش بودند به بتکده تبدیل شده است و حضرت رسول که مکه را فتح می‌کنند ایشان مکه را تغییر نمی‌دهند فقط بت‌ها را برپون می‌برند و دوباره مکه توحید می‌شود. این نشان می‌دهد که صرفاً کالبد مهم نیست و تنها یک قسمت قضیه است. دو قسم قضیه این است که انسان‌ها می‌مانند و دیگری روابطی که میان آن‌ها حاکم است. بدین ترتیب مدینه می‌شود مدینه‌النبی و الگوی همه‌ماست. تنها کار کالبدی که پیامبر (اسلام‌) انجام می‌دهند، مسجدی بنا می‌کنند اما به مرور رفتار مردم را با تعالیم اسلام تغییر می‌دهند و این تغییر باعث تغییرات کالبدی هم می‌شود. اما در مقایسه درخت، معماری اسلامی هم دارای ویژگی‌ها و شاخصه‌های است.

دکتر تقی‌زاده در این باره می‌گوید: «من معماری را اینگونه تعریف می‌کنم که: معماری تعریفی فضا است منتها

در جهت بوجود آوردن فضایی که انسانی که از آن استفاده می‌کند تا به کمال مطلوبش که جهان‌بینی و دینش باشد، معین کرده است. اگر معماری نتواند این کار را در واقع با ما مثل دارم، امروز خیلی از مسکن‌ها تبدیل به نشان شده‌است. ممکن جایی است که شما باید در آن بمانید و در جهت تعمیر و ارتقایش کار کنید. ولی امروزه هیچ کسی برای خانه خودش این کار را نمی‌کند زیرا خانه فقط کالا شده است. این مشکل است که خانه و مسکن دیگر وطن ما نیست کالایی است که از هر طرفی می‌خواهیم آن را تبدیل کنیم به یک کالای بزرگتری در یک مکان که خودمان فکر می‌کنیم که بهتر است. اگر اجازه بدهیم که یک جمله‌ای را در علامه طباطبائی نقل کنیم. ما خیلی شنیدیم که مسکن محل آرامش است که درست است ولی وقتی به بحثی که ایشان می‌کند این است که واژه مسکن درست است که معنی آرامش را می‌دهد ولی بیشتر توجه آرامش روانی و روحی است یعنی آن وجه غالب مسکن است. در واقع مفهوم آرامش روحی و روانی انسان‌ها است. این تعریف را اگر با مسکن امروز مقایسه کنیم می‌بینیم که در تضاد است.

دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و نقش آن‌ها

یکی از مهم‌ترین نهادهایی که می‌تواند بحث معماری و شهرسازی اسلامی را در دنیای امروز تئوریزه و بیان کند، دانشگاه‌هاست. این مراکز از طرفی به دلیل نقش تئوریک و فکری که دارند و از طرف دیگر با توجه به تربیت معماران و شهرسازان آینده کشور، نقش مهمی در این زمینه می‌توانند ایفا کنند. اما جایگاه دانشگاه‌ها و دانشگاهیان کشور در این موضوع چیست؟

دکتر لطیفی در این مورد می‌گوید: «مردم پیرینا که پدر معماری ایران است، در رابطه با معماری 5 اصل را مطرح می‌کنند که اصل اول، اصل مردم دارد است. یعنی معماری باید در خدمت مردم باشد حتی کبیل که یکی از شهرسازان امرباشی است می‌گوید شهرسازی چیزی نیست جز ایجاد امکانات و آرامش برای سائکن یک شهر. اگر ما همین تعریف ساده را بخواهیم اجرایی کنیم خیلی کار سختی می‌شود. اصولی که استاد پیرینا عنوان کرده است ما نبایدیم که از آن استفاده کنیم.

من در قالب یک مثال ساده عرض می‌کنم. شما وقتی به این می‌روید می‌بینید که یک تفکر در پشت این بنا وجود دارد نه در بزده بتکده شهرهایی مانند نابین و کاشان و ... و با ورود مدرنیسم به ایران کسانی که تحصیلمکرده خارج بودند و فرهنگ را با یک کالت خاص نگاه می‌کردند، با شور بوق به ایران می‌آمدند و تمام کارهای آنها را در ایران پیش می‌کردند. اروپا به علت شرایط اقلیمی خاص دارای نور خورشید کم است به همین علت پنجره‌های بلند سراسری

شهر از باغ زینت پیامبر (ص) مورد توجه رسول خدا لوله دینی و مسجده پیامبر بود. در آیدات دینی، در مسجدهای شهر یک پاینده آرمی است. در قرآن به شهر قسم خورده شده است. اینگونه روشی است که برای یاد کردن نابودی در مورد مقتدا به کار می‌رود. مکه، شهری کهن و دینی و مرکز قبائل سلسله در حجاز، مسجدهای کثرت انشراح فلسطین، شهرهای کثرت انشراح فلسطین، برنگان و ثروت برآمده تجارته محل ظهور اسلام و مولد پیامبر اسلام و پیامبر اکرم در برابر نبوت و پایداریش شهری نامیده شده است. این شهر اسلام رسلاً خدا را امین و مدینه ادری است. ... خودکفر قرآن شهر را با اهلیت پیامبر سجنش نمود. است. شهر مسجدهای کثرت قبلی نخستین شهر است که رسول خدا با نظرسنجیم آن را سامانهی در کرد و در حقیقت مفاهیم دینی که اسلام آن را بنا نهاد سر مشق تمامی شهرهای اسلامی بعدی قرار گرفت. این شهرها بر اساس دره‌گانه از مدینه در قلمه مکی گوناگون پهنه شهر اسلام بنا شدند. در مدینه استانی علاوه بر احداث مکان‌های عمومی، به ویژه مساجد نخستین سنگ بنای تعریف فضای عمومی بر اساس اهل بیت و پیغمبر و پیامبر طهارتی انشراحی و ... در شهر انجام گرفت. کثرت قبلی‌هایی مشخص شد و فضاهای شهری به عمومی، مهم و خصوصی و مهمی منکف گردید. بنده مسجد نخستین اقدام مداخله کالبدی در بار تعریف فضای عمومی است که با شایع شدن مساجد انجام گرفت. است. پیامبر اسلام به حضور خود در مدینه مداخله کالبدی در مسجدهای کثرت با همراهان را چند دگرگونی بنیادی دیگر آغاز نمود.

نقش پیامبر اسلام (ص) در شکل گیری شهر دینی و سیر تحول آن

● محمد جعفر کریمی صاحب کارشناس ارشد شهر سازی

مسجد النبوی و بزرگ مسلمانان بود. در این فضای مدنی (modoni) حضور انسان‌ها بر اساس تعریف جامع دینی انجام می‌شد. تکریم بدانگان بزرگوارترین از انبیا است؛ در عین حال همه بدانگان خدا حتی چالوسهایی که در قرآن جلیبشان مشرک خوانده شده‌اند می‌بایستند به نومی از مسجد استنشاد کنند. اما آن‌ها و همه سفاری شهرهای غیراسلامی با این پیامبر می‌بایستند از آن عبور کنند و حتی برای مذاکره گزارش‌دهی، و عبرت از آن سیر نمایند. هنوز هم در این در تمامی میلیون‌ها مسجد موجود جهان جریان و اعتبار دارد. آنچه در مدینه استانی، مسجدهای کثرت بزرگ سابق انجام شد، اکنون تمامی شهرهای اسلامی بعدی که بر اساس آن از جهان اسلام بنا شده‌اند، تقسیم‌بندی فضاهای شهری در مدینه‌نمایی و شهرهای اسلامی به بعداً بنا گشته‌اند. شهرها بر اساس عملکردهای عبادی، نیاهای دینی و سلسله مراتب خدا باورگی اجتماعی و پیشرو بود. مراهبره مدنی (modoni) مدینه استانی که بنیاد شهر دینی در جهان اسلام و اکنون ایجاد شهرهای ایرانی بعد از اسلام گردید. ایجاد مسجدهای کثرت شهرها بر اساس دره‌گانه از مدینه در قلمه مکی گوناگون پهنه شهر اسلام بنا شدند. در مدینه استانی علاوه بر احداث مکان‌های عمومی، به ویژه مساجد نخستین سنگ بنای تعریف فضای عمومی بر اساس اهل بیت و پیغمبر و پیامبر طهارتی انشراحی و ... در شهر انجام گرفت. کثرت قبلی‌هایی مشخص شد و فضاهای شهری به عمومی، مهم و خصوصی و مهمی منکف گردید. بنده مسجد نخستین اقدام مداخله کالبدی در بار تعریف فضای عمومی است که با شایع شدن مساجد انجام گرفت. است. پیامبر اسلام به حضور خود در مدینه مداخله کالبدی در مسجدهای کثرت با همراهان را چند دگرگونی بنیادی دیگر آغاز نمود.

مسجدهای کالبدی احداث مسجد و استقرار در آن به عنوان مرکز جدید دولت شهر دینی و شروع به اجرای تقسیم فضاهای مستقل شهری و ساماندهی واحدهای مسکنی است. مساحت مسجد استانی در زمان احداث ۱۷۰۰ شهر بوده است. ۱۲۰۰ مکتب، احداث مکتب مسجد ۱۲۰۰ هکتاری در استانهای آریزو و با مسجد ۹۵ هکتاری در شهرها به طوری که در روز پنجشنبه و پیشرو همه اهل آن جای بگیرند و توقف نمایند. همچنین سلسله مدیریت شهری دعوت و تشویق همه مسافران مسلمان به مسولات برادرانه و لوطیانه و تسلیم اهالی مدنی.

سرقراری مساحت اجتماعی و آیین روابط اجتماعی نوین تالیس سلسله نظامی است. دولت شهر دینی در برابر دولت - شهرهای شهری جوی دیگر و هم پیمان آن‌ها. تالیس سلسله مکتوری و محاکم قضایی با رویه مستقل از بخش اجرائی.

دارند مثلاً: گذرها حق قبلی عمومی و همه مردم با هر دین و اعتقادی است و ایجاد مانع از آن‌ها مطلقاً مستوع است. گذرها مکان امن برای گذر، زندگی و دسترس و همگانی است و اندکی حق تعرض به دیگران را با هیچ پهنایی، حتی پهنایه‌های شرک، کفر، اجناد و مخالفت سیاسی با امیر، نداشت. حضرت محمد (ص) علاوه بر احداث مسجد که هم برای عبادت خدا و هم مرکز اعمال حاکمیت بر سرزمین‌های تحت حکمرانی اختصاص یافته بوده است، گورستان عمومی در مکه بیرون از شهر آن روز مدینه احداث نمود. مکان‌ها و بناهایی برای نگهداشت غنیمت‌ها، مهمان‌نوازی و ... نیز به دستور پیامبر می‌بود. آمد رسول الله (ص) در بار نفی احکام بر مرکز شهر تحت استیلاهای جاهلی عرب حجاز، در زمان رسول خدا به وجود آمد. نظام روابط حاکم بر دینی، نگارگی انسان‌ها، تقدیس جنگ و خونریزی، کینه انتقام و خشونت‌های پیوسته ایرو و مرسمالاری اساسی باور دلیقه مسلمان بود. کالبد شهری مدینه و سامان‌بخشی نوین به روابط اجتماعی به ویژه برابری تبعید شکان از مکه با اهالی مدینه و تقسیم دوطبقه‌ای همه دارایی‌ها بین هر دو برابر خوانده به معنوی این روابط با کالبد جامع شهر نوین عینیت بخشید. این مقله را این یونان در مجموعه روابط اجتماعی که در مدینه جایگزین شد این چنین دسته‌بندی نمود: اندیشه و اخلاق صلحجوی حاکم بر شهر مدینه استانی در برابر جنگ‌طلبی و تقدیس خشونت در مکه (مکه آن روز که در تسلط دولت حاکم بود). ۲. شهر مسولات دوطبقه‌ای و برادرانه مدینه استانی در برابر برابری برده و برداری و تفوق یک قبیله‌ای حاکم بر دیگر اهالی در مکه. ۳. رویه مدارا امنیت آرزایی تعامل انسانی و سازماندهی مدینه استانی در برابر شهر اختلاف طبقاتی، تفوق نژادی، خشونت و سخت‌گیری جنگ و نزاع، تعامل نفوق طبایه و روزگار که در مکه آن روز حاکم بود. ۴. شهر سحر، خرم و پر از نعمت و رویش مدینه استانی در برابر شهر مصرفی و اسراف و تئیدر، غارت زناحتملی، بی‌بروری و عیش و نوش و شهوت‌رانی با هزینه کرد از غارت کاروان‌ها و ... که در مکه در جریان بود.

آرایش کالبدی شهرهای مدینه به روش مسجدها:
گذرگاه خانه؛ طبیعت
۱. مسجدها:

مساحت مسجد النبوی در زمان احداث، ۱۷۰۰ شهر بوده است. ۱۲۰۰ متر. کارکرد ماهوی، فضای نیمه خصوصی باژ شونده به فضای عمومی، کاربری مکتبی، سنتایی، حضور مکان تجلی انسان تسلیم شده به خدا تجلی عاطفه و رویت زبانی، رهبری هدایت و ارتداد تصمیم‌گیری آموختن، پیوند برادرانه اعضای جامعه انسانی و تامل روحی تجمع و ارتباطات چهره به چهره، همگانی با جامعه الهی و نمایان‌شدن شهرهای اسلامی. جایگاه مکتبی، متخیر انسانی، مرکز مکتبی شهر، تقدیس مکتبی مرجع و بخش‌گر کثرت‌های جمعی اهالی در بخش‌ها، نواحی و واحدهای مسکنی نامی شهر، فضای تعدیل کننده در کثرت‌های مدنی.

۲. گذرگاه و بازار:
کاربری مکتبی، زندگی، کار، ارتباطات بین مکتبی، مکان پذیرایی حق صلح همه‌ای اهالی و ایجاد ارتباطات انسانی، سیر و عبرت جایگاه مکتبی؛ که نسبت به متخیر انسانی (مسجدها) و متخیر مستقل

نسبت به خنه آینه هویت یافتگی شهری
۳. خانه:
کارکرد ماهوی، فضای خصوصی باژ شونده به فضای عمومی، کاربری مکتبی، مکان حقوق حق مطلق خویشاوندی و خویش‌گرایی زندگی، تولید مثل، طهارت و عشق و تربیت و آموختن، همگانی، همپوشانی و همسازگی امنیت و آسایش.

۴. طبیعت:
کارکرد ماهوی، مکان سیر و دریافت معنوی و مادی تفریح و گذران وقایع فرارغ، تجلی گاه زیبایی‌های پایه
کاربری مکتبی، حق عمومی و سفره نعمت‌های خدایی توسط رسول (الله)، استحصال روزی و ارتزاق از نعمت‌های خداداد، جایگاه مکتبی، مرجع و هدف پایش با محبوت انسان.

اهلیت
اهلیت حکمت و بزره و برابری رابطه انسان اهل و تابع شهرهای مدینه الگو با سکونت‌گاهشان است. به نظر می‌رسد اهلیت مفهومی است که از جنبه‌های با مفهوم شهروندی که ویژه شهرهای امروزی است بسیار نزدیک است. تعامل کالبدی شهرهای اسلامی با انسان‌های اهل آن و تکثیر ایمنی شهر نوین و مدنیت بر تعامل با شده و شکان زیبایی‌های یکبار فراوانی شده رابطه انداموار انسان در از استنفاط مساحت‌های که در جسم و کالبد شهرها می‌نشتند از این یونان نتیجه آموذگی نوین در تاریخ تطوری شهرهای اسلامی است. کالبد خنصر از هسته‌های اولیه نوین شهر یعنی مسجد استانی شگفت و کالبد شهری مدینه در پیکسیمی به سلسله‌های روابط اجتماعی نوین دگرگون شد: خرمی و یوایی و سازماندهی روابط انسانی و دینی نوین بر همه واحدهای مسکنی، نواحی و بخش‌های مدینه گسترش یافت. انگیزه نیت اندیشه و زیبایی‌شناسی که مبنای رویش مسجدهای شده استند آنچنان پایداری به الگوی کالبدی نمونه‌ای مدینه بخشید که هنوز هم در جهان اسلام و در تاریخ شهرها می‌رخشد. شهرهای اسلامی، ناکتور گزیننده میراث تمدنی شهرهای نوین استانی در تاریخ شهر جهان پدیدارند. به نظر می‌رسد شهرها اسلامی نتیجه به هم پیوندی شرع دینی و شرایط زندگی در زیست بوم‌های ویژه است. شهرهای اسلامی، بخش مهم و ماهوی تاریخ تمدن و زندگی ایرانیان و دیگر ملت‌های اروپا، شبه قاره آسیا، آسیای میانه و ... است. کنترول در چونی، چربی و چگونگی تسهیلات شهرهای اسلامی که غنیمت دریافت سربازان در عمیق‌ترین منبع معنوی، فرهنگی و علمی سرزمین و تاریخ ایران و دیگر شهرها است. مساحت شهرهای اسلامی است. کنترول ریشه‌های فرهنگ و تمدنی است در پیشرو وظیفه حضور. شگفت در هزاره سوم جهان از باز دگرگونی شهرشناسی اسلامی و ایرانی، می‌تواند است که تمامی زوایای حیثی و جستجو را بر موع خنصرهای بیای خود به پیش می‌راند تا استحکام حضور انسان صلحجوی و تسلیم خدای در فضای عمومی، ارتداد، بازگردا، منظر گاه و میدان‌ها باشناشد و با بنیادی مد و موع‌بخیزها به رکنه‌ای ایمن انسان می‌نوراد تا آن گنبدها و رونق‌ها، قاف‌ها چارچاق‌ها و ... را باژ گوید.

اسلام (ص) است؛ از سخنان: همچنین تاریخ به یادگار مانده از این امام همام (ع) بسیاری از ویژگی‌های بارز مبنیهی فاضله، شهر آرمی اسلام و محیطا و فضاهای مناسبی که تألیف امامی برای انسان تصویر می‌نمایند، قابل استنتاج هستند. ویژگی‌هایی که علاوه بر تبیین اصول اخلاقی، رفتار و حقوق متقابل اخلا جامعه با یکدیگر، بیانگر مبانی فکری و جهان‌بینی اسلام است؛ از نتیجه چنین چگونگی مشی و روش زیست انسان است. از آن‌جایی که این ویژگی‌ها هرچستی جامع و طولانی است که در حومه‌های مختلف مطرح است؛ نوشتار حاضر بر یک اصل بنیادین تفکر مختصر برای حیات متراکم خواهد بود. و آن اصل اخلاقی است. علی‌اساسی است؛ اخلاقی، اخلاقی، اخلاقی و سایر (ص) این متنف هستند و عملی (ع) نیز به عنوان اسوه و شهید عدالت در جهان شناخته شده است.

عدالت در تفکر بشری

جملگی آراء و نظرات علوم و فرهنگ‌های مختلف در مورد عدالت و دادگستری منوط و مبتم است؛ چنان‌چنین آن‌ها است؛ ولی تفاوت‌های ماهوی در معنا و مفهوم عدالت نیز در میان فرهنگ‌ها و مذاهب در ارتق به معنای «تساوی مشیت امری بین افراد و تفریق، مرد صالح، حق، استواری، مهربانی، سادگی، سفت‌دین، سوز و...» آمده است. (دهخدا، ۱۳۷۷) عدالت به معنای «انسانیت از زبان عربی که در فارسی هم متداول هستند، همچون: تعادل، تمایل، معادل، معادل و انصاف» است؛ از دیدگاه حقوقی مربوط به عمل وجود و فعالیت‌های انسان روحانی می‌شود. با عدالت به مباحث مطرح شده در مقدمه و مبروری اجتناب بر تاریخ بشریت می‌توان گفت که اصل «عدل» یا هر معنی و مرادى که در جامعه‌ها از آن توقع داشته و مبرور و یکی از اهداف بشریت بوده است؛ همان قدر که جامع نسبت به عمل صالح بوده برای تحمیل آن می و فعالیت‌ها؛ سزوه و حتی جنگ خونریزانه در مقابل شدن آن «ظلم» نیز حساسیت منفی داشته و در برابر آن به مقابله برخاسته‌اند. جملگی نظراتی که مستقیماً به عنوان نمونه در مورد اهمیت و ارزش عمل در نزد جوامع و فرهنگ‌ها گوناگون ذکر خواهد شد بیان‌گر این واقعیت است که علاقه، تمایل و گرایش انسان به عمل امری فطری است که در وجود انسان نهفته بوده و همانند با اجزا، و کل کامل وجود انسان نیز تمایل به سمت عدالت‌ناشته اخلاق در تعادل وجود در عالم زاندرست، بشمارد. اگر کسب و مصلحتی در این راه کام نرساند، عمل اصلی‌اش را باید در قضاوت کرد و دریافت صحیح و کامل آن‌ها را عمل جستجو نمود.

عدل و عدالت که به معنی «راستی، درستی، اجتناب نمودن از قبیح و کجی و دوری از افراط، فریب و نادانستی است» (داریی، ۱۳۷۵: ۴۱)، در تفکرات بشری و در شکل‌گیری آراء و عقاید، جوامع و آراء و ادبی است؛ اما نقش بنیادین ایفا نموده است که به چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌شود:

- «مترنا همان‌جایی بودستانی است که در هند به خوشبختی تشبیه شده است؛ نظیر او را نیز آنچه هلیوس در جمله هومر می‌بینیم که در جهان می‌گردد و انتقام ظلم مستکر را از دست می‌دهد»

می‌گردد و راستی (و عدالت) را دوباره در کالنت مستقر می‌کند» (رومژورن، ۱۳۷۵: ۱۷)

■ «چنان‌که پادشاه را دارای قیوموت بر زمین می‌دانستند معتقد بودند که «جباری که در قلمرو خود به بدی حکومت کرد و دارای صفات عدالت و مسمیت‌ناکری و مسمیت نبود از قیوموت آسمان محروم می‌شد.» (جرالد، ۱۳۶۷: ۶۱)؛ همچنین در آراء چنین آمده است که: «فرمانروا وقتی استحقاق وفاداری را خواهد داشت که به عدالت و نیوکواری و مسمیت رفتار کند.» (جرالد، ۱۳۶۷: ۹۲)

■ «کتفوسوس به شاهزاده کی کالنگ درباری حکومت می‌گوید: «کهرتاری کردن» یعنی همه چیز را به درستی به جا آوردن، اگر شما از روی حق و عدالت حکمرانی کنید دیگر چه محتاجی به کشتن و دار زدن می‌ماند.» (کتفوسوس، ۹۷) تفکر کتفوسوس همچنین معتقد است که «مرد آزاده پایه‌ی بنا را در روی آن‌چه حق است می‌گذارد و آداب و رسوم را از آن رو سرمشق خود قرار می‌دهد»؛ اما از آن‌چه از حق است به جا بیاوردی و در مقصود و نیت خود اعتدال برقرار است.» (کتفوسوس، ۴۹)

■ «افلاطون، عدل» را به عنوان اصل بنیادین مبنیهی فاضله‌ی خویش مطرح نموده در مورد آن می‌گوید: «ما جامعه‌ای را بدین منظور تأسیس کردیم که طبقه‌ای را نیکوتر از آن طبقه دیگر کنیم، بلکه هدف ما نیکوتری تلم‌چلمه است و عدالت عدالت را تنها در چنین جامعه‌ای می‌توان یافت، همچنان که ظلم در جامعه‌ای حکم می‌راند که به وضعی ناپسند اداره شود.» (افلاطون، ۱۳۵۳: ۱۷۶)

مبانی عدل در اسلام

اگر چه جمله‌ی معروف افلاطون: «عدالت همان‌قدر فضائل اخلاقی است؛ پس از نرجمه آثار یونانی در جامعه اسلام مطرح شد؛ لکن باید توجه داشت که زمینه‌ای این استوار و اصولاً اصلاح و اعتقاد به عدل و توجه به آن به عنوان یکی از اساسی‌ترین اصول حیانه را در حدیث نو قبل قرآن کریم در جامعه‌ی اسلامی به وجود آورده بود. در تفکر اسلامی عدل به عنوان یکی از صفات بارز فعل الهی مطرح است؛ چنان‌چه فرموده‌ی خداوند که (ان زبى علی صراط مستقیم بود: ۵۴) نیز معنی این است که «پیغمبر (ص) می‌فرماید که به درستی که هر پروگردد من بر صراط مستقیم است؛ یعنی در همه صفات کردار، گفتار، فضا و در مشیت بر طریقه‌ی عدل و عدالت است و از افراط، فریب، جور و اغتصاب منزه و بری می‌باشد.» (داریی کتشی، ۱۳۷۵: ۴۴)

مبانی و ریشه‌ی اصلی موضوعات و مباحث مربوط به عدل را در اساسی‌ترین منبع تألیف اسلام یعنی قرآن مجید باید جستجو کرد؛ زیرا قرآن است که بنر اندیشه‌ی عدل را در دل‌ها کالنت و استباری کرد و دفعه‌ی آن را به نظر فکری و فلسفی و چه از نظر عملی و اجتماعی و روح‌ها ایجاد کرد: «(مطهری، ۱۳۷۵: ۲۵) بنا به تعبیر شهید مطهری «در قرآن کتبیه گردیده است؛ عدالت و انصاف و مهربانی و در همه چیز، از ایمان‌ها جزایا، باید شریک‌مانی می‌تواند این را در حدیث نقل‌لازم هر جزء و در لحاظ کیفیت ارتباط اجزایا با یکدیگر رعایت شود و تنها در این صورت است که آن مجموعه‌ی می‌تواند ایفا نماید»

امامت، معیار کمال فرد و مقیاس سلامت اجتماع است.» (مطهری، ۱۳۷۵: ۲۸) با عدالت به مراتب مطرح شده‌ی عدل در تألیف قرآنی؛ یعنی عمل نیکویی، عمل نرجمی، عمل اخلاقی و عمل اجتماعی می‌توان به این اصل اساسی دست یافت که جهان‌بینی قرآنی جهان‌بینی‌ای است که پایه و اساس آن را عمل تشکیل می‌دهد. به بیان دیگر اصل جهت جهان‌بینی اسلامی را که در واقع تکرش مسلمانان به هستی و افروشنی است؛ تعیین معنی اصل عدل نه تنها بین ویژگی جهان‌بینی اسلامی که معیار و میزانی برای شناخت مسلمانان قویان و نرجم است؛ همچنین به عنوان معیار و میزان شایستگی و لیاقت و زمامت و رهبری مطرح بوده در کنار همه‌ی این‌ها به مثابه آرمی اساسی در جامعه‌ی اسلامی ظهور می‌یابد که ویژگیه و مؤسولیت مسلمانان بر پایه‌ی آن استوار است. برخی آیه‌ای که در قرآن کریم، مسین و مؤیدانه‌ی عدالت در مقولات و مفاهیم گوناگون هستند عبارت‌اند: از: آل عمران، ۱۷، رحمن، ۸، حدید، ۲۵ و اعراف، ۱۶.

ملفقه در محل مورد انتظار و مکان تجلی عمل نشان می‌دهد که «محل استعمال عدل و عدالت همیشه باید که دو یا بیش‌تر و مشترک بین جمعی باشد و هر کجا که جمعیت بیش‌تر است به عدالت می‌باشد.» (داریی کتشی، ۱۳۷۵: ۲۳) از طرف دیگر در «انسان علی الهی است؛ که و بعد از خداوند در عالم مخلوقات و مملکت او، هر مخلوقی که به وحدت قیوموت است؛ صفت عدل و عدالت او بیش‌تر باشد.» (داریی کتشی، ۱۳۷۵: ۲۴)

ملاحظه می‌شود که «عدل» و «وحدت جامعه با یکدیگر نسبت مستقیم دارند؛ به گونه‌ای که هرچه در جامعه‌ی عدل گسترش و شیوع بیش‌تری یابد، وحدت و عدالت تقویت خواهد شد؛ و هرچه که وحدت جامعه قوی‌تر شود، گسترش بر عدالت فراهم‌تر خواهد شد. عدل مفهومی و معنایی بسیار امکان‌دار در برمی‌گردد که باید محدود و منحصر به معانی متداول و به ویژه عدالت نیست که البته این مفهوم نیز اهمیت ویژه دارد. شهید مطهری برای عمل چهار معنا یا مورد استعمال مطرح نموده است: «موزون بودن نسلی و نغی هر گونه تبعیض، رعایت حقوق افراد و عاقد کردن به هر شی‌حق او، رعایت استحقاق‌ها در افاضه‌ی وجود و امتناع نکردن از افاضه و رحمت به آن‌چه امکان وجود یا کمال وجود دارد. (مطهری، ۱۳۷۵) و او در مورد مفهوم موزون بودن عمل می‌گوید: «اگر مجموعه‌ای را در نظر بگیریم که در آن اجزا و اجزای مختلف به کار رفته است و هدف خاصی از آن منظور است؛ باید شرایطی معینی در آن حین رفتار لازم هر جزء و در لحاظ کیفیت ارتباط اجزایا با یکدیگر رعایت شود و تنها در این صورت است که آن مجموعه‌ی می‌تواند ایفا نماید»

و اثر مخلوق خود را بدهد و نقش منظور را ایفا نماید.» (مطهری، ۱۳۷۵: ۵۹) موزون و متعادل بودن به نوبه‌ی خود مستلزم حدیث حساب و جریان معین و مشخص است؛ این در واقع همان حدیث نبوی است که می‌فرماید: «بِأَعْلَى قَدَرِ السَّمَوَاتِ الْأَرْضِ: هَذَا أَسْمَانُ وَ زَمِنُ بِهِ مَوْجِبُ عَدْلِ بَرَأئِئِ» (تفسیر صافی، ذیل ص ۷۲)

عدل در کلام امام علی (ع)

این قسمت از نوشتار حاضر به بیان مختصات عدل از نظر امیرالمؤمنین (ع) می‌پردازد؛ با این توضیح که موارد مطروحه در این بخش، نکاتی است که لولا این اهمیت اصل هستند و نقیاً می‌توانند در شکل دادن به مفهوم زندگی مورد استناد و استفاده قرار گیرند؛ به جهت تألیف قرآن مجید برای امام علی (ع) عدل را به عنوان یکی از صفات خداوند تبارک و تعالی معرفی نموده و مفاهیم گوناگون هستند عبارت‌اند: از: آل عمران، ۱۷، رحمن، ۸، حدید، ۲۵ و اعراف، ۱۶.

گفته است که «عدل» را به عنوان اصل بنیادین مبنیهی فاضله‌ی خویش مطرح نموده در مورد آن می‌گوید: «ما جامعه‌ای را بدین منظور تأسیس کردیم که طبقه‌ای را نیکوتر از آن طبقه دیگر کنیم، بلکه هدف ما نیکوتری تلم‌چلمه است و عدالت عدالت را تنها در چنین جامعه‌ای حکم می‌راند که به وضعی ناپسند اداره شود.» (افلاطون، ۱۳۵۳: ۱۷۶)

گفت که اصل «عدل» یا هر معنی و مرادى که در جامعه‌ها از آن توقع داشته و مبرور و یکی از اهداف بشریت بوده است؛ همان قدر که جامع نسبت به عمل صالح بوده برای تحمیل آن می و فعالیت‌ها؛ سزوه و حتی جنگ خونریزانه در مقابل شدن آن «ظلم» نیز حساسیت منفی داشته و در برابر آن به مقابله برخاسته‌اند. جملگی نظراتی که مستقیماً به عنوان نمونه در مورد اهمیت و ارزش عمل در نزد جوامع و فرهنگ‌ها گوناگون ذکر خواهد شد بیان‌گر این واقعیت است که علاقه، تمایل و گرایش انسان به عمل امری فطری است که در وجود انسان نهفته بوده و همانند با اجزا، و کل کامل وجود انسان نیز تمایل به سمت عدالت‌ناشته اخلاق در تعادل وجود در عالم زاندرست، بشمارد. اگر کسب و مصلحتی در این راه کام نرساند، عمل اصلی‌اش را باید در قضاوت کرد و دریافت صحیح و کامل آن‌ها را عمل جستجو نمود.

عدل و عدالت که به معنی «راستی، درستی، اجتناب نمودن از قبیح و کجی و دوری از افراط، فریب و نادانستی است» (داریی، ۱۳۷۵: ۴۱)، در تفکرات بشری و در شکل‌گیری آراء و عقاید، جوامع و آراء و ادبی است؛ اما نقش بنیادین ایفا نموده است که به چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌شود:

- «مترنا همان‌جایی بودستانی است که در هند به خوشبختی تشبیه شده است؛ نظیر او را نیز آنچه هلیوس در جمله هومر می‌بینیم که در جهان می‌گردد و انتقام ظلم مستکر را از دست می‌دهد»

شهرهای جهان اسلام و رویارویی بانوگرایی (مدرنیسم)

در دهه‌های اخیر، ابراز ناخرسندی از وضعیت شهرسازی و فرهنگ حاکم بر آن در شهرهای کشورهای اسلامی و لزوم توجه به تجدید حیات آن‌ها یکی از تدفیع‌های متکرران بوده است. همچنین استفاده از اصطلاح «شهر اسلامی» بحث‌های گوناگونی را برانگیخته. درباره‌ی «حویت شهرهای اسلامی» مقاله و پژوهش‌های متعددی منتشر شده است که به دلیل اختلاف‌نظرهای موجود در پژوهش‌های محققان، چه در کشورهای اسلامی و چه در آثار جوامع غربی، مشکل بتوان به تعریف و تبیین نهایی که به توافق همگان رسیده باشد، دست یافت. به زعم گروهی، عنوان «شهر اسلامی» در واقع در میانه‌ی یافتن و تأکید ضمنی بر نوعی وجود ارتباط ذاتی، کلی و ستاری بین یک دین و فن‌های مصنوع شهری است که می‌تواند گروه و وزبانی از مراکز جمعیت انسانی را در مقایسه با دیگر مراکز مشابهی که ممکن است از نظر اقلیم، میشت و

مل نهادهی مشترک نشأت می‌گرفته؛ به طوری که هر جامعه‌ی شهری هم به مکان سکونت خود تعلق داشت و هم به یک دنیای فرهنگی و اجتماعی گسترده... جامعه‌شناسی مدرن نیز سبب نشد که تعبیر «اسلامی» در اطلاق به نوع خاصی از شهر بی‌پایه‌تر جلوه کند و از آن جمله می‌توان به بررسی‌های انتقادی گولفند^۱ اشاره نمود... مقاله‌ی ابولقد، خلاصی در این زمینه ایجاد می‌کند. اما کار بوبرت را که پس از پیاده کردن عناصر شهری که عموماً ونوعاً اسلامی تلقی شوند، صنعت «شرفی» را جایگزین «اسلامی» می‌کند، بسیار معنی دار می‌سازد. از نظر بسیاری از دانشمندان غربی شهر اسلامی، شهر شرقی است به زعم آنان سکونت‌گاه‌های استقرار یافته، در سرزمین‌های شرقی باید شهرهای اسلامی تلقی شود. اما باید توجه کرد که در مشرق زمین و به ویژه گستره جغرافیایی شرق آسیا نمی‌تواند در قلمرو فرهنگ و تمدن اسلامی قرار گیرد و مولد شهرهای اسلامی باشد. اهلز، وزبکی‌های مثل شهر اسلامی را شامل وجود سلسله مراتبی از ساختارها. کارکردها در مرکز شهر مثل مسجد آدینه، وجود سلسله مراتب بازرگانی و پیشه‌وری در درون بازار، وجود محلات مسکونی گوناگون که در عین جلدلی دارای هم پیوندی هستند، وجود استحقاقات نظامی و دفاعی و بالاخره مشخصات ظاهری دیگری چون گورستان و بازارهای دورهای بیرون باوری

شهر نکرد؛ نمونه‌ی سپس بر نهاد وقف و رابطه‌ی شهر و روستا در چارچوب سرمایه‌داری بهره‌وری به عنوان کلید فهم شهر سرزمین اسلامی صحه گذاشته است. با این حال اهلز، ضمن آوردن مالک‌های صوری و معنوی بالا در بحث راجع به چهره‌ی شهر خاورمیانه اسلامی، بعضی از این معیارها را در مورد وجه متمایز شهرهای اسلامی، سطحی‌نگری می‌پندارد؛ زیرا این‌ها با ریختن و آمیزه‌های اندک متفاوت جزیه، مشخصات سنتی شهرهای سایر حوزه‌های فرهنگی نیز هستند. اندرزقاری معتقد است، با وجود اهمیت زندگی شهری در جهان اسلام، مسلمانان آثار گسترده‌ی در این زمینه بدید نیارودان و مدرک و تصویری از شهر اسلامی در دست نیست، از این رو آن‌چه را شهر اسلامی می‌نامیم به شیوه‌ی مطالعات شهرسازی ما مربوط می‌شود و مفهومی مجرد است. آن‌چه به هویت معماری و شهرسازی اسلامی ما شکل می‌دهد، متأثر از اسلام به عنوان تمدن است؛ یعنی دستاورد و تولید فرهنگی ملل مسلمانان به ویژه با تأکید بر نقش مهم فرهنگ‌های غربی مسلمان در ایجاد این هویت و فقتان سازمان‌های شبهه‌اروایی مسیحی....

لنا هویت شهر اسلامی به عنوان مجموعه‌ای کامل از الگوهای غیر مدرن، وری اختلاف‌های زمانی و مکانی و فرهنگی قابل شناسایی است و صنعت اسلامی در کنار معماری

و شهرسازی، نشان دهنده‌ی اسلام به عنوان تمدن است و نه اسلام به عنوان دین. شهرهای اسلامی در پهنه‌هایی شکل گرفته‌اند که تمدن‌های قبل از آن به تولید اقتصادی و اجتماعی در آن پهنه دست زده بودند. در نتیجه آن‌چه که محصول یک دوره طولانی فعالیت اقتصادی و اجتماعی است، به اشکال مختلف بروز یافته، از جمله آن شهر در پهنه جغرافیایی است؛ بنابراین دین اسلام به دلیل بومیایی ذاتی خود با احترام به تمدن‌ها در تکمیل فرایند شهرنشینی و اجزای شهری همت گماشته است.

برخی دیگر که به تحلیل‌های متکی بر اقتصاد سیاسی تمایل دارند، طبقه‌بندی بر اساس جغرافیا را که در این مورد به اباع اصطلاح «شهرهای خاورمیانه» انجامیده است، توصیه کرده‌اند. واژه قلمرو اسلام نیز برای پرهیز از اشتباه گرفتن دین با تمدن «دینی» پیشنهاد شده است. البته در مطالعات اخیر برخی از صاحب‌نظران به این نتیجه رسیده‌اند که در مفهوم کلاسیک شهر اسلامی: شهرهای اسلامی ایرانی، عثمانی، مغربی، اسپانیایی و... در ویژگی‌های عام مشترک و در ویژگی‌های خاصی نیز متفاوت‌اند. با همه‌ی این اوصاف، شهرهای جهان اسلام یا شهرهای اسلامی از هر منظری که به آن‌ها نگریسته شود و با هر پژوهشی که تعریف شوند، با یک پدیده‌ی مهم رو به رو شده‌اند که همانا مدرنیسم یا نوگرایی بوده است؛ پدیده‌ای که درگرونی‌های ژرف و دامنه‌دار در آن‌ها بدید آورده است. به سخن دیگر همه‌ی این شهرها در یک ویژگی مشترک و به‌ویژه با مدرنیسم و نوانوی از برنامه‌ریزی متناسب و خور ویژگی‌های معتبر گذشته و فرهنگ اسلامی بوده است. اشتراک دارند.

نشان‌های از بروز گسختگی و آشفتگی در عناصر و کالبد شهرهای جهان اسلامی و بروز بحران در این شهرها، علی‌رغم شکوفایی و رونق آن‌ها در دوران گذشته و آرزوی بنا کردن شهرهای که مظهر تمدن اسلامی باشند از سوی متکثران، در جهان اسلام، مسلمانان آثار گسترده‌ی در این زمینه بدید نیارودان و مدرک و تصویری از شهر اسلامی در دست نیست، از این رو آن‌چه را شهر اسلامی می‌نامیم به شیوه‌ی مطالعات شهرسازی ما مربوط می‌شود و مفهومی مجرد است. آن‌چه به هویت معماری و شهرسازی اسلامی ما شکل می‌دهد، متأثر از اسلام به عنوان تمدن است؛ یعنی دستاورد و تولید فرهنگی ملل مسلمانان به ویژه با تأکید بر نقش مهم فرهنگ‌های غربی مسلمان در ایجاد این هویت و فقتان سازمان‌های شبهه‌اروایی مسیحی....

لنا هویت شهر اسلامی به عنوان مجموعه‌ای کامل از الگوهای غیر مدرن، وری اختلاف‌های زمانی و مکانی و فرهنگی قابل شناسایی است و صنعت اسلامی در کنار معماری

نشده، نامعین زسرا ایجاد آن در آغاز با یک نیروی خارجی مبنی از مدرنیته‌ای غربی نلوم بوده است. به هر طریق شهرهای قلمرو اسلامی را پیش از ورود عناصر مدرن در سده‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و فضاپی خود از قوانین روحانی اسلام تبعیت می‌کرده‌اند.

۱-۱. نوگرایی بیرون

عقبنشین درگرونی در گذار شهرهای جهان اسلام از دوران ماقبل صنعتی به صنعتی در اواخر قرن نوزدهم و در قرن بیستم رخ داده است و از آن شهری شدن تحلیلی، مشروط و خود بخود، یگانه یاد می‌شود. زیرا با تکامل روابط اقتصادی، تجاری و هجوم اروپاییان از طریق تجارت، عملیات نظامی و استعمار سیاسی با رشدی بیرون‌زا یافته، مبنی به صورت استعمار مدرن اقتصادی و وابستگی کشورهای پیرامونی به کشورهای نوسمه پیدا تکامل و تلاطم پیدا است؛ بنابراین بسیاری از محققان به این امر اعتقاد یافته‌اند که درک روند شهرنشینی در این کشورها در خارج از چارچوب اقتصاد آزاد جهانی و بدون در نظر گرفتن عوامل خارجی جدید، ناصواب است. فریوایی امپریوری مملتی پس از جنگ جهانی اول، تشکیل قلمروهای نو ترکیه و آغاز استعمار داخلی در ترکیه و حاکمیت و نفوذ انگلیس بر سرزمین‌های فلسطین و عراق و حاکمیت فرانسه بر سوریه آغاز از هم گسیخته در منطقه در خاور میانه بوده است. شیوهی نوید سرمایه‌داری مثبت یافته در قریه‌های جنگ جهانی اول با گسترش نوگرایی (مدرنیسم) به فضای جنبه‌ای جهانی می‌بخشد. منطبق سود و سرمایه، ایجاد بازار جهانی و از میان بردن بازارهای محلی و در یک کلام صدور کالا حکم می‌دهد، دیگر کشورها خود را با منتقل آن منطبق کنند و در چارچوب سازمان‌فناپی خویش به این منتقل می‌گردد. هدف این‌ها که مقدمات لازم برای تقسیم کار جهانی بر سر بوده، فراموش آید و تجزیه مقدماتی نهادهای روستایی برای ایجاد سازمان صنعتی منبها شود و تفکاهی یک جنبه‌ای صنعتی بسته شد. تقسیم کار اجتماعی در دستور کار قرار می‌گیرد. تمرکز در شهرهای اسلامی (نهادهای) جدید تأثیر دگرگون‌زا در شهرهای سرمایه‌داری و عواملی چون مهاجرت‌های بیرونی، روستا... شهری، رانندگی بدون دولت، تمرکز گرایی دولت مرکزی، عدم مشارکت مردم خشک کره زمین همواره شده است. علاوه بر عدم تفکاهی و شیوه نوید، معضل سرمایه‌داری و علم توجه به زیر ساخت‌ها در توسعه شهرهای جهان اسلام را باید یکی از محورهای تریب بحث در تمرکز رشد شهری به حساب آورد. البته برخی معتقدند که جریان‌های دگرگون‌زا در شهرهای سرمایه‌داری اسلامی یکسان و یک‌نواخت نبوده، این شهرها بسته به یک موقعیت مکانی، زمانی و در برابر کنایهات از وضعیت‌های اقتصادی - امپریالیستی قرار گرفته باشند، از نظر سنخ درگرونی رشد و توسعه یافت‌شدهی شهر و گسترش شهر جدید فرگرفته‌اند. از یکدیگر متمایز می‌شوند و در نتیجه آمیختگی اشکال کهن و قدیمی شهرها با اشکال نوین است که ما در حال حاضر با بیروز

ویژگی بزرگ منتقله‌ای در زمینه‌ی تنوع و توسعه‌ی شهری در گستره‌ی میان‌قوس اسیان اطلالی در غرب تا جلگه‌ی سند در شرق سرو کار داریم.

۱-۲. تمرکز، رشد شهری و ظهور ما در شهرها

ورود مدرنیسم به کشورهای جهان اسلام، بازتاب‌های مشابهی به جای گذاشته که از آن جمله رشد شهری فوق‌العاده بوده است. از دهه ۱۹۱۹ میلادی به بعد سهم جمعیت مناطق شهری خاورمیانه به شدت افزایش یافته، حتی پس از جنگ جهانی دوم سرعت گرفته است. کاستلنو، عوامل اصلی مسؤل چنین رشدی را به چهار گروه تمرکز اقتصادی، کشمکش‌های سیاسی داخلی، تغییرات در الگوی تجارت خارجی و روابط با بیگناگان و بالاخره استخراج نفت تقسیم کرده است. در ایران فریوایی سازمان تولیدی کشور با انقطاع صوری به جامعه ایلی، روستایی و شهری و هجوم سرمایه و کالاهای خارجی از سویی ورود سرمایه‌ی نفتی به عنوان مقرر اصلی درآمد دولت از دیگر سوی به دولت اهمیتی می‌بخشد که تاکنون در کشور سابقه نداشته است. دولت‌های جدید خاورمیانه به شکلی‌ای که مراکز اداری شهری برای اجرای خاموشی‌های جدید نیازمند بودند. اثر استقلال سیاسی در کشورهای نظیر عراق و سوریه و لبنان تمرکز بیش‌تر وظایف سیاسی بود. جامعه شهری این‌ها که هسته‌های صنعتی را در خود جای داده باشد، می‌آن‌که گذار از اقتصاد کارگاهی به اقتصاد کارخانه‌ای را شناخته باشد و برنتجام می‌آن‌که به جامعه‌ی تولیدی بدل گشته باشد خود را در گسترش روزافزون دستگاه دیوان سالار دولتی می‌پاید. شکل‌گیری و رشد شهرهای خاورمیانه، قبل از آن‌که محصول فرایند صنعتی شدن باشد، در نتیجه مهاجرت‌های روستا... شهری به صورت سلسله مراتبی با کنوایی توسعه یافته‌اند؛ بنابراین پیرامون جنبه‌های سیاسی با فرهنگی بر توسعه شهرهای این منطقه نسبت به دیگر جنبه‌ها رجحان دارد. در ایران، مرحله گذار به سرمایه‌داری یک گذار کلاسیک نبوده که ویژگی آن مدرنیسم‌اسیون است و از لحاظ اقتصادی به معنای مصرف کالا پیش از تولید آن و با مصرف کالاهای صنعتی و پیدایش نهادهای سیاسی و اجتماعی، بیروزیایی بدون وجود نهادهای تولیدی صنعتی زیربنایی، ترکیب میل به تمرکز اقتصادی نظام سرمایه‌داری (عامل خارجی) و نوانوایی زیرساختی کشورهای ماقبل صنعتی (عامل داخلی) به تمرکز شدید این نظام در جهان سوم منجر شده. شهرنشینی مدرن جهان سوم توسط سرمایه‌داری بر جوامع عمدتاً قبیله‌ای و روستایی تحمیل شده است. شهرنشینی تحلیلی در جوامعی چون بیروز، مرکزیک هند، چین و خاورمیانه که از سنت دیرپای شهری بهره مند شده‌اند، نیز به درگرونی ساختن سنت یاد شده منجر گردیده است. حاصل این امر پیش گرفتن آهنگ شهرنشینی از آهنگ سرمایه‌داری است. رشت‌نیروهای مولد و تسلط و تقدم تک شهری یا دو شهری در شبکه نامگشون پیش‌تر شهرهاست. درامی‌که چه غیر نوسمه یافت‌شده است. در صورت و هم‌جهت مستقیم از طریق نسبت تولیدات خاورمیانه شده است؛ تأثیری اساسی بر گسترش

فیزیکی مناطق شهری و رشد جمعیت داشته است. تقریباً همه‌ی کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا، دوره‌های رشد شهرنشینی را تجربه کرده‌اند. ترکیه مصر، ایران، عربستان سعودی و سوریه بین سال‌های ۱۹۷۰-۱۹۸۰ با فزونی قابل‌ملاحظه‌ای در حد جمعیت شهری روبرو بوده‌اند. از نظر کاستلنو رشد جمعیت در شهرهای خاورمیانه حاصل کرد اقتصادی جدید نفت در مقیاس جهانی است. اما مهاجرت از آن می‌تواند به کارکرد دولتها در این منطقه اشاره کرد. چنان‌چه اقتصاد نفتی می‌نوسات به توسعه درون‌زا منجر شود، قطعاً شکل‌گیری بخش شهری و رشد فضاپی جای خود را به توازن در توزیع فضاپی جمعیت در واحد ملی می‌دهد. چیزی که امروزه به عنوان یک عارضه برجسته در کشورهای خاورمیانه رخ نشان داده است.

ترکیه ایران و عربستان سعودی تنها کشورهای به حساب می‌آیند که مگر از ۲۰ درصد کل جمعیتشان چه شهری و چه روستایی در دو شهر عمدتاً متمرکز شده‌اند. ترکیه و اردن تنها دو کشور خاورمیانه‌اند که توزیع اندازه و رتبه‌ی شهرهایشان از قانون "رتیف" تبعیت می‌کنند. ایران، عراق و کویت دارای یک شهر کاملاً مسلط و مصر و سوریه دو شهر کاملاً مسلط دارند. لذا پس از ورود مدرنیسم، شهرهای جهان اسلام همانند دیگر کشورهای در حال توسعه با رشد شهرهای انگلی و مارکسیستی سپس نراسایی در ارانه خدمات شهری، اقتصاد دگانه و به هنر رفتن منابع ملی و سرمایه و فشار بر محیط زیست ناشی از تمرکز مواجه شده‌اند. این روند به حدی تأثیرگذار بوده که امروز مسائل بی‌شماری از ناپایداری و ناهنجاری‌های ناشی از آن بروز می‌کند. مدیریت شهری به ویژه در کلان‌شهرهای جهان اسلام است.

۱-۳. تمرکز و ساختار شهرها

ویژگی عمومی یازباب مدرنیسم در شهرهای جهان اسلام دگرگونی مدنیتی سنتی و شهر جدید است. آغاز با فرض قبول یک سنخ اصلی شهر شرق اسلامی جریان درگرونی این ویژگی‌ها را در سال ۱۹۰۰-۱۸۵۰ به بعد در پنج منطقه‌ی کشورهای اسلامی بر اثر علل گوناگونی استعمار تازها و کمونیسیم روسی (در آسیای مرکزی) استعمار (در آفریقای شمالی و شمال غربی هندوستان، شامل پاکستان کنونی) غرب‌گرایی و نوین‌گرایی در ایران و ترکیه و اثرات استخراج نفت در شبه جزیره‌ی عربستان و شیخ‌نشین‌های خلیج فارس بررسی می‌کند و از نظر سنخ درگرونی، رشد و توسعه‌ی یافت و گسترش شهر، آن‌ها را از یکدیگر متمایز می‌بیند و مسأله اصلی دگرگونی این بافت سنتی و شهر جدید را در همه‌ی این شهرها می‌شناسد و ملز جدیدی از شهر شرق اسلامی به اساسی مثل‌سازی مارین زیگر از تهران و لحاظ کردن دگرگونی تفاوت‌های اجتماعی، اقتصادی ارانه می‌کند. این نظر آغاز شهر شرق اسلامی کنونی از مراکز و هسته‌های درون شهری با محور و کارکردهای متفاوتی تشکیل شده اما مسأله اساسی دگرگونی بافت سنتی و شهر جدید

گرادگر آن است در مواجهه با تحولات مدرنیسم، مدینه با شهر سنتی سرزمین‌های اسلامی را در درون جریان عمومی شهرنشینی قلمرو اسلامی را پیش از ورود عناصر مدرن بافتن، از سرانگیزان جریان تجدید محصور. در گسترش‌های نوین شهری؛ همچون گولبی بر ساختار شهری پیشین به گونه‌ای متفاوت به حیات خود ادامه داده است. هر چه شهر کنونی بزرگ‌تر باشد، سهم مدینه با بافت قدیمی شهر کوچک‌تر است؛ زیرا مثال یافت قدیم شهرهای (مدینه‌کها) کازابلانکا، الجزیره، تونس و مهبون قاهره، استانبول، دمشق، بغداد، تهران، کرچی، بغداد و شهرهای جدید و بسیاری از شهرهای خاورمیانه در شمال آفریقا بخش بسیار کوچکی از کل مقدار شهرهای (مراکز شهر) را تشکیل می‌دهد. شهر نمونه‌های خاورمیانه سه جزء اصلی فیزیکی دارد: مرکز قدیمی، حومه‌های روستومی که گاه بر اساس شرایط برنامه‌ریزی بنا شده‌اند و ساحلهای حومه فقیر نشین جدید. این گمان عامل تغییر شکل و ساختار فیزیکی شهرها، دگرگونی‌های ناشی از توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و به ویژه ادغام در اقتصاد جهانی بوده، که خود در درجه نخست به تغییر کارکردهای شهری و به ویژه روابط آن با نواحی روستایی و تغییر در مشاغل و فشرده‌شدن جدید اجتماعی و گرهایی تازگی مسابوات و رفتار اجتماعی و نهادی زندگی و به ویژه مصرف اتانجید است. برای نمونه، در سایه تحولات اقتصادی در شهرهای ایران، فشرده‌شدن اجتماعی سنتی که در گذشته‌ها شکل گرفته بود به سرعت از میان رفت. جامعه‌ی جدید به سه طبقه تقسیم گردید: طبقه متوسط و کم درآمد قدیم شد و این تقسیم‌بندی در سیمای تمام شهرهای ایران به نحو بارزی متکسر گردید؛ بدین گونه تقسیم قدیمی شهرها که به صورت سه‌حلات جدا از یکدیگر بود، به صورت سه منطبق عمل می‌کردند به بیروز از بین رفت و فضایی از آن‌ها باقی ماند.

ویژگی‌های کلیت‌ی شهرهای اسلام به ویژه در بخش ساختار و شکل شهرها، مطالب گوناگونی را برپا تا فرسایش و انتقال بخش مدرسه از فعالیت‌های بافت سنتی به خیابان‌ها یا فعالیت‌های مدرسه، سده‌های قدیمی به دیگر نهادهای آموزشی، ایجاد عمارت‌ها و ساختمان‌های جدید دولتی در مقابل دیوان کهن، از بین رفتن تقنی و کارکرد محله‌های قدیمی و بالاخره ایجاد نهادهای مشابه شهرهای غربی به فشرده شدن شهر است که از حوضه‌ی این مقاله خارج است. برای واریسی گسیختگی و ناپوستگی موجود در شهرهای اسلامی به ملاحظه در نهادهای مؤسسی

ویژگی عمومی بازتاب مدرنیسم در شهرهای جهان اسلام دگرگونی مدینه سنتی و شهر جدید است

توسعه و کم درآمد قدیم شد و این تقسیم‌بندی در سیمای تمام شهرهای ایران به نحو بارزی متکسر گردید؛ بدین گونه تقسیم قدیمی شهرها که به صورت سه‌حلات جدا از یکدیگر بود، به صورت سه منطبق عمل می‌کردند به بیروز از بین رفت و فضایی از آن‌ها باقی ماند.

تجزیه ی توگرایی؛ یعنی سرمایه‌داری، صنعتی شدن و غلابتیب دیوان سالارانه و نظامی‌گری اشاره می‌کند. سیستم سرمایه‌داری آبروی برای پیوند شهرها و مناطق جهان اسلام به سیستم بازار جهانی بوده است؛ بنابراین سرمایه‌داری موجب همبستگی و شکل‌گیری شهرهای جدیدی شد که کارکرد آن‌ها متفاوت از کارکرد شهرهای قدیمی بود. شکل‌گیری شهرهای صنعتی و کارخانگی، بندرها و پالایشگاه‌ها و خطوط راه‌آهن نقش مهمی در تجدید ساختار سیستم شهری در ایران، عربستان سعودی و ولایت‌های منطبقه خلیج فارس داشت. این نگرش مدرن سنتی به ظهور نخستین شهرهای مانند قاهره، استانبول و فرانکرت ایجاد و دومین نیروی محرکه موجب پیدایش شهرهای جدید شدند؛ «اروز» در ایران و «جبل» در نیویورک در عربستان شد. عامل دیگر غلابتیب دیوان سالارانه نقدهای توگرایی است که موجب ظهور دولت‌های ملی مدرن پس از انقلاب امپراتوری عثمانی شد. از جمله سیاست‌های کنونی دولت‌های مدرن سرکوب قایل و عقابیر، کنترل بر صنفاها و اتحادیه‌ها و بودجه امور عمومی شهری از طریق توسعه ادارات شهرداری بود.

حکومت‌های منطقه به تحمیل نظم؛ بر بافت شهری فاقد نظم مبروت کردند و راه‌های را از پیوسته حوسمان را برای تجدید ساختار احسان و محله‌ها؛ یعنی واحدهای همسایگی و محله‌ها؛ شد در مناطق شهری و ایران به کار بردند.

اجداد خیابان به عنوان نماد تجدید نخستین پوزیک از شهرسازی حوسمان گونه‌ای است که با نظریه پردازی‌های توگرایی دهه ۱۹۲۰ اروپا جنبه‌ای بین و نسل یافته در ایران شنیده می‌شود. تصویب قانون تعریض و توسعه معابر و خیابان‌ها در سال ۱۳۱۷ ه. ش. برای روشن به این گونه شهرسازی‌ها است.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، سیاست‌های دولت‌های مدرن در جهان اسلام با ابزارهای برنامه‌ریزی صنعتی ملی و شهرهای برنامه‌ریزی‌های عقلانی شهری، سیما و ساختار شهرها را به بر مبنای تفکر و اندیشه‌ای دینی بلکه به صورت تقلیدی از شیوه‌های معماری و شهرسازی غرب درگون می‌سازند. نتیجه‌ی چون این تیزبازت از محیط طبیعی و تحول درون جوش نشأت گرفته، در واقع شکل خاصی از محتواسات و از محیطی دیگر به جامعه تحمیل شده است. نمی‌تواند همان آثار و نتایج مشابه به کشورهای الگوسا را به سبب آورد. «شهرهای مسیله و مقدمه که در جهان طبری فرایند توسعه‌ی برون از خلق می‌شوند به جهان‌های چنان پیشرفته به عنوان الگوی خود می‌یگردند و به فضا و مکان‌های درون کشور خود منابعی نشان نمی‌دهند و به جنب الگوهای فرهنگی شهرهای جهان پیشرفته و شامعی آن در داخلی می‌پردازند؛ بنابراین پیشگام

غرب‌گرایی و غرب‌زدگی نیز به شمار می‌روند. ترکیب غرب‌زدگی و غرب‌گرایی با فضای سنتی و جامعه‌ای قبل صنعتی آن هم در قالب رابطه‌ای نابرابر و سلطه‌جویانه به تولید فضای شرملی شده، از خود بیگانه کلان شهری حوسمان چون منجر می‌شود. نقش تولد و میزان تأثیر آن بر فرایند شهرنشینی در خورامیه به ویژه زمانی که در چارچوب سیاست‌های قدرت‌های فرامقارنقه‌ای قرار می‌گیرد، بسیار تعیین کننده است. زیرا دولت‌های وابسته به گونه‌ای چشم‌پوشی بر فضای شهری اثر منفی می‌گذراند. دوران گذار از شهر سنتی اسلامی به شهرهای مدرن نیز توجه به زیر ساخت‌های این سکونت‌گاه‌ها، در سایه دولت‌های وابسته به تضاد و یوازیی سنت و مدرنیته در این کشورها اجامیده است. حسیبی در زمینه با توضیح دگرگونی‌های تهران اصطلاحات شهر وابسته شهر سوآگر، شهر تقلید، شهر فریب و شهر نیرنگ را به کار برده است. نتیجه آن که روبرویی شهرهای جهان اسلام با توگرایی، شوک سریع و عمیق فرهنگی را در پیکره‌ی این شهرها به وجود آورده، موجب گسختگی و نابیوستگی در جنبه‌های زندگی این شهرها شده است. در حالی که توسعه‌ی برون زا موجب شده که این شهرها علاوه بر دست دادن سامانه‌های گذشته خود به نارسایی‌ها و ناآمنی‌های شهر مدرن نیز مبتلا شوند و قادر به حل مشکلات شهری خود همانند کشورهای پیشرفته نیز نباشند.

ویژگی‌های کالبدی شهرهای جهان اسلام به ویژه در بخش خاورمیانه‌ای آن خاک و از تأثیرپذیری فضای شهری از اقتصاد آن و نیز بخش غالب اقتصاد ملی است

دگرگونی‌های عمیق شهرهای جهان اسلام در یک قرن اخیر و انفصال بین مبدنه‌های قدیمی و شهرهای کنونی، از بین رفتن تدریجی نهادهای سنتی، اجتماعی و جستجو برای ایجاد ارزش‌های از دست رفته به صورت ناخشنودی و آرزومندی و غالب آثار مربوط به شهرهای اسلامی سایه افکنده است. با این حال باید به این نکته توجه کرد، این احساس ناخشنودی تنها به جوامع اسلامی تعلق ندارد. منتقدان غربی نیز شهرهای امروزی و پردرگی انسان در محیط مصنوع خرده می‌گردند و شهرهای مادی‌گرای فاقد امور معنوی و اخلاقی را مورد نقد قرار داده حتی از این عصر به سبب تیزبازت که از جانب شهر منوجه چهره‌ی محیط طبیعی شده است به عصر بولوروز می‌کنند. در یک قرن اخیر نیز واکنش‌های متعددی به صورت سکناب محماری و شهرسازی بر قطع پیوند میان آثار و طبیعت، بی‌تعالفی و شهری‌گری فردی در شهر و فقدان هویت و توسعه‌های جدید شهری صحنه گاشته است. نقد شهر کنونی از سوی منتقدان غربی نه عمدتاً منوجه جنبه فیزیکی ساخت‌های شهرهای کنونی است که به طور بنیادی منوجه فلسفه ساخت در مدنیت کنونی است که در نظام ساخت شهر متولد شده و نظام ساخت به نوبه‌ی خود اشکال زندگی نامطلوب ناشی از

مدنیت کنونی را باز تولید می‌کند؛ بنابراین نظریات آن چه می‌بایست مورد تجدید نظر و دگرگون شود، اساساً سبک زندگی است. روش زندگی در شهرهای جهان اسلام و برون‌داد بسیاری از رفتارهای اجتماعی در فضای شهری می‌تواند، در مطالعه وضع موجود آن تأثیر داشته باشد. چنان‌که پیش‌تر گفته شد، دورن تحول در فضای شهری کشورهای اسلامی مقارن با تسلط نفت بر اقتصاد ملی است. گردش اقتصادی ناشی از تبادلات نفتی بیش از هر چیز سکونت‌گاه‌های شهری را تحت تأثیر قرار داده است. انقلاب با بر کنین مکتب‌های بلند در نظامی که با نشانه‌های آشانی شهرهای در تضاد قرار می‌گیرند. مانند آن‌چه در ناحیه مرکزی تهران دیده کردیم. هجرت مثبت شده و محبوب آن محل را نیز خشنه دار می‌کنیم. «آموزه آبادی‌های ما دیگر دیوار و دیواره ندارند و به ندرت مانند پیکره‌ای بر زمینه چشم‌انداز طبیعی ظاهر می‌شوند. خط آفق آن‌ها نه با اشکال نمایان چون برج و گنبد بلکه با ساختمان آذری مردم مشخص گردیده‌اند که به سختی قادرند مقصود و معنایی عمیق از جهان آبراز دارند. در حلقه‌های پدیدگی «میزگرایی» که در چند دهه‌ی اخیر در ایالات متحده آمریکا و کشورهای بزرگ اروپا شکل گرفته، اصطلاح تازه‌ای در ادبیات جغرافیای شهری است: نیز نابور واکنش انسان به زندان مصنوع خویش است. با این همه نمی‌توانند سوادسازی عملی و فنی مدرن را نادیده گرفت و باید گفت: چالش اساسی انسان امروز چه در باختر و چه در خاور، برقراری توازن میان کاربرد فناوری و سازگاری و بیوستگی با انسان و محیط طبیعی است.

آموزه در جهانی به سر می‌بریم که قوام حیات فردی و اجتماعی تمام مردم به اصول و لوازم مدرنیته است. شواهد فراوانی وجود دارد که صورت تفکر و تمدن آینده صورتی تألیفی از میراث مدرنیته و دیگر سنت‌ها است. با پیشرفت فناوری اطلاع رسانی، مدرنیته خود عرصه‌ی مناسبی برای نقش‌آفرینی دیگر سنت‌ها فراهم کرده است. از سوی دیگر تقوی صاحبان سنت‌های غیر مدرن نیز از مدرنیته تغییر کرده است. اگر قبلاً شاهد بودیم نحوه مودبانه یا انکار، پذیرش یا طرد بودهایم اکنون صاحبان سنت‌های غیر مدرن نیز اصول مدرنیته و نتایج آن را به رسمیت نشناخته، کوشش غالب در جهت تالیف سنت و مدرنیته یا بومی کردن لوازم مدرنیته است. گویا تنها به این امر، ضرورت و بومی‌سازی بی منتقدان و برنامه‌ریزان جهان اسلام ایجاد می‌کنند که به تناسب عصر و زمان، الگوهای نظری و عملی هماهنگی میان ملومات جدید و نحوه‌ی ارتباط با شرایط زندگی امروز و ارتباط بویا میان پیش‌شاه‌های سنتی و توگرایی‌ها بی‌فایرند و در تحقق آرمان بازگرداندن تعادل منطقی به این شهرها جیحانه تلاش کنند. نکته دیگر مختصر به برون‌داد توسعه‌های خورامیه به عنوان مبدع قدیمی‌ترین تمدن جهان است. بیش از ۴۸ ایطگاه عظیم میراث تاریخی جهانی در مهم‌ترین کانون جهان اسلام، یعنی خورامیه و شمال آفریقا وجود دارد که جدید حیات و محافظت از این دارایی عظیم،

مدنیت اقتصادی در پایه جنب جهان‌گرد جهانی و پانسیل صورتی وسیع از عرصه می‌نماید. ضروریات دیگر این که در آستانه قرن بیست و یکم شهرهای رونق‌یاب بسیاری از رفتارهای اجتماعی در فضای شهری می‌تواند، در مطالعه وضع موجود آن تأثیر داشته باشد. چنان‌که پیش‌تر گفته شد، دورن تحول در فضای شهری کشورهای اسلامی مقارن با تسلط نفت بر اقتصاد ملی است. گردش اقتصادی ناشی از تبادلات نفتی بیش از هر چیز سکونت‌گاه‌های شهری را تحت تأثیر قرار داده است. انقلاب با بر کنین مکتب‌های بلند در نظامی که با نشانه‌های آشانی شهرهای در تضاد قرار می‌گیرند. مانند آن‌چه در ناحیه مرکزی تهران دیده کردیم. هجرت مثبت شده و محبوب آن محل را نیز خشنه دار می‌کنیم. «آموزه آبادی‌های ما دیگر دیوار و دیواره ندارند و به ندرت مانند پیکره‌ای بر زمینه چشم‌انداز طبیعی ظاهر می‌شوند. خط آفق آن‌ها نه با اشکال نمایان چون برج و گنبد بلکه با ساختمان آذری مردم مشخص گردیده‌اند که به سختی قادرند مقصود و معنایی عمیق از جهان آبراز دارند. در حلقه‌های پدیدگی «میزگرایی» که در چند دهه‌ی اخیر در ایالات متحده آمریکا و کشورهای بزرگ اروپا شکل گرفته، اصطلاح تازه‌ای در ادبیات جغرافیای شهری است: نیز نابور واکنش انسان به زندان مصنوع خویش است. با این همه نمی‌توانند سوادسازی عملی و فنی مدرن را نادیده گرفت و باید گفت: چالش اساسی انسان امروز چه در باختر و چه در خاور، برقراری توازن میان کاربرد فناوری و سازگاری و بیوستگی با انسان و محیط طبیعی است.

آموزه در جهانی به سر می‌بریم که قوام حیات فردی و اجتماعی تمام مردم به اصول و لوازم مدرنیته است. شواهد فراوانی وجود دارد که صورت تفکر و تمدن آینده صورتی تألیفی از میراث مدرنیته و دیگر سنت‌ها است. با پیشرفت فناوری اطلاع رسانی، مدرنیته خود عرصه‌ی مناسبی برای نقش‌آفرینی دیگر سنت‌ها فراهم کرده است. از سوی دیگر تقوی صاحبان سنت‌های غیر مدرن نیز از مدرنیته تغییر کرده است. اگر قبلاً شاهد بودیم نحوه مودبانه یا انکار، پذیرش یا طرد بودهایم اکنون صاحبان سنت‌های غیر مدرن نیز اصول مدرنیته و نتایج آن را به رسمیت نشناخته، کوشش غالب در جهت تالیف سنت و مدرنیته یا بومی کردن لوازم مدرنیته است. گویا تنها به این امر، ضرورت و بومی‌سازی بی منتقدان و برنامه‌ریزان جهان اسلام ایجاد می‌کنند که به تناسب عصر و زمان، الگوهای نظری و عملی هماهنگی میان ملومات جدید و نحوه‌ی ارتباط با شرایط زندگی امروز و ارتباط بویا میان پیش‌شاه‌های سنتی و توگرایی‌ها بی‌فایرند و در تحقق آرمان بازگرداندن تعادل منطقی به این شهرها جیحانه تلاش کنند. نکته دیگر مختصر به برون‌داد توسعه‌های خورامیه به عنوان مبدع قدیمی‌ترین تمدن جهان است. بیش از ۴۸ ایطگاه عظیم میراث تاریخی جهانی در مهم‌ترین کانون جهان اسلام، یعنی خورامیه و شمال آفریقا وجود دارد که جدید حیات و محافظت از این دارایی عظیم،

● مهدي گرهاني

معماری اسلامی چه چیزی نیست؟

با توجه به محور این شماره ماهنامه بخش گفتگو در برگزیده نظرات یکی از معماران نامی که دیدگاه ارزنده‌ای در حوزه معماری اسلامی دارند می‌باشد. طرح معماری مجتمع مسکونی شوشترنو یکی از فعالیت‌های اجرایی ایشان است که دقت و توجه در آن می‌تواند در ارائه الگوی معماری اسلامی موثر باشد. این مقاله و پرسش و پاسخ از جلسه سرگستان (شماره ۱۲ و ۱۳) برداشت شده است.

معماری هر دوران، همواره پاسخی به فرهنگ آن دوره است. نقش معماری استقرار فرهنگ زمان خود و غنی‌سازی آن است و این کار را از راه نوآوری و شناساندن اندیشه‌های پیش‌برکنیز صورت می‌دهد. حاصل این فرآیند آن است که معماران و هنرمندان، وضعیت زمان خود را برای نسل‌های آینده ثبت و مستند می‌کنند.

سده‌ی پانزدهم، که ما در آن سر می‌بریم، دورانی برجسته و مهم از تاریخ اممی به شمار می‌رود که جلوه‌های برزخی دارد: از سونی دنیای غرب که آقا و سازنده‌ی این سده است، ارزش‌های خوشی را از راه اعمال روش‌های ممتاز و برتر خود در زمینه‌های دانش فناوری (تکنولوژی) و فناوری (تولید) بار می‌دهد، که کمتر نوسمه یافته‌ی تعمیل کرده است. از سوی دیگر، نوسمه استقلال و پیشرفت اندیشه و تفکیدی بهترین‌ها نیست به اندیشه‌ها و ارزش‌های غربی باعث برتری نوسمه بحران هویت در این جامعه‌ها، از جمله جامعه‌های اسلامی شده است. این جامعه‌ها که در فرآیند پیشرفت مادی و اجتماعی این سده ندیده گرفته شده‌اند، هیچ چاره‌ای ندارند، آن‌ها به جز آن‌که به درون و به گذشته‌ی خود نوسمه کنند، ایران در این تلاش، پیش‌گام بوده است. زیرا با وجود برخورداری از پیشرفت‌های مادی، نوسومه‌ی پرشکوه و به ویژه فن‌سالاری غرب، مازادمان را به مغلوب و بی‌انتخابی در برابر غرب و استقلال از آن را در پیش گرفت. به این همه اگر چه ایران هیچ کم مستمسق نوسمه است، پیروی آن از الگوی نوسومه به روش غربی، ریحانه‌ای از وابستگی و تسلیم به غرب و تبعیت از آن را در پیرامونش پدید آورد. در واکنش به این وضعیت، مردم ایران در سال ۱۳۵۷ به ما می‌خیزند و حکومت

وقت را واژگون ساختند و با غرب به دشمنی پرداختند. برای من روشن است که ریشه‌های این مباحث از همان منقشه‌ی فرهنگی آب می‌خورد که از اراده‌ی سیاست‌مداران و حزب‌های سیاسی بیرون است. این جریان موجهی است برای کریز از آن چه که در او تعمیل می‌شود؛ نه برای مقاومت او ضدیت کردن با آن. شناخت اختلاف فرهنگی موجود بین غرب و جامعه‌های اسلامی از اهمیت بسیار والایی برخوردار است و به همین دلیل بسیار بایسته است. معماری امروزی کشورهای اسلامی را از آن زاویه‌ی سودمند مورد بررسی قرار بدهیم، یکی از تناقض‌های آن دوران آن است که ما به عنوان مسلمان، به صورتی ظاهری در جست‌وجوی هویت خود هستیم، اما در همان زمان کشورهای اسلامی، در سرنوشت طیف عقیدتی (ایدئولوژیک) خود از چپ تا راست، همگی در حال شکل‌گیری هستند. جنبه‌های گوناگون یک زندگی کلان‌شهری از نوع غربی؛ در مقایسه‌های گوناگون آن هستند.

ساختمان‌های آسمان‌خراش، محله‌های پرجمعیت، طبقه‌های اجتماعی جدا از هم، ساژگان‌های کلان، ترابری‌های شهری که در جمع پدیده‌ی آلوده‌ی ناهنجاری‌های گوناگون‌اند که از نوع الگویی‌ها گرفته تا ناسازگاری‌های اجتماعی، از آن جمله‌اند. در این گیودار پرسش این است: مشکل در کجاست؟ آیا ما نتوانیم اندیشمند کم‌داریم یا راهبرانی آگاه؟ شاید هم تنها سالیانه این باشد که در به گرفتن سرمایه‌های تخصصی و حرفه‌ای و منابع هوشمند و فکری‌های روشن جامعه‌هایمان برای روزگاری با تناقض یاد شده نوانویی؛ شک نیست که ما که الگومای اقتصاد، رفتارهای اجتماعی پذیرفتنی و سرنوشت ساختار سیاسی

اسلامی را به بحث گذاشته، آن‌ها را در عمل به جریان درآورده‌ایم. اما آیا اهمیت یک محیط شهری اسلامی را دریافته‌ایم و آیا امکان‌هایمان را برای دستیابی به جامعه‌های نمونه‌ای که شاخص این فرهنگ باشد بسیج کرده‌ایم؟ من مطمئن هستم که تلاش‌هایی در این باره شده، اما شک دارم که در این زمینه هیچ یک از کشورهای اسلامی برای تعامل نظری با دیگر کشورها مجاهدتی کرده باشند یا نسبت به کوشش‌هایی که در این عرصه صورت گرفته توجهی از خود نشان داده باشند. نمی‌توانم از این واقعیت چشم‌پوشم که کشورهای اسلامی هیچ مناسبات فرهنگی منطقی با یکدیگر ندارند و [حتا می‌خواهم بگویم که] اگر به خاطر "سابقه‌ی معماری آقاخان" نبود، به احتمال حرفه‌ای از حضور برخی معماران [برجسته] در دنیای امروز اسلام با خبر نمی‌شد. اغلب در حیرتم که چگونه است که وقتی به تاریخ مراجعه می‌کنیم، به طور مثال، جلوه‌های الهام از بناهای ایرانی و معماری خورمیانه را می‌بینیم که در بهترین شکل خود در جنوب اسپانیا باآفرینی شده‌اند؛ این فرآیند امکان‌پذیر نبوده است مگر به واسطه‌ی برقراری مناسبات فرهنگی متقابل و تبادل اندیشه و تجربه بین معماران، صنعت‌گران و هنرمندان آن زمان. شک نیست که این تعامل حاصل سیاسی حساب شده، برنامه‌ریزی شده بوده است و نه نتیجه یک رویداد اتفاقی تاریخی. اگر به بنای "خرسنگی" در

انگلستان توجه کنیم، یا به کارهای دوران رنسانس، یا به بازارها و مسجدهای تاریخی خورمیانه، همه و همه را بیان گر داستان فرهنگ و افتخارهای مردمی آفرینشگر می‌یابیم. مهم نیست که بدلیام این مردم چند بار در این بناها عبادت کرده‌اند یا چند بار مراسم ازدواج خود را در آن جاها برگزار کرده‌اند یا پوشش و لباس آن چگونه بوده است. مهم آن است که بدلیام زندگی خود را چگونه به پیش برده‌اند؛ ما با توجه به معماری آن‌ها به شناخت ایشان دست پیدا می‌کنیم؛ حتا سازگارشان می‌شویم و احترامشان در بارنگینته می‌شود. حالا اگر تگاهی به محیط‌های شهری امروز بیندازیم، به فرهنگی متعوش و ناهنجار و رو به زوال می‌شویم که خود را از کشمکش‌های زودگذر و منظره‌های ناپایدار آینه‌اشته است. با تأسف در حالی که جامعه‌های اسلامی خود را درگیر بحث‌هایی درباره‌ی طرح و دکمه‌های لباسشان کرده‌اند، اصل لباس در حال دوخته شدن و پایه‌ی الگوهای غربی است. به نظر می‌رسد که تنها فقر و کمبود

امکانات می‌تواند ما را از این خود ویران‌گری و انقیاد نبسته به الگوهای تا مربوط و نامناسب غربی نجات دهد. ما در دوران پیشرفت به سر می‌بریم و نمی‌توانیم به روش کورکورانه سبک‌ها و مفهوم‌های معماری گذشته‌گان خود را تکرار کنیم. اما شک نیست که باید مقیاس‌های مطرح در کل آن‌ها، خاصیت‌های محیطی و زندگی اجتماعی آن‌ها را بیاوریم. ما باید به آفرینش گروه‌های یا پیوندهای اجتماعی بپردازیم که نه آن خود را سرگرم ایجاد آیرتمان‌ها، خیابان‌ها و شاه‌راه‌ها، بلکه حل خوش کردن به تک و توک ساختمان‌های زیبای معمارانه در جنگلی از هرج و مرج و خرس و آرزو و بل بستن به تعالی‌هایی منفرد راه به جایی نمی‌برد. من فهرست سباهی دارم که دو دشمن اساسی برای محیط‌های اسلامی، یا هر محیطی است و سنتی دیگری، را در صدر آن ثبت کرده‌ام: یکی ساختمان‌های بلند و دیگری شبکه‌های آفسا کسجخته‌ی آمد و شد سواره [یا به تعبیر دیگر ترافیک ماشینی کنترل نشده] آیه گمان من، ما مسلمان‌ها باید از ساختمان‌های بلند بهره‌بریم و تراکم ساختمانی را در سطح بسیار کنیم. این کار، با بهره‌گیری از فضاهای باز بی‌مصرف قرار داده برای پیرامون ساختمان‌های بلند که نخواستند و دوست داشتند به خوبی میسر است. این گونه از فضاهای همگامی، یعنی فضاهای بسیار باز بیرون برها و ساختمان‌های بلند، در جامعه‌های سنتی شناخته شده نیست. مردم ما به جای این گونه فضاهای به‌یغ‌های همگامی در دل شهرها نیازمندند که به خوبی تعریف و محافظت شده باشد و ما موفقیم که به طراحی و کنترل آن‌ها بپردازیم. ما به فضاهای سبزی که کسی به آن‌ها تعلق خاطر ندارد یا به بوستان‌های برگ دروک شده‌ای که تنها برای دیدارهای ساکنان آیرتمان‌های قطار بر درآمد درآوردند. تئوری آیرمیه نتیجه این است که ما نمی‌توانیم تراکم جمعیت را در سطح پایین و ساژگان‌ها و سوله‌ها از آن یادآوروا جدا کنیم. مردم بر این شده است که در طراحی مجتمع‌های مسکونی طبقه‌های متوسط، سواروروا را چنان در نظر می‌گیریم که همگی واحدی باشند و دسترسی مستقلی برای خودوروا شخصی برخوردار باشند. حاصل آن می‌شود که کیفیت و مقیاس محیط‌های شهری خود و همه‌ی سودمندهای فضاهای اجتماعی از فضای خودوروا می‌کنیم تا به روش تئوری خصوصی و تخصصی تسلیم شدن بر همین حال، وقتی که هیچ یک مسکونی می‌سازیم، می‌دانیم که کسی نمی‌تواند خودوروا را تا دم آیرتمانشن برود و آن را در راهرو جلو و واحدش پارت کند پس خودوروا را در توقف‌گاه‌های همگامی برای برگ می‌کنیم در بحث راجع به پیش‌گیری از ران دادن خودوروا به دل مجموعه‌های مسکونی، یک برش همیشگی وجود داشته است: تکلیف دسترسی خودوروا آیرتمانشن یا می‌توانیم آن‌ها به درون یادآوروا و خیابان‌های بارزک این گونه می‌توانیم چه می‌شود؟ من هم برسم مگر در بره‌های بلند برای رسیدن فریبت‌های پزشکی و آیرتمانشن‌ها که به مثلاً لکتوب بزرده‌ی من توان خودوروا و پدوی کم‌کارسای فروری را بالا برد، و باز هم مثلاً. آن‌ها را در برابر آیرتمانشن شماره‌ی ۱۱۷۵

متوقف کرد؟

ما معمولاً به این واقعیت توجه نمی‌کنیم که درست در زمانی که مردم در وضعیت ناشونی و تراکم بی نظیر عصبی به مرز جنون می‌رسند یا به دلیل آتش‌سوزی خانه‌های به تل خاکستر تبدیل می‌شود یا کسی که نیازمند کمک فوری است از نرسیدن کمک جان به جان آفرین تسلیم می‌کند، اینکارها و ناواری‌های سندی بی‌سهمه که برای نجات آدمیان در وضعیت‌های بحرانی به وجود آمده در حیاهوی گروه‌های ترفیقی سترون می‌مانند؛ تاگراوند می‌شوند و نمی‌توانند نیازی را که برای آن طراحی شده‌اند برآورده سازند. من نه یک آرام‌گرا هستم و نه از چانساری تمام عیار پیاده‌رو و سواره‌رو چابداری می‌کنم؛ آن‌چه من می‌گویم این است: هرگاه در فکر خلق واحدهای مساهلیکی شهری و اجتماع‌هایی سازگار و مؤثر و هسپم باید به جای تقلید از میزهای متداول در غرب، در فکر تشخیص اولویت‌های خودمان باشیم، ما، چه در جامعه‌های فقیر و چه در اجتماع‌های غنی خود، منابع مالی گزافی را صرف ساخت و نگهداری فضاهای شهری و معیاری‌مان می‌کنیم تا الگوهای آن زندگی را درست مانند آن‌چه در غرب جاری است باز بفرستیم و در حالی که به عنوان مسلمان، حاضر به فنا کردن جان خویش برای جلوه‌های نامدین، سطوح و نظاهری سنت‌های خود هستیم جنبه‌های اصلی و اساسی آن را به غفلت و پله‌گذاری. ما کاروات را نمی‌تیم، اما برای نامین فضاهای نسل‌های آینده مسلمانان به ناخت در مسیر بازآفرینی جلوه‌های کریمه کلاان شهرهای غربی می‌تازیم.

یک پرسش و پاسخی از کامران دیبا

سؤال: من با این موقوفه که اجتماع‌های اسلامی رزبر تغییر اندیشه‌های غربی بولداند، همچنین موقوفه من این که جامعه‌های اسلامی نباید به تقلید کورکورانه از بلوغ‌ها سبک‌های تاریخی معماری بردارند و نیز این که اجتماع‌های مسکونی بر ارتفاع به نوعی ناموفق از آب درآمده‌اند، چه در نظر فرهنگیان است؟ و چه به لحاظ معیاشی محلی، اما با این اندیشه متخالفم که گونه‌های مشخصی از معماری مانند برج‌ها و ساختمان‌های پر ارتفاع را باید به کلی از جامعه‌های اسلامی حذف کرد؛ دلیدم هم آن است که ساختمان‌های پر ارتفاع زمینه ساز پیش‌گویی به نیازهای اقتصادی، اجتماعی و مساهلیکی معماری "آقان" نبود امروز است. می‌روند و حذف آن عملی نیست. به جز آن آیا اصولاً پژوهش‌ها و تحلیل‌های کافی برای شناخت دلیل تاگراوندی ساختمان‌های مسکونی پر ارتفاع صورت گرفته است؟

شناختن افکار می‌کنید که جامعه‌های اسلامی رزبر چنان را در زمینه‌ی کشف و آرایه‌ی راه حل نواورانه برای مسأله‌های پیچیده‌ی امروزی به دست خواهند گرفت؟ این موضوع هنگامی برنوع‌تر می‌شود که بنادیم اسلام، برای یافتن پاسخ هرگونه مسأله‌ی اجتماعی، نیازمند پیش‌بینی میزان مادی‌ه‌ی اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها و انتیاج در همه‌ی ابعاد موضوع دیبا.

کامران دیبا، موضح من در مخالفت با ساختمان‌های پر ارتفاع

را نباید به شکل یک باور متعصبانه مطلق با تعهدی انعطاف‌ناپذیر انگاشت. بهره‌گیری از ساختمان‌های پر ارتفاع را، در صورت لزوم، می‌توان برای جاهایی که با کمبود زمین روبه‌رو هستند توصیه کرد؛ همچنین در جامعه‌های پیشرفته‌ی فنی و سنتی؛ با توجه به ارزش‌های اجتماعی مقتضی همان جامعه‌ها و نیز رفتارها و روش زندگی شهری متناسب با آن‌ها هم زندگی در ارتفاع قابل توصیه است. در زمینه‌ی تمرکز بر زندگی در ارتفاع از شهرهای "مانهاتن" و "هنگ‌کنگ" نام برد که دو نمونه‌ی به یادماندنی از دورنماهای برهیجان و پرهیز به شهر می‌روند. شک نیست که این تمرکز، قدرت، ثروت، در مورد نیویورک، استثنائاً استعدادی فرهنگی و هنری - می‌آفریند که در دنیا همانند ندارد؛ اما باید به وضعیت زندگی پنهان در آن‌جا نیز از چشم نیندازیم. خلاف‌کاری، خاات و ناانجاری‌های اجتماعی نیز اغلب همرا این گونه‌ی فضاهاست. در پاسخ به پرسش‌های شما، من دلیل‌های ویژه‌ی خود را درباره‌ی "نیازهای اقتصادی اجتماعی و توسعه‌ای" دارم که مربوط می‌شود به زندگی ساختمان‌های پر ارتفاع و ارتباط آن با پیش‌تر کشورها اسلامی وضعیت اقتصادی امروزی آن‌ها که مقدم است بر رفتارهای اجتماعی و موضح کلی ایشان نسبت به زندگی جمعی در پیش‌تر کلان‌شهرهای کشورهای مرفقی غربی تمرکز جمعیت در ساختمان‌های بلند با شکست روبه‌رو شده، وضعیت گروه‌های مسلمان که در آپارتمان‌های برج‌های پرامون پاریس زندگی می‌کنند نیز نمونه‌ای از این شکست به شمار می‌رود؛ البته این که چرا این ساختمان‌ها شکست می‌خورند نمی‌تواند موضح بحث دیگری باشد. در پاسخ به این که می‌پرسید: کشورهای رزبر اسلامی به طور معمول ملت‌های منزوی شده‌اند که پیش‌تر در سیاست می‌پردازند تا فرهنگ آن‌ها بیش از آن که به تعامل فرهنگی و مموی و فکری بین خود بردارند به پیگیری مسایل مادی حیاتی علاقه نشان می‌دهند، وقوف یک چنین گفت‌ووه‌ها بر گزافی اجتماع‌هایی که بخواده به این مسایل پردازد در بین ما مسلمانی روینادی اقتصادی تصادفی است. اگر به خاطر علاقه‌ی فردی شخص پرفراان و بخشش گشاده سینه‌ی او (آن نامین هزینه‌های بنیاد و مساهلیکی معماری "آقان" نبود امروز تا سیرای از معماران کشورهای اسلامی) یکدیگر را نیز نمی‌شناختیم، بی‌تفاوتی و خوسریدی‌های فکری، فرهنگی و روحی رزبر، زمینه‌های حیاتی کشور بین مملکت‌های اسلامی نماند از توسعه‌ی فنی‌تکنی با شاید شکست شامتر فرهنگی و اجتماعی سیاسی بین ما باشد.

♦ آیا شرکت‌های برق می‌توانند اقدام به نصب تأسیسات انتقال و توزیع برق در اموال اختصاصی شهرداری نمایند؟

ماده ۱۸ قانون سازمان برق ایران نصب تأسیسات انتقال و توزیع نیروی برق را در صورت لزوم در ملعر عمومی شهرها مجاز دانسته است. در نتیجه وزارت آب و برق (نیروی فعلی) و مؤسسات و شرکت‌های تلغ آن اجازه اعمال اختیار فوق را در اموال اختصاصی نتوانند داشت.

♦ در چنین مواردی مالک تشخیص اموال و مکان‌های عمومی و اختصاصی چیست؟

♦ مالک تشخیص اموال عمومی و اختصاصی مواد مندرج در فصل هفتم این‌نامه ملی شهرداری‌ها می‌باشد. اموال اختصاصی شهرداری طبق ماده ۴۵ این‌نامه مذکور اعم از متغول و غیرمتغول است که شهرداری نسبت به آن‌ها حق تصرف مالکانه دارد از قبیل اراضی، ابنیه الهه و ... در نتیجه اموال اختصاصی شهرداری اعم از متغول و غیر متغول ممکن است، دارای سند مالکیت باشد. لکن آن‌چه مسلم است مستند به ماده ۴۷ این‌نامه ملی شهرداری‌ها کلیه اموال غیر متغول شهرداری که طبق مقررات ثبت ملک به ثبت رسیده است در زمره اموال اختصاصی شهرداری قرار می‌گیرد.

♦ در مواردی که افراد اقدام به عقب‌نشینی ساختمان‌ها و ابنیه جهت تعریف صنایع می‌نمایند، آیا هزینه جابجایی و تغییر محل تأسیسات برق باید توسط شهرداری پرداخت گردد؟

♦ ذیل قانون سازمان برق ایران، وزارت آب و برق را مکلف به تغییر محل وسایل انتقال و توزیع نیروهای برق در موارد تغییر، تعمیر و یا تجدید ساختمان نموده، اخذ هزینه تاایزند حکم

**♦ جسیه رضایی
♦ فرهنگ‌فقه‌لازنجبی**

قانونی است. در چنین مواردی می‌بایست بین تغییر و جابجایی ناشی از اقدامات عمرانی شهرداری و مواد سوار تکنیک قائل گردید.

♦ تبصره ماده ۱۰۰ قانون شهرداری بیان می‌دارد: مرجع رسیدگی به اعتراض، کمیسیون دیگر ماده ۱۰۰ خواهد بود. آیا منظور از کمیسیون دیگر ماده ۱۰۰ همان کمیسیون تجدیدی نظر می‌باشد یا به عبارت دیگر کمیسیون‌های ۱ و ۲ در عرض کمیسیون درگیر قرار دارند یا مانند مراجع قضایی در طول یکدیگر بوده، پرونده‌های مطروحه ابتدا می‌بایست در کمیسیون اول مطرح و در صورت اعتراض به کمیسیون درگیر فرستاده شود؟ یا این که اگر اعضای کمیسیون متفاوت باشد، هر یک از کمیسیون‌های ماده ۱۰۰ صلاحیت رسیدگی به پرونده‌های مطروحه را داشته و فرقی بین کمیسیون اول و دوم نمی‌باشد.

♦ منظور از کمیسیون دیگر ماده ۱۰۰ کمیسویی است که طبق احکام مقر در ماده ۱۰۰ قانون شهرداری برای رسیدگی به تخلفات ساختمانی تشکیل شده اعضای آن غیر از افرادی باشند که در صورت رأی قبلی شرکت داشته‌اند. با عنایت به عدم لزوم نعیب راجع به شخص قضایی از مقررات دادرسی و عدم تصریح قانون، کمیسیون‌های ماده ۱۰۰ عرض تکلیف بود هیچ‌گونه سلسله امرایی از قبیل بنوی، تالی و عالی، بین آن‌ها مقرر نگردیده است.

♦ درباری ممنوعیت یا عدم ممنوعیت فعالیت مهندسان و تکنسین‌های شاغل در حوزه فعالیت خود در همان شهرداری که دارای پروانه اشتغال به

الزام به رعایت ضوابط مصوب شهرداری اسلامی در تهیه طرح های شهری مصوبه شورای عالی شهرداری (۱۸۶) - ۷۵/۷/۲
 ضوابط و مقررات شهرداری و معماری اسلامی - ایرانی مصوب ۱۳۷۵/۷/۲
 پیرو رهنمودهای مقام معظم رهبری در مورد ضرورت رعایت اصول و ارزش های اسلامی در طرحهای شهرداری و معماری و همچنین تأکید معظم له در پندهای ۱۰ و ۱۲ منشور اقامه نماز، بنا به پیشنهاد وزارت مسکن و شهرداری، شورای عالی شهرداری و معماری ایران تصویب و مقرر نمود اقدامات زیر توسط حوزه معاونت شهرداری و معماری وزارت مسکن و شهرداری انجام شود:

۱. مطالعه مستمر درباره شهرها و معماری اسلامی گذشته و حال ایران و جهان به منظور دسترسی به اصول و ارزشهای حاکم بر ساختار آنها و تطبیق این اصول با دانش نوین بشری و دستیابی به ارزش ها و اصول طراحی جدید شهری و معماری؛

۲. ظرف سال جاری اصول و ضوابط طراحی شهری و همچنین اصول و ضوابط معماری ساخت و ساز بناها بر اساس معیارها و ارزش های اسلامی با هدف رشد و اعتلای طراحی شهری و معماری اسلامی و ایرانی تهیه و به تصویب شورای عالی شهرداری و معماری ایران برسد. این اصول و ضوابط پس از تصویب شورای عالی شهرداری از سوی کلیه مهندسان مشاور و مهندسان دارای پروانه فعالیت مهندسی در تهیه طرحهای جامع، تفصیلی و هادای تهیه طرحهای شهرک سازی و طراحی بناها اعم از مسکونی، خدماتی، عمومی، اداری و تجاری لازم الزامی است.

۳. با توجه به نقش ویژه عنصر مسجد به عنوان نماد اسلامی شهر اسلامی و محل سکونت مسلمانان، ضروری است مسجد به عنوان نقطه عطف مرکزی شهرها، مناطق و محلات در کلیه طرحهای کاربری اراضی اعم از طرحهای جامع، تفصیلی هادی و آماده سازی منظور شود.

درنگی بر مفهوم شهر اسلامی

زندگی خوب اصل است

محمد نوروزی

و نمای شهر را با زیبایی از هنرهای همان عصر و مقتضیات عقیدتی آن می‌ماند، اما آیا این گرم، پربار تمام عیار ذات معارف اسلامی بوده است؟

اشکال است که ما می‌توانیم با مفروض گرفتن این سخن لوتولت کار را تمام شده بدانیم یا به مسائل آرای مندرج در مقدمه چشم‌پوشی شهری حکم اسلامی بودن شهری را صادر کنیم یا رایی به ابطال دهیم. اما همان گونه که پیش‌تر در کمال اجمال لب لباب دیالکتیک شهرداری، با شرح دادیم و گفتیم شهر نه فقط یک موجودیت فیزیکی، بل نماد یک امر حادث شده اجتماعی است. شهر اسلامی را نماد "مذنبت اسلامی" معرفی می‌کنیم. اگر ما شهر را حاصل مدنی شدن بدانیم، در واقع شهر اسلامی حاصل استزای میان اسلام و مذنبت است. مذنبت امری نیست که فقط ما به ازای اجتماعی و فلسفی آن را در غرب جوییم، بلکه یک مفهوم عام و جهان آسان است: تباران این امر هم می‌تواند شمول سکولار آن را در قبال جامعه آنا کند. حال برای آن که بحث جدید شهر اسلامی به نیکی شرح و بسط یابد به طرح یک پرسش بنیادین می‌پردازیم: آیا صرف وجود چند سازه شهری که مزین به نشانه‌های اسلامی است باعث می‌شود ما با شهری اسلامی مواجه باشیم؟ شوره‌خسته در این باب، آن‌چه غالباً وجه نظر نظریه پردازان جامعه‌شناسی شهری بوده است در همین نگاه شکل شناختی جلوگیری شده است. یعنی شهری به عنوان اسلامی متصف شده است که در آن معماری اسلامی تجلی یافته است و حتی معماری اسلامی به عنوان شاخصی برای مطالعه در امکان و امتناع شهر اسلامی نمود پیدا می‌کند. اگرچه برخی مانند لوتولت شکل تباری

شهر اسلامی به این سبب اسلامی است که نظم اجتماعی آن برآمده از ارزش و معنای ساخت فکر اسلامی است نه به صرف وجود چند سازه تکوین یافته براساس معماری اسلامی. در حوزه تحلیل ما در شهر اسلامی، روابط اجتماعی، نقش‌پذیری اجتماعی، مدیریت شهری و در یک کلام "مذنبت" در هیأت امر اسلامی جلوگیری می‌شود. پیش‌تر در بحث تحت عنوان "دیالکتیک شهرداری" ابعاد آن‌چه را که به هویت اجتماعی شهری و موجودیت اجتماعی و فردی یا "شهروند" شهره شده شرح دادیم. حال همان‌گونه که وعده دادیم در باب "شهر اسلامی" و "شهروند" آن به بحث و قصص و احوال نشست. پژوهش‌گران بر این نظرند که "شهروند" دلالت فلسفی‌ای فرغ از مولودت عینی و روزمره شکل فیزیکی و عمرانی شهر دارد. معنای آن بسی فراتر از مفاد تئوریک دروس در جامعه‌شناسی شهری است و ریشه در "حق و حقوقی" دارد که به آسان شهری اعطا می‌شود و حتی و حقوقی است که او باید آن را در قبال جامعه آنا کند. حال برای آن که بحث جدید شهر اسلامی به نیکی شرح و بسط یابد به طرح یک پرسش بنیادین می‌پردازیم: آیا صرف وجود چند سازه شهری که مزین به نشانه‌های اسلامی است باعث می‌شود ما با شهری اسلامی مواجه باشیم؟ شوره‌خسته در این باب، آن‌چه غالباً وجه نظر نظریه پردازان جامعه‌شناسی شهری بوده است در همین نگاه شکل شناختی جلوگیری شده است. یعنی شهری به عنوان اسلامی متصف شده است که در آن معماری اسلامی تجلی یافته است و حتی معماری اسلامی به عنوان شاخصی برای مطالعه در امکان و امتناع شهر اسلامی نمود پیدا می‌کند. اگرچه برخی مانند لوتولت شکل تباری

اسلامی را برپا می‌کند و در گذر زمان نیز تکمیل و تکوین معرفت دینی است که چند و چون عمرانی آن را مشخص می‌کند. در این جا ما باید به یک تقسیم نظری روی آوریم و «شهر اسلامی کلاسیک» را از «شهر اسلامی» دوران فناوری نوین متفک کنیم. «شهر اسلامی کلاسیک» حاصل تلاش برای گسترش ساخت معنایی اسلام بود. در این باب نیز می‌توان بحث تاریخی فراخی را سامان داد که در نوشته‌های بعدی به آن خواهیم پرداخت. اما در این جا بحث را بر این نکته متمرکز می‌کنیم که نظم معنایی که «شهر اسلامی» از آن جاد می‌شود چه بوده و هست و «شهر» منتج از آن چه خصیصه ذاتی شهر اسلامی در دوران صدر اسلام، به آن واسطه بنیاد نهاده می‌شد که «مرکز نشو و بسط معارف دین» بود، فی‌المثل مکه به آن مدل «شهر» شد که نیازهای دینی را مرتفع می‌کرد یا مدینه هم به همین وجه. هر چه که جلوتر آسمین شهر اسلامی همین خلقت را بروز می‌داد، یعنی توأم مرکز سیاست و دین بود و «شهروند» آن نیز به همین وجه دل در گرو آن نظم معنایی داشت و عضو از یک جامعه منبری - دینی بود و به واسطه آن عضویت از تکلیف و حقوق برخوردار می‌شد.

شهر مدرن و ساخت معنایی دین

«شهر مدرن» حاصل مدرن شدن روابط شخصی و اجتماعی است و توأم این روابط نیز در گرو بسط شهر مدرن است. این امر، یعنی نمی‌توان مسرد و دینی برای این دو مقوله تفکد شد و یکی را زمینه‌ساز نمود اجتماعی دیگری دانست. همین مقوله می‌تواند به طرح نوشته‌های بنیادین بیجانجامد. در دوران مدرن، اگر شهری از ساخت معنایی اسلامی بهره داشته ولی از «معنای اسلامی» به معنای عامی آن، بی‌طرفی نسبت به ایستگن متفک شدن به عنوان شهر اسلامی» دارد یا تلاش با خود از این روشنی‌های صبح و شام و می‌نماید اما راه نلی به قیوم جیستنی شهر اسلامی در این مسیر می‌گذرد. شهر اسلامی به این سبب «اسلامی» است که نظم اجتماعی آن منبعت از ارزش و معنای ساخت تفکر اسلامی است. به سرف وجود چند سازه و بنا که بگونه براساسی و نوع معماری اسلامی، در حوزه تحلیل ما در شهر اسلامی، روابط اجتماعی، تقنینی‌پذیری اجتماعی، مدیریت و تفکر اسلامی، در یک کلام «منبیت» در حیات امر اسلامی جلوه می‌شود. بنابراین معماری اسلامی هم باید از این امور باشد. یعنی تا آن ساخت معنایی ناب اسلامی رخ عیان نکند شهر اسلامی نتخواهد شد. مراد از این مفاهیم آن نیست که در روایات در شهر اسلامی باید خلصت‌های جمعی باید پانکه مقصود آن است که اگر روایت از جنب اجتماعی و شهری هم باشد نباید خصیصه‌های عرفی و علری از تقویم نظم دینی را پایدار باشد. در یک شهر مدرن، روابط و تصمیم‌گیری صرفاً یک قرارداد اجتماعی است اما در شهر اسلامی، این امر صوبه «حق» و تکلیف» می‌باشد. بر این اساس، حقوق شهروندی در شهر اسلامی نیز برعکس جوامع مدرن شهر، قرارداد اجتماعی میان افراد و حکومت نیست، بلکه «حق» حقی اعتقادی یک شهر و تکلیف دو جالبه‌ای است که بر ذمه آن‌ها نیست. برعکس آن‌چه در جوامع شهری مدرن جلوه می‌دهد. حقوق شهروندی تنها یک دینی و قرارداد اجتماعی است و بی‌تقصی-

اصالتی ندارد و ممکن است در هنگامه مبارزات سیاسی با تحولات اجتماعی قلب مفهومی پیدا کند. تلقی لیبرال از حقوق شهروندی از هویت فردی منفصل از هویت جمعی سخن می‌گوید در حالی که درک اسلامی از این امر ضرورت التزام به هویت جمعی واحد را که حاصل پذیرش ذهنی و عملی از آنه است گوشزد می‌کند. مفهوم «خود» در یک رویکرد اسلامی به حقوق شهروندی، همان قدر از اهمیت برخوردار است که مفهوم جامعه پس نمی‌توان یک جنبه دل در گرو جامعه گرایی صرف یا فردگرایی بست. اساسا در شهر اسلامی بین فرد و جامعه نه نسبت ملازم کامل برقرار است تا تبیین نام و حوزه فردی، آن قدر فراخ نیست. که مزایات زیست جمعی را در برگیرد و مقتضیات زیست اجتماعی نیز آن قدر فربه نیست که بر جزئیات حوزه شخصی تأثیر گذارد. فراتر از این امور، آن‌چه به عنوان است واصله اسلامی» طرح می‌شود، کاملاً قابلیت آن را دارد که «شهروندی جهانی» را به منصفه ظهور رساند. با این وصف در شهر اسلامی، عرصه عمومی مشحون از تمیات فردی و اجتماعی نسبت به «آرمان اسلامی» است. این تمیات، نظم اجتماعی و مدیریت شهری را سامان می‌بخشد که بر مدار برقراری پیوند میان فرد و جامعه می‌چرخد. به همین وجه شهروندی یک شهر اسلامی، کسی است که در عرصه زیست اجتماعی و فردی خود تقوا و ورع را بنیاد رفتار اجتماعی می‌یابد. این شهروند از حقوق و تکلیف فریبه‌ای بهره می‌برد که «هویت» او را می‌سازد. در این جا هویت شهروندی یک عضو شهر اسلامی، ماهیتی منفصل و جدا از جامعه ندارد، بلکه اساسا از آن و از همان حقوق و تکلیف» نشأت می‌گیرد. اگر چه در مطالعات نظری لیبرال با حتی سوبالیستی از مقوله حق و تکلیف سخن به میان می‌آید اما رویکرد عمل‌گرایانه به این مقولات در این دو سوبه نظری در ایزاد وجود در شرایط زمانی خاص و مکان جغرافیایی شخصی ظاهر می‌شود. برعکس، در تلقی اسلامی، تغییرات اجتماعی و گذر زمان در اوصات و وات مفهومی حق و تکلیف خللی ایجاد نمی‌کند. بنابراین می‌توانیم شهر اسلامی و شهروند آن را مدرنیت یعنی «اری» و «ت» می‌گوید، آن‌جا که سخن از حق و معیار مدیریت شهری باید پاسخ اری است اما هنگامی که حقوق بر این اساس نظری لیبرال و اصل کثت» و تبیین نام فرد و جامعه باشد، راه‌ها جدا می‌شود. زندگی خوب» در معنای لیبرال، کثت و فایده است فقط همین! اگر اصالت اسلامی» را برابری زندگی خوب قائل باشیم، قسبه سببی فراتر از این مقولات است. سوال دیگر آن است که «شهر اسلامی» فناوری و اصول شهرسازی نوین چه می‌کند و تکلیف معماری اسلامی با مقتضیات زمان و نیازهای جدید چیست؟

کفت وگو با شهردار آتن

باید از خلاقیت و اشتیاق شهروندان در اداره شهر استفاده کرد

● برگردان - سارا منطری

بنابر گزارش مرکز معتبر پژوهش‌های اقتصاد شهری و کشوری در آمریکا، آن در حال حاضر یکی از موفق‌ترین پایتخت‌های جهان در امر توسعه اقتصادی و اجتماعی است. البته در حاشیه این گزارش اشاره‌ای نیز به موفقیت‌های چشم‌گیر «اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی این شهر شده است که بدون شک آن نمایی این پیشرفت‌ها را مبرهن نشان‌دهنده آخرین شهردار خود، کاترین گیلی می‌باشد. او که در ۲۰۰۲ و با شعار «آتن نمیز و پاک» موفق به کسب این دست‌شده در طول فعالیت خود تا به امروز موفق به اجرای روشی نوین در مدیریت شهری شده است که در بی آن یک پوست‌اندازی واقعی را تجربه کرد. وی که اکنون یکی از مهم‌ترین شهرداران جهان از منظر عمومی و موفق‌ترین مدیر از منظر تخصصی محسوب می‌شود. این شهردار ۵۱ ساله در طول شش سال فعالیت خود موفق شد است ضمن ترمیم توان اقتصادی شهر به موفقیت‌های چشم‌گیری نیز در زمینه خدمات شهری، فضای سبز، امکانات ویژه برای معلولان، حمل و نقل و مشارکت مردمی دست یابد که از همین رو به یکی از سه شهردار محبوب جهان براساس نظرسنجی سایت معتبر City mayor میل شد. جمیع این‌ها تا کنون دویار از اقدامات وی در فراهم سازی تردد معلولان در شهر، قرارداتی کرده‌اند. کم از کمون از یکاوبانی به عنوان وزیر امور خارجه آینده عنوان نام برده می‌شود. اشتراک بین‌المللی وی یکی از مهم‌ترین دلایل انتخابش برای این سمت محسوب می‌شود. گفتگو با «دورگوبانی» را می‌خوانید:

در آستانه وارد شدن به سومین سال ریاست شما بر شهرداری آتن، فکر می‌کنید آتن یا قبل از دوره شما چه تغییراتی یافته است؟

◆ گراهی بسیاری انجام شده است. اقدامات بزرگی که باید در یک شهر مدرن اروپایی و یک پایتخت تاریخی انجام می‌شود. ما بزرگ‌زنده بزرگ‌ترین گروه‌های ورزشی قرن بیستم و آن را به گواهی همه ناظران، به بهترین نحو انجام دادیم. طرح عظیم مدرن‌سازی زیرساخت‌ها و بهبود خدمات شهری را آغاز کردیم و نتایج این‌ها که کم از کمون شهر ما به شهری علمی‌تر و زیباتر می‌باشد. آنچه است اما این وجود نم فکر می‌کنم مهم‌ترین اقدامی که در این مدت انجام شد بازسازی ساختار مالی شهر بود.

در سال ۲۰۰۴ رساندیم.

این دست اوردها قابل تقدیر است، اما فرآیند رسیدن به این دست اوردها را توضیح ندادیم.

مخارج شهر را یابین اوردها و از هزینه‌های بی‌جا جلوگیری کردیم که خود این امر مترجم به سه‌برابری درآمد است. هر چهار میلیون یورو شد در فصولی مربوط به سرمایه‌گذاری با هدف کارآفرینی در کرندشان بازگویی انجام شد و تلاش‌های گسترده‌ای برای تغییر مردم در پرداخت مالیات‌ها آغاز شد که خوشحانه بسیاری نتیجه بخش بود. در مجموع به مردم وعده کردیم و با تسلیس سابق برای این‌ها استفاده کردیم. از آن‌ها برای اداره بهتر شهردان کمک خواستیم و این پاسخ مثبت دادند.

با گذشت حدود سه تا چهار دهه با شهروندان را آغاز کردید و آن‌ها سهم خود را پرداخت کردند. شما به عنوان شهردار سهم خود را چگونه پرداخت کردید؟

البته من با یک گروه همکار مردم‌پسند و سعی کردیم در پاسخ به این اقدام شهرداری کیفیت زندگی آن‌ها را بهبود بخشیم؛ بنابراین یوازگی ۷۵۰ هزار مترمربع خوابگاه، جاده‌ها و پارک‌ها را متناسب با استانداردهای بین‌المللی شروع کرده، به یابان رساندیم. محله‌های قدیمی بازسازی شدند، جمع‌آوری زباله‌ها که در قالب طرح مرفه‌سازی زیرساخت‌ها بود. ۵۰ درصد افزایش یافت و توجه ویژه‌ای به قضاهای شهر برای بهبود وضعیت زیستی شهروندان شد. به پشتوانه همین برعهده گرفتیم. در واقع ما با پذیرش این مسئولیت به سال‌ها بی‌سرمیختگی مملکت قضاهای سبز و باغ‌های ملی پایان دادیم و از این پس این تنها ما و تلفقه و رسیدگی و مخالفت از این قضاهای به انضمام کارگاه‌های تاریخی را برعهده داریم. برنامه بسیاری ساختن‌های شهر را نیز تزیین کردیم که تا پایان سال ۲۰۰۶ به اتمام خواهد رسید.

به‌سازای به چه نحوی و با چه هزینه و هدفی انجام گرفت؟

هدف اصلی ما بهبود شهر است و از همین رو قصد داریم در طول اجرای این برنامه پنج هزار ساختمان ۲۰ درصد کل شهری را از طریق بازسازی و یا بازسازی‌های نام‌بهرای کنیم. تخمین ما هزینه‌های بالغ بر ۴۵ میلیون یورو است. آیا پروژه‌هایی به این بزرگی و با هزینه‌ی بسیار بالا نگران‌کننده نیست؟

با سلیقه‌ای که از مشارکت مردم داریم نه از شهروندان آن دوربار کمک خواهیم‌تافت. این اتفاقاً استقبال خوبی هم شده است. شهروندان این نشان دادند که برای تغییرات مثبت همیشه آماده‌اند. این پروژه تاکنون با استقبال سه هزار داوطلب مواجه شده است. ضمن این‌ها ما تعامل بیشتری را نیز با بخش خصوصی برقرار کردیم؛ امیدواریم در این طرح نیز ادامه پیدا کند. این گونه از امارات‌هایی برمی‌آید. خیلی خوب توانست‌اید اعتماد شهروندان را جلب کنید؟

این نخستین هدفمان بود؛ چه متعقد بودن حمایت شهروندان با بودجه کل یونان هم نمی‌توان آن را به خوبی اداره کرد. باید به شهروندان احترام گذاشت و با درک آن‌ها از خلاقیت و اشتیاقشان استفاده کرد؛ ما تنها این کار را کردیم.

شما این کار را به بهترین نحو انجام داده‌اید، منظورم آن ارتش کوچک داوطلبان است. شرت پوش است. به آن‌ها امکان قضای فعالیت داده‌اید؟

ابتدا فقط یک ایده بود، اما رفتن و فته به یک طرح تمام گمانا با موفقیت پیش‌بینی نشده مبدل شد. این طرح یک موفقیت بزرگ بود؛ ابتدا فقط قرار بود با پوشیدن این شرت‌ها که با جمله شهر آن‌ها می‌نویسم به شما کمک کنیم؟ تزیین شده بود بر تن عده‌ای. مردم را تشویق به همکاری کنیم. ما استقبال به حدی بود که تصمیم گرفتیم بخشی از وظایف شهرداری را به آن‌ها محول کنیم. ما فقط به آن‌ها اعتماد کردیم و آموزش را برعهده گرفتیم و اکنون هم ما و هم آن‌ها از این شهروندان بهره‌مند می‌برند. موفقیت این طرح باعث شد یک طرح کلی برای مشارکت‌های داوطلبانه تالیف را پایه‌ریزی کنیم که در ماه به اسامال و تحت عنوان «داوطلبان آن» را آغاز شد. تاکنون چهار هزار شهروند در این طرح شرکت کرده‌اند. تصمیم داریم فرهنگ مشارکت‌های داوطلبانه را در بین مردم پرورش دهیم؛ شهروندان را تشویق کنیم نقش فعال‌تری در شهر برعهده بگیرند و آن‌ها را تبدیل به مکانی دوستانه‌تر کنند.

آیا بی‌خامنه‌ها نیز سهمی از این شهر دوستانه‌تر خواهند داشت؟

بله، همه شهروند در این بخش نیز از حمایت‌های مردمی و داوطلبانه استفاده کنیم. ما سهم خودمان را با ساخت دو پناهگاه ویژه در شهر و تهیه غذا روزانه برای هزار نفر؛ همچنین فراهم‌سازی استفاده رایگان از هفت مرکز درمانی، قرار گرفته در نقاط مختلف شهر، انجام دادیم؛ همچنین با همکاری کلبه‌ها و مراکز دیگر؛ چون: هتل‌ها موفق شدیم به ۱۵۰ تا ۲۰۰ نفر دیگر در روز خدمات بدهیم. با استقبال از یک طرح مردمی نیز مایه‌های ۳۰۰ خانواده را تحت پوشش کمک در خانه قرار دادیم به فکر می‌کنیم. موفق‌ترین طرح ما در زمینه کمک به بی‌خامنه‌ها و افراد کم‌درآمد بوده است.

برای بهبود شرایط زیستی در مناطق محروم چه برنامه‌هایی اجرا شده است، به طور ویژه محله Dourgouti است؟

مشاقت‌ها وجود چنین مناطقی یک واقعیت است که باید منظر قرار بگیرد. مدیریت شهرداری آن در این زمینه با استفاده از منابع مالی خود اقدام به نوآرندسازی دوباره این مناطق کرد تا هم وضعیت زندگی ساکنان این محلات را بهبود بخشد و هم شهر را از تبعات وجود چنین مناطق آسیب‌زایی دور نگه دارد. سیاست ما نیز پیش‌تر حول بازسازی محله‌ها است؛ برای مثال: در محله مورد نظر شما با همکاری بخش خصوصی و نیروهای داوطلب یک پروژه سکونی قدیم مورد زندسازی قرار گرفت. همچنین محلاتی مانند Thisseion Psyr نیز به صورت

کامل زندسازی شد، البته همه این اقدامات با حفظ هویت محله‌ای این مناطق همراه بود. همه تصمیم‌گیری‌ها شهر ناپدید به دلیل پایتخت بودن به مجموعه‌های یکپارچه و بی‌هویت تبدیل شود.

در سالی که شما به عنوان دومین شهردار محبوب جهان انتخاب شدید، مرکز بزرگ‌ار کتده مسابقه (www.citymayor.com) یکی از علت‌های انتخاب شما را اقدامات ویژه برای معولان اعلام کرد؛ براساس برآوردهای سازمان بهداشت جهانی نیز این در دوره ریاست شما به یکی از مناسب‌ترین شهرها برای معولان مبدل شده است؛ در این باره توضیح دهید؟

معولان بخشی از شهروندان هر شهری هستند که نباید مورد بی‌توجهی قرار بگیرند. آن‌ها حق استفاده از شهر را دارند، چون: همانند دیگران رای می‌دهند، مالیات می‌دهند و عوارض اقدامات خود را پرداخت می‌کنند؛ بنابراین حق دارند همانند یک فرد سالم در شهر زندگی کنند. ما نیز وظیفه داریم با دادن امکانات ویژه بر تالیف آن‌ها غلبه کنیم. تلاش من به عنوان شهردار آن در طول سال‌های گذشته بر این مبنا بود که در درجه اول جابه‌جایی معولان در همه مناطق امکان‌پذیر شود و آن

شهری باشد که همه از زندگی و با گذر از آن لذت برند و این امر ممکن نیست مگر با همکاری دولت، مردم و همه گروه‌هایی که برای احیای حقوق معولان مبارزه می‌کنند. برای دستیابی به این هدف چه اقداماتی صورت گرفت؟

با اختصاص بودجه‌ای بالغ بر ۱۸۵ میلیون یورو به طرح‌های ویژه معولان تلاش شد چهره دوستانه‌تری از شهر آن به این افراد که جمعیتی بالغ بر ۲۵۰ هزار نفر را تشکیل می‌دهند، نشان داده شود. مناسب‌سازی تمام پناهدارها، خیابان‌ها، پارک‌ها و مراکز خانمانی به همراه تجهیزسازی آسفرها، نوسازی شهری و راهروهای مهمی مکان‌های هنگامی برای تردد معولان؛ از جمله این اقدامات بودند؛ همچنین احداث نخستین پارک مخصوص کودکان و نوجوانان معلول که گمان می‌کنم اقدامی کم‌نظیر در دنیا باشد؛ البته در این راه مزایای بازی‌های المپیک ۲۰۰۴ نیز کمک قابل توجهی کرد.

با این اقدامات، آیا خودتان می‌توانید آن را یک شهر ایده‌آل توصیف کنید؟

هرچیز شهری، شهر ایده‌آل نیست و این وظیفه شهردار و دولت است که زندگی شهروندان را بهبود دهد. این آن‌چه من می‌نویسم یک تعریف از مفهوم ایده‌آل است که امروز با یک نگاه به آن متوجه می‌شویم که شهر در حال

تغییر است. نسبت به قبل از برگزاری بازی‌های المپیک قطر تغییر کرده است؟

شهری جدید شده است. پایتخت یونان اکنون تبدیل به یک متروپولیس شده است. کتده که افراد از سراسر جهان آن را خانه خود می‌دانند و در آن زندگی می‌کنند. البته مانند دیگر پایتخت‌های بزرگ دنیا تغییرات فیزیکی مشکل اصلی این است.

کاملاً درست است. سیاست شما برای مقابله با این معضل جهانی چیست؟

اجرای طرح‌های جدید زیرساخت‌سازی مربوط به جاده‌ها و پیوند سیستم‌های حمل و نقل عمومی باعث شده است. مردم این به نتیجه برسند که بهتر است دیگر اتومبیل‌ها خود را در خانه بگذارند و از شبکه‌های مترو که یکی از بهترین‌ها است استفاده کنند. ما همچنین یک شبکه تراموای جدید از مرکز شهر به حومه ایجاد کرده‌ایم؛ در عین حال برنامه‌های مربوط به بالا بردن سطح آگاهی عمومی که از زمان برگزاری المپیک آغاز شده بود همچنان ادامه دارد مانند طرح یک روز بدون خودرو که با همکاری و همیاری شهروندان به خوبی اجرا شده است.

آیا در دوره بعدی انتخابات شهرداری نیز نامزد می‌شوید؟

مدیریت که شهرت ۳ هزار ساله یک چالش تمام‌عبار است. تازه هنگامی که انتخابات مردم تعیین و مشخص شد باید آن‌ها را اجرایی کرد تا شهر به یک شهر علمی‌تر و دوستانه‌تر مبدل شود؛ بنابراین هنوز کارهای بسیاری دارد که باید انجام شود. این حق مسلم من است که کارم را به پایان برسانم و وظیفه خود را نسبت به یابانی‌هایی که به من اطمینان کردند انجام دهم. اگر کافق خود از شهردار یونانی‌ها می‌دانید؛ در حقیقت که بسیاری از شهروندان دانمی این که حق رای ندارند و اتفاقاً تعدادشان هم زیاد هستند، اصلاً یونانی‌نیتند؟

کتابت نکنید. این شهردار همه شهروندان آتی هستم و اقدامات میدی این نکته است. برگزاری کلاس‌های آموزش زبان یونانی و آشنایی آن‌ها به حقوقشان قابل جزئی از آن‌ها است.

در پاسخ‌تان قائل از کارهای بسیاری گفتید که باید انجام بدهید؟

ارتقای کمک‌های انجمنی، گسترش طرح کمک در خانه، تأسیس مرکز توانان ذهنی، تأسیس مرکز اطلاعاتی برای افراد نابینا، بالا بردن سطح برابری در دسترسی به امکانات، افزایش مشارکت‌های مردمی در اداره شهر و گسترش تعداد داوطلبان از جمله اهدافی است. امیدوارم بتوانم آن را در آن اجرا کنم.

ساوانا

SAVANNAH

ترجمه و باقیف :
● آراذه منتظرالطهور - مهتار سیردادی

مقدمه :

انقلاب صنعتی و تحولاتی که دنبال آن در امر شهرنشینی انجام گرفت ، استقرار شهرها را به گونه ای جدید جلوه گر کرد ؛ عواملی چون تحول در حمل و نقل و سرعت مبادلات ، تمرکز صنعت و تجارت ، بالا رفتن سطح در آمد ، تنوع در مشاغل و . . . باعث گسترش شهرها و افزایش جمعیت آنها شد . به دنبال این توسعه کم کم مشکلات و مضامانی برای شهرنشینان ایجاد گردید که از جمله آنها می توان به فقر ، بیکاری ، از هم گسیختگی خانواده ها ، مشکلات مسکن ، آلودگی هوا ، آلودگی صوتی و فشار عصبی و . . . اشاره نمود . پس انسانها به فکر راه حلی برای این مشکلات بر آمدند . یکی از این راه حلها تمرکز زبایی و ممانعت از رشد بی قاعده و گسترش در حومه بود . پس برنامه ریزان سعی در طراحی شهرهای جدیدی کردند که در مقایسه کوچکتر بتوانند چولگویی نیازهای مردم باشد . این شهرها در طول زمان به تدریج رشد یافته و در این گسترش سعی در این بوده که طرح اولیه آنها حفظ گردد . اما در این بین شهرهای طراحی شده ای هستند که قدمت آنها به قبل از انقلاب صنعتی می رسد . از جمله آنها " ساوانا " در جنوب شرقی ایالت جورجیاست . این شهر با حدود سیصد سال قدمت و فراز و نشیبهای فراوانی که در طول تاریخ داشته ، در روند توسعه کم و بیش فرم اولیه خود را حفظ کرده و به یکی از شهرهای تاریخی و توریستی آمریکا تبدیل گردیده است . این شهر در استان " چاهام " و در کنار رودخانه ساوانا و در محل ورودی رودخانه به اقیانوس اطلسنیک واقع شده است . (تصویر ۱)

تصویر ۱

تاریخچه :

جنرال جیمز ادوارد اگلثورپ (Oglethorpe) و ۱۷۰ و مهاجر با کشتی Anne در ساحل رودخانه ساوانا در قریه ۱۷۳۳ وارد شدند . انگلرپ نام جورجیا را به تناسب پادشاه وقت انگلیس جورج دوم بر سیزدهمین و آخرین تجمع آمریکایی نهاد و ساوانا اولین شهر آن شد . پادشاه انگلیس ، اگلنرپ و ۱۹ تا ۱۹ دستیارانش را مسئول برپایی جورجیا کرد . شهر باید به گونه ای طراحی می شد که در برابر کاروانیای جنوبی و فلوریدا که در تصرف نیروهای اسپانیایی بود محافظت می شد . در سال ۱۷۷۸ در طول انقلاب آمریکاییها ، انگلیسها ساوانا را گرفتند و تا جولای ۱۷۸۲ آنرا تصاحب کرده بودند . نیروهای زمینی - دریایی فرانسه و آمریکا سعی کردند آنرا در سال ۱۷۹۹ یکی بگیرند اما ابتدا با محاصره شهر و بعدا با حمله مستقیم که با شکست روبرو شد . اما پس از آزادی و استقلال آمریکا این شهر خیلی زود در سطح بین المللی پیشرفت و ترقی کرد . در زودی کشاورزان منوجه شدند که خاک ساوانا بسیار غنی است و آب و هوای

مناسبی دارد و به کشت پنبه پرداختند . با صادرات پنبه اقتصاد شهر رونق گرفت و مردم شروع به ساخت خانه ها و کلیساهایی در سراسر شهر کردند . ثروت و موفقیت این شهر قبل از جنگ داخلی آن ریزاندر روزگار بود و به عنوان شهری آرام در آمریکا با محوطه ای پوشیده از درختان بلوط و دارای مردمی اصیل بود که آنرا از سایر نقاط متمایز می کرد . در جنگ داخلی ، شهر از سمت دریا محاصره سختی شد و اقتصاد ساوانا را در هم شکست . شهر تسلیم نشد تا زمانیکه لشکریان جنرال ویلیام نکومسه شرمان (Sherman) وارد شهر شدند . (تصویر ۲)

تصویر ۳

تصویر ۴

در ۱۸۶۴ گروه " شرمان " پیشروی خود را به سمت دریا شروع کردند و شهر اتلاندا و هر چه در مسیرشان به سمت رود ساوانا بود را آتش زدند . با نزدیکی " شرمان " به ساوانا و برپایی آن اجتناب ناپذیر بود ولی با ورود به ساوانا در تاریخ ۲۲ دسامبر ۱۸۶۴ زیبایی شهر چنان آنها را مسحور کرد که در او برپایی آن پیشیمان شدند (تصویر ۳) چنانکه در این تاریخ یک تانکرام افسانه ای از ساوانا به رئیس جمهور وقت Abraham Lincoln فرستاده شد که در آن " شرمان " ساوانا را با عنوان هدیه کریسمس به رئیس جمهور تقدیم می کند . با ورود سربازان " شرمان " جنگ پایان یافت و دوره سراسری آغاز شد .

جشنی زیبایی شناختی در ساوانا :

سایه های بعد از جنگ یک جشن جدید در ساوانا در زمینه زیبایی شناختی و فرهنگ و اقتصاد ایجاد شد . یک گروه از زنان فعال شهر در دهه ۱۹۵۰ تلاش کردند تا سایت تاریخی شهر را از گزند خرابیهای ناشی از بازسازی شهر در امان نگه دارند . در نتیجه این تلاش فراوان ، سایت تاریخی ساوانا حفظ گردیده و باعث زیبایی مسحور کننده این شهر شد و در سال ۱۹۶۶ یکی از نشانه های تاریخی ملی آمریکا گردید . بسیاری از ساختمانهای قدیمی ساوانا حفظ و بازسازی شده اند . (تصویر ۴ تا ۷)

تصویر ۵

آکدیمی هنر و علوم Telfair (از اولین موزه های جنوب)

تصویر ۶

خانه محل تولد جولیت گوردن لو موسی گروه پیشی اشکال دختر

تصویر ۵

خانه سوربی (سایت اولین بانک جورجیا)

تصویر ۴

خانه Herb (قدیمی ترین ساختمان جورجیا)

در هزاره جدید ، ساوانا یک عصر جدیدی در صنعت توریسم تجربه کرد و در ۱۹۹۰ بیش از ۵۰ میلیون نفر از شهر بازدید کردند . بازدید کنندگان با دیدن معماری جذاب ، فلاترهای زیبا و میانههای سبز باشکوه مسحور می شوند . زیبایی های طبیعی ساوانا و مهمان پذیرگی شهر و غنی بودن آن نظر آثار تاریخی باعث شده که بسیاری از مردم برای گذران تعطیلات در طول سال به این شهر سفر کنند و شیفته آن شوند . (تصویر ۸)

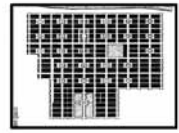
تصویر ۸

پلان شهر و چگونگی ساخت آن :

ساوانا اولین شهر طراحی شده آمریکاست . اگنلوب " شهر را به صورت شطرنجی طراحی کرد به طوریکه دارای خیابانهای پهن و میدان عمومی مناسب و پارکهای برای تجمع مردم و مراکز تجاری باشد . ساوانا دارای ۲۴ میدان اصلی است که ۲۶ عدد از آنها هنوز باقی مانده است. (تصویر۹)

تصویر ۹

یک واحد مربع شکل به نام Ward که در مرکز هر کام از این ward ها یک فضای باز یا میدان است و چهار گوشه هر ward شامل قسمتهایی است که هر قسمت مرکب از ۱۰ خانه است. هر خانه ۶۰ یا ۹۰ پا طول دارد و در غرب و شرق میدان شهر Trustees Lots قرار گرفته که آنها برای کارکردهای عمومی چون کلیسا و بانکها و ساختمانهایی دولتی در نظر گرفته شده است. (تصویر۱۰)

تصویر ۱۰

کل شهر بر اساس این واحدهای مربع شکل گسترش یافت و دستورن فقرات شهر، محور مرکزی واحد سوم از سمت چپ بود که در ابتدای آن تالار گنبد دار شهر در کنار ساحل قرار داشت و در مراحل بعدی توسعه نیز در انتهای این محور پارک بزرگی ایجاد گردید که این پارک باعث نفوذ و گسترش شهر به سمت جنوب و به دور از ساحل رودخانه شد. (تصویر۱۱)

تصویر ۱۱

اگنلوب می گوید: " من مکانی سالم و مناسب را به فاصله ۱۰ مایلی از دریا برگزیدم ، در اینجا جریان رودخانه به شکل هلالی درآمده و ساحل جنوبی آن ۴۰ فوت ارتفاع دارد و زمین مسطح است . . . من مکان شهر را بر زمینی که ۴۰ فوت مرتفعتر از سطح آب است با خاک خشک و آب شیرین و چشمه هایی که از کناره های تپه می جوشد برگزیدم و درختان انبوه کاج با ارتفاع بیش از ۱۰۰ فوت جلوی باغهای نامطلوب را می گیرد. (تصویر۱۲)

تصویر ۱۲

ساوانا در یک نگاه اجمالی: به نظر می آید نام ساوانا برگرفته از نام مردمانی باشد که در این منطقه می زیستند و "Shawnee" نام داشتند. مساحت ساوانا ۶۱۶/۶ کیلومتر مربع و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۳ متر است .

جمعیت: در سال ۱۹۹۰ جمعیت آن شامل ۵۱۷/۳ سیاهان و ۳۷/۵ سفیدها و ۱۷/۲ آسیاییها و جزایر اقیانوسیه و ۰/۲ از آمریکای شمالی بود که جمعا ۹۹۹/۲ است و بقیه در سرشماری گزارش نشده اند . جمعیت در سال ۱۹۸۰ ، ۱۴۱۳۹ نفر و در سال ۱۹۹۰ ، ۱۳۷۵۰ نفر و در سال ۱۹۹۸ ، ۱۳۶۱۰ نفر بوده است .

جغرافیا: ساوانا در دهانه رودخانه ساوانا در ایالت جورجیا و در جنوب ایالت کارولینای جنوبی قرار دارد . شهر درعرض جغرافیایی ۳۱درجه و ۴ دقیقه شمالی و طول جغرافیایی ۸۱ درجه و ۵ دقیقه غربی قرار دارد . منطقه دارای شبکه های رودخانه ای بسیاری است که تحت تغییر جزر و مد قرار دارد و خاک آنرا حاصلخیز کرده است .

آب و هوا: ساوانا آب و هوای معتدلی دارد که فصلیهای خارج از خانه را در طول سال امکان پذیر می کند . تابستانها گرم و زمستانها معتدل است با توجه به شرایط آب و هوایی منطقه جنوب شرقی حادقل دما ۵۶ درجه فارنهایت و حداکثر دما ۷۰ درجه فارنهایت است .

قلعه های ساوانا : در پایین ایالت جورجیا در میان جنگلهای انبوه کاج و بلوط بقایای قلعه های محافظ ساوانا به چشم می خورد که در اثر گذشت زمان اسپههایی به آنها وارد شده است . در ساوانا تعداد زیادی برج و قلعه و توبخانه و سایت تاریخی وجود دارد . از جمله این قلعه ها McAllister و Jackson و Pulaski هستند که امروزه به عنوان بناهای ملی از آنها یاد می شود و سایر قلعه ها که زمانی شهر را در برابر دشمنان محافظت می کردند امروزه بیشتر فراموش شده اند .

بنادر ساوانا: بندر چهارمین بندر مهم آمریکا و دومین بندر مهم شرق کشور بعد از بندر نیویورک نیوجرسی است. (تصویر۱۳) خط آهن ساوانا: سه خط آهن CSX ، Norfolk Southern ، Georgia Central ، ساوانا را سرویس می دهند که خط آهن CSX با ۲۲۰۰۰ مایل طول بزرگترین خط آهن شرق آمریکاست. (تصویر۱۴)

تصویر ۱۳

تصویر ۱۴

جمع بندی :

ساوانا به دلیل داشتن آب و هوای مناسب و مردمی اجتماعی مکانی مناسب جهت برپایی فستيوالها و رویدادهای خاص است که بیشتر در فصل بهار و پاییز در آخر هر هفته برپا می شود و بزرگترین آنها Patrick's St است که روز طول می کشد و جمعیت زیادی برای دیدن آن می آیند و در کل با توجه به شرایط آب و هوایی و مکان باری شهر ، ساوانا مکانی دیدنی است که دارای تاریخچه منحصر به فرد معماری جذاب ، زیباییهای طبیعی ، مادیان منحصر به فرد و آب و هوای معتدل می باشد و یکی از ۱۰ شهر برتر آمریکا به حساب می آید .

منبع :
-کتاب نقشه ای بر سالی برهه روزی شهری -تالیف دکتر اسامیل شیمه
-کتاب طراحی شهرها - نویسنده استود
-مکانی درجه فرزانة طلهری
-اینترنت
www.savannah-online.com
www.geographyencyclopedia.org
www.savcvb.com/savannah
www.officialtourismalliance.com
www.mapquest.com/maps
www.seaonline.com/savannah
www.savannahchamber.com
www.en.wikipedia.org
www.norfolk.com
www.savannahvisit.com
www.savannah.com
www.savannahnow.com

استانبول شهر همزیستی تضادها

ترجمه: سارا مله‌ری

استانبول، کروزه مشرق زمین، تنها شهر جهان است که در دو قاره اروپا و آسیا قرار دارد. مرکز دو امپراتوری قدرتمند بیزانس و عثمانی طی قرن‌ها و نقطه تلاقی تمامی راه‌های آسیای صغیر است. این کلان‌شهر (Ty-metropolis) ساله راه راستی شرق و غرب را به هم می‌پیوندد. از دیدگاهی و در نظر داشتن لایه‌های دولت ترکیه در راه پیوستن به اتحادیه اروپا و نتایج فرهنگی در استانبول می‌توان این بزرگترین بندر و مرکز تجاری - فرهنگی ترکیه را «کروزه اروپا» نیز دانست. تنگه «سفر» که دریای سیاه را به دریای مرمره می‌پیوندد، میان دو قسمت آسیای (انatóلی) و اروپایی شهر قرار دارد و «کلخ طلایی» که به دلیل ساخته شده‌اند، بوجا مانده‌اند. امپراتوری عثمانی در سال ۱۴۵۳ میلادی به دست «سلطان محمد دوم» فتح استانبول، دگرگون شد. او پس از تسخیر شهر آن را به عنوان مرکز امپراتوری عثمانی برگزید. امروزه هیچ مکان و یا بنای تاریخی به اندازه مسجد ایا صوفیا قدیمی‌ترین کاتدرال بیزانس، نشان دهنده

هویت و بیان گر تاریخ شهر نیست، بخشی از نقاشی‌های زیبای دیوارها و سقف این [کاتدرال] یا دیوارهای بزرگی که نام‌های محمد علی، حسین، حسن، عمر و لوبکر و عثمان بر آن‌ها نوشته شده پوشانده است. طرافت این نقاشی‌های دوران اولیه بیزانس در مقایسه با این دیوارها تضادی کامل دارد و در یک نگاه دانشان تسخیر شهر را بازگو می‌کند. سلطان محمد دوم می‌خواست هرچه زودتر نخستین نماز جماعت را در ایا صوفیا برگزار و فتح استانبول را رسماً اعلام نماید. به دستور او چند سال بعد در دست در تقفه مقال ایا صوفیا مسجدی ساخته شد که بناوند با کاتدرال بیزانسی برابری کرده، نشان دهنده قدرت عثمانی باشد. «مسجد کیوت» تنها مسجد جهان است که ۶ متره دارد و از زیباترین آثار معماری اسلامی، همچنین برای بسیاری از مسلمان سنی منسوب، نقطه آغاز زیارت به شمار می‌رود. در میانی که در نزدیکی این دو بنای تاریخی واقع شده یک hippodrome رومی واقع شده که به نوبه خود سمبلی از تمدن روم باستان است. قصر Topkapı، بزرگ‌ترین بنای معماری ترکیه، نه تنها محل اقامت سلطان و وسیع‌ترین حرم‌سرای او بلکه نوعی «تاجدار امپراتوری» و مرکز تجمع وزیران، زبردستان و سربازان بوده است، نیز در این محله قرار دارد. در استانبول قدیمی، پس از دو قرن سلطان‌های عثمانی قصرهای خود را به کناره‌های بسفر انتقال دادند. امروزه با استفاده از کشتی‌های جهان‌گردی که بر روی بسفر رفت و آمد می‌کنند می‌توان از این بناها و نیز مسجدهای زیبایی که در آن سوی بسفر و در کناره‌های آسیایی آن قرار دارند بازدید کرد. «بازار بزرگ» یا «بازار مصری‌ها» نیز در استانبول قدیمی واقع شده‌اند. «بازار بزرگ» وسیع‌ترین بازار سوپوشده دنیا و یک مرکز تجاری فعال است. «بازارگان» لقبی بود که به تاجار بزرگی که در قرون گذشته در این مکان نخستین فخرهای تجاری بین‌المللی را ایجاد کردند داده می‌شد. بیرون دیگر ادیان حق رفت‌وآمد در این قسمت مسلمان نشین را نمانده است، از نخستین سفارت‌خانه‌ای که در این قسمت شهر برپا شد سفارت ایران، کشور همسایه و مسلمان بود. استانبول قدیمی را دیوارهایی که در زمان بیزانس ساخته شدند احاطه می‌کردند و از این رو «سویچی» نام دارد.

سویچی از زمان فتح شهر به دست سلطان تا اواخر قرن بیستم پایتخت امپراتوری عثمانی بود. بیشتر ساختمان‌های قدیمی این محله حفظ شده است. برخی از آن‌ها که از چوب ساخته شده در معرض خطر آتش‌سوزی قرار دارد. از باگن‌های که در دو طرف این خانه‌ها قرار دارند و با از تراس‌های زیبایی که در پشت باغها واقع شده می‌توان تنگه زیبای بسفر و دریای مرمره را دید. پل‌های تنگ و باریک سویچی از قرن‌های گذشته سفگش‌شده‌اند، ساختمان‌های چندینگی که در دو قرن پیش ساخته شده، از نظر معماری کاملاً اروپایی است و زیباترین منظره استانبول، تجمع کشتی‌ها بر دریای مرمره در هنگام غروب آفتاب را می‌توان از این جا دید.

سویچی امروزه اهمیت تجاری گذشته خود را از دست داده است. بازار بزرگ و بازار مصری‌ها به مرکز فروش صنایع دستی

تبدیل شده و در واقع این منطقه بیش‌تر به عنوان توریستی ترین قسمت شهر مطرح است. پاسپون‌های ارزان قیمتی که به نام bread and breakfast شناخته می‌شوند، در این جا سیپارند. سویچی همزمان با اوج امپراتوری عثمانی توسعه پیدا کرد و با پایان آن اهمیت خود را از دست داد. «زوران» ۲۰ ساله، فروشنده قالی در مغازه استانبول واقع در سویچی معتقد است: «همه چیز در استانبول زیبا است از طلوع خورشید تا غروب افان صبح تا غروب که مردم برای صرف چای به قهوه‌خانه‌ها می‌روند و دیرتر، منظره مهتاب بر روی بسفر. من دوست دارم در این زمان پیاده به خانه برگردم. من عاشق استانبول هستم و نه تنها به دلیل آن‌که از اهالی آن هستم بلکه فکر می‌کنم همه چیز این شهر امکان‌پذیر است. البته باید سخت کار کرد ۷ ساله بودم که پدرم خواست در تعطیلات تابستان کار کنم یا کمک خرج خانواده‌ام باشم، هزینه زندگی در استانبول بالا است، البته نوشتن درسم را ادامه دهم. مدارس و مراکز آموزشی دولتی بسیار خوبی در این جا وجود دارد. گردش‌گران را بسیار خوب می‌شناسم.

بیش‌تر آن‌ها از کشورهای اروپایی و برای کشف اسرار تاریخی شهر می‌آیند. مکالمات روزمره را به ۶ زبان دنیا می‌دانم. گروه دیگری از بازدیدکنندگان فرهنگی هستند که پیش‌تر برای خرید لباس‌های ارزان قیمت از عمده فروش‌ها، کالای تقلید شده از مارک‌های گران‌قیمت غربی، فرش، اوبوه و میوه‌جات خشک و غیره سفر می‌کنند. بزرگ‌ترین مشکل استانبول، جناز از هزینه بالای زندگی، جیب‌ها هستند و فکر می‌کنم تنها راه چاره برخورد جدی‌تر پلیس با آن‌ها است. این قرار باید به زندان بروند چون نه تنها معiac آسایش و امنیت گردش‌گران و اهالی می‌شوند، بلکه چهاره نامطلوبی از ما ارائه می‌دهند. محله من که در نزدیکی Sultanahmet (مرکز تاریخی سویچی) قرار دارد، مثل «گراس» است. مشکل دیگر شهر از نظر امنیتی خطر بمب‌گذاری و تروریسم مربوط به گروه‌های افراط‌گرا در مناطق پر تجمع تجاری استانبول است. نیروهای پلیس در این مورد آموزش دیدند و بلافاصله پس از گزارش بسته‌ای رها شده در خیابان، راه‌ها را بسته و مجوز به یونیفورم و دستگاہای

تخصصی وارد عمل می‌شوند. دو روز پیش ویژه‌یاری و پوزه‌یاری پس از دو خیلان **beyoglu** وارد عمل شدند و خیلان را بستند. مزه‌های ایلرهای هم تعلیل کردند. پس از ۲۰ دقیقه بستن با دستگیر کردند و خوش‌بختانه این بی‌بی در کار نبود. در ۱۷:۱۵ منقش‌آستانه‌ی استانبول و در جنوب برج کالا در حد فاصل بین دو بلی "آلتورک" و کالا که دو قسمت استانبول شهر را به هم وصل می‌کنند قرار دارد. کالا در آن سوی **Golden Horn** واقع شده. به همین دلیل از این محله با نام آن طرف یاد می‌شود. "آن طرف" نه تنها از نظر جغرافیایی، بلکه از نظر فرهنگی، چرا که کالا عموماً متفاوت بوده و هسته در این محله از زمان بیزانس (قالت) کاتولیک پدوبی و پوچانی ساخته شده‌اند. اهالی آن بارها در طول تاریخ به حکومت مرکزی خیانت کرده‌اند. کالا لاین و کاتولیک در مقابل قسطنطنیه ارتدوکس پایتخت امپراتوری بیزانس شرقی، در قرن نوزدهم که به "سال‌های طلایی کالا" معروف است، در این بانک‌های معتبر و شهرت‌های اروپایی و نیز بورس کالا در این

منطقه فعال بودند. مترویی کالا که در سال ۱۸۷۰ میلادی ساخته شد، قدیمی‌ترین متروی اروپا است. امروزه در این قسمت شهر عمدتاً فرش‌ها، واسطه‌ها و واردکنندگان کالا کار می‌کنند. ایزلا ۲۸ ساله، وروانیایی، ۱۵ سال است که با مردی ترک از اهالی استانبول ازدواج کرده، دو فرزند دارد. او در دانشگاه استانبول در رشته "تاریخ هنر" تحصیل کرده در حال حاضر مدیر یک رستوران و پوینک در محله سورجی است. ایزلا در کالا زندگی می‌کند. به نظر من استانبول در دنیا بی‌نظیر است هیچ شهری با چنین تنوع فرهنگی و قدمت تاریخی وجود ندارد و در ضمن استانبول شهری مدرن و رو به پیشرفت است که هنوز به ظرفیت‌های خود نرسیده است. من از اقدامات شهردار جدید که در سال ۲۰۰۴ انتخاب شده راضی هستم. در طول سال گذشته جدا از اجرای طرح‌های ویژه بهبود وضعیت ترافیک، برای مثال اجتناب مترو از زیر دریا، فعالیت‌هایی در زمینه محیط‌زیست انجام گرفته است. برای مثال آلوه‌دزایی آب‌های **Golden Horn** اگر می‌خواهید استانبول را بشناسید دست‌کم دو هفته نیاز دارید

تا از نزدیک طرز زندگی مردم و محیط اطراف را حس کنید. استانبول شهری است که اسرار زیادی دارد. می‌توانی با همان **Old pera** در شمال برج کالا آمده باشی. نخستین سفارت‌خانه‌ها و مدارس اروپایی در قرن شانزدهم در این جا بنیاد کردند. شهر مدرن استانبول در ادامه این محل تا شمال کالا بنیاد می‌کند. **Pera** نام قدیمی بی‌اغولو و قلب آن بوده است. امروزه میدان تقسیم، بزرگترین میدان شهر و خیابان استقلال در این محل قرار دارند. این خیابان مرکز تجاری - تفریحی شهر جدید است. مزه‌ها و پوینک‌های ترک و نمایندگان‌های مارک‌های معتبر اروپایی، کافه‌ها، رستوران‌ها، سینماها و پاساژهای قدیمی که از نظر معماری کاملاً اروپایی هستند، به این خیابان چهره‌ای دیگر داده است. مرکز تجاری - تفریحی شهر مدرن، شبیه **Sadown Town** شهرهای اروپایی، مانند: پاریس، لندن و غیره است. زنان و مردان در این قسمت از مد روز اروپا پیروی می‌کنند. حتی خانمی‌ها که حجاب خود را کم حفظ کرده‌اند، به نوعی "اروپایی" هستند. شبیه ۲۶ ساله کارمند یکی از ادارات دولتی در **Beyoglu** است. شبنم روسی‌سویز می‌مانند دیگر زنان با حجاب استانبول به دور سر پیچیده و استعجابی در یک طرف صورت بسته است. تابستان استانبول، فصل استاده‌ها از رنگ‌های روشن و همدانگ دیگر رنگ روسی و دامی‌های بلند است: "پس از پایان دبیرستان در استانبول برای ادامه تحصیل به آلمان رفته و در حال حاضر در بخش دولتی کار می‌کنم. بسیاری از همکاران من حجاب ندارند ولی این انتخاب آن‌ها هیچ مانع همکاری و دوستی من با نمی‌شود. در واقع حجاب من به جز در زمینه ورود به دانشگاه هیچ‌گاه یک مانع نبود است. خانواده من درآمد نسبتاً خوبی دارند و من توانستم برای ادامه تحصیل به آلمان بروم. استانبول با سرعت رو به پیشرفت است و مسلماً آینده درخشانی در پیش دارد. من و جوانان همسن من امیدواریم شهرمان هرچه زودتر استانداردهای لازم برای پیوستن به اتحادیه اروپا را به دست آورد. البته استانبول همیشه به نوعی اروپایی بوده و خواهد بود. مهمتر از همه این واقعیت مانع حفظ فرهنگ اسلامی ما نشده است. قانون منع حجاب در دانشگاه‌ها ریشه در سکولار بودن ارگان‌های آموزشی دارد و به زمان آلتورک برمی‌گردد ولی به نظر من جای ناسف است. زیرا مانند سدی در برابر دختران و زنان محجبه عمل می‌کند. سدی که مانع دسترسی آن‌ها به تحصیلات دانشگاهی و در نهایت عدم پیشرفت قشر وسیعی از جامعه می‌شود." محله‌ی "لوب" در انتهای **Golden horn** قرار گرفته است. این قسمت شهر نخستین محله ترک‌نشین عثمانی بوده. پس از فتح استانبول در قرن ۱۵ میلادی شکل گرفته است. بافت قدیمی "لوب" از این رفته و این منطقه هویت عملی خود را از دست داده است. کارکنان در چارچوب برنامه‌ریزی و طراحی شهری به تلاش‌اند، چهره‌ای تازه به آن ببندند. پیش‌تر این طرح‌ها هنوز به مرحله اجرا نرسیده است. لوب همچنان یک منطقه مسکونی به شمار می‌رود. گوشکودار" مهم‌ترین محله قسمت آسیایی

(انابولی) استانبول است. در گذشته تمام راه‌های آسیایی سفیر به اوشکودار ختم می‌شد و امروزه مهاجرت از شرق ترکیه همچنان ادامه دارد. اوشکودار همچنان بافت قدیمی خود را حفظ کرده است و کوچک‌های تنگ و پارک و مساجد زیبایی که در کاره‌های جدید قرار دارند از زیباترین مناظر استانبول است. اسکانه اوشکودار محل ورود کشتی‌هایی است که از کاره‌های اروپایی استانبول حرکت کرده‌اند. استانبول نقطه دیدار شرق و غرب و تلفیق فرهنگ مدرن اروپایی با فرهنگ سنتی اسلامی، شهری اسرارآمیز است که هنوز در آن مسجد کلبه‌ا، کتیسه و معمار روم باستان در کنار هم برجا مانده است. (معمد زرشتی مربوط به ۲۰۰۰ ساله حکومت است. ایرانیان نابوده شده در آن زمان اهالی اوشکودار کشتی‌های خود را برای گذر از تنگه بدر در اختیار سربازان راریوش قرار دادند.)

در زمینه توسعه شهری، پس از انتقال پایتخت به آنکارا، استانبول در درجه دوم اهمیت قرار داشته است. اما طی سال‌های اخیر اقدامات بسیاری در زمینه بهبود زیرساخت‌های شهری انجام شده است: "آحسان لیکیری **Ihsan Iklri**" مترجم شهردار، در این زمینه توضیح می‌دهد: هدف اصلی "شهرداری استانبول بزرگ" آن است که توسعه شهری در حومه‌ها و با توجه به شرایط "zoning" و برنامه‌ریزی شهری انجام گیرد و از ساختن‌های سبزی بی‌رویه جلوگیری شود. استانبول شهری تاریخی است و حفظ بافت سنتی و هویت هر یک از محله‌های آن در درجه اول اهمیت قرار دارد. برای مثال: در محله‌ها **Sultanhmed** و **Nurosmaniyeh** مجوز ساخت‌وساز صادر نمی‌شود و از اقدام فراترینی بلافاصله جلوگیری می‌شود. شهرداری در این زمینه با کمبود بودجه مواجه است. منابع مالی طرح‌های بهسازی و بازسازی ساختمان‌های قدیمی را در درجه اول **Useco** سپس بخش دولتی و بانک‌های خصوصی تأمین می‌کنند. برای حال حاضر پروژه‌های اجای هویت محله آسیایی اوشکودار و زیباسازی محله ایوب اجرا می‌شود. در واقع طراحی نوین شهری تصوری از آینده استانبول ارائه می‌دهد که در صورت اجرا می‌تواند هویتی تازه به شهر بخشد. این طرح‌ها برای آشکار کردن چهره‌ی تاریخی استانبول، به سازمان‌ها و مردم نشان داده شده و با حمایت **ANGO** و دانشگاهیان تهیه می‌شوند. در مورد محیط‌زیست آلوه‌دزایی آب‌ها سفیر و به هم پیوسته

Golden پیشرفت بسیار خوبی داشته. ادامه خواهد یافت. استانبول یک بندر و مرکز تجاری و رفت و آمد کشتی بوده و یازدهم‌های سنتی نیز در آلوگی آنها نقش داشته است. بهبود زیرساخت‌های شهری در چند سال گذشته منجر به بالا رفتن کیفیت زندگی شهروندان شده. سرمایه‌گذاری‌های جدید در زمینه توسعه زیرساخت‌ها با کمک وام‌های واردات، استانبول حرکت کرده‌اند. استانبول نقطه دیدار شرق و غرب و تلفیق فرهنگ مدرن اروپایی با فرهنگ سنتی اسلامی، شهری اسرارآمیز است که هنوز در آن مسجد کلبه‌ا، کتیسه و معمار روم باستان در کنار هم برجا مانده است. (معمد زرشتی مربوط به ۲۰۰۰ ساله حکومت است. ایرانیان نابوده شده در آن زمان اهالی اوشکودار کشتی‌های خود را برای گذر از تنگه بدر در اختیار سربازان راریوش قرار دادند.)

در زمینه توسعه شهری، پس از انتقال پایتخت به آنکارا، استانبول در درجه دوم اهمیت قرار داشته است. اما طی سال‌های اخیر اقدامات بسیاری در زمینه بهبود زیرساخت‌های شهری انجام شده است: "آحسان لیکیری **Ihsan Iklri**" مترجم شهردار، در این زمینه توضیح می‌دهد: هدف اصلی "شهرداری استانبول بزرگ" آن است که توسعه شهری در حومه‌ها و با توجه به شرایط "zoning" و برنامه‌ریزی شهری انجام گیرد و از ساختن‌های سبزی بی‌رویه جلوگیری شود. استانبول شهری تاریخی است و حفظ بافت سنتی و هویت هر یک از محله‌های آن در درجه اول اهمیت قرار دارد. برای مثال: در محله‌ها **Sultanhmed** و **Nurosmaniyeh** مجوز ساخت‌وساز صادر نمی‌شود و از اقدام فراترینی بلافاصله جلوگیری می‌شود. شهرداری در این زمینه با کمبود بودجه مواجه است. منابع مالی طرح‌های بهسازی و بازسازی ساختمان‌های قدیمی را در درجه اول **Useco** سپس بخش دولتی و بانک‌های خصوصی تأمین می‌کنند. برای حال حاضر پروژه‌های اجای هویت محله آسیایی اوشکودار و زیباسازی محله ایوب اجرا می‌شود. در واقع طراحی نوین شهری تصوری از آینده استانبول ارائه می‌دهد که در صورت اجرا می‌تواند هویتی تازه به شهر بخشد. این طرح‌ها برای آشکار کردن چهره‌ی تاریخی استانبول، به سازمان‌ها و مردم نشان داده شده و با حمایت **ANGO** و دانشگاهیان تهیه می‌شوند. در مورد محیط‌زیست آلوه‌دزایی آب‌ها سفیر و به هم پیوسته

منبع: Shrgb/608

فرانکفورت، کهنسال و مدرن

فرانکفورت شهری به یاد ماندنی است. شهری که در اروپا قرار دارد و روزگاری به دلیل جاذبه‌های زیبایی‌شناسی مورد توجه بوده است. این شهر قطعاً یکی از

جالبترین شهرهای اروپا به لحاظ چشم‌انداز و سیمای ظاهری است. در فرانکفورت ۵ ساختمان بالای ۲۰۰ متر وجود دارد که نمونه آن در اروپا چندان زیاد نیست. این آسمان خراش‌های مدرن معمولاً در شهرهای اروپایی یافت نمی‌شود. در این شهر کنتراست بسیار جالبی وجود دارد. شهر از معماری سنتی اروپایی با ساختمان‌های کوتاه که بعضی از آن‌ها سابقه دیرینه‌ای دارند و برج‌های مدرنی که از بین آن‌ها سر برآورده‌اند، تشکیل شده

فلورانس، آغازگر تمدن جدید

شهری که روزگاری پایتخت کشور ایتالیا بود، امروزه بیش‌تر به هیأت مرکزی در آمده است که مقصد بسیاری از گردش‌گران سراسر جهان است. هر چند این شهر پند جهان نوین است و آن را به عنوان نخستین شهری که پدید جهان مدرن از آن آغاز شده است می‌شناسند، اما هنوز پاره‌ها آن تغییر چندان نکرده است.

شهری که می‌توان بسیاری از دستاوردهای هنرمندان سده‌های گذشته را در آن دید ولی بر خلاف فرانکفورت ایزد تمدن جدید هنوز تغییر چنانی به خود ندیده است. فلورانس یکی از شهرهای تاریخی و بسیار زیبا در ایتالیا و پایتخت ناحیه توسکانی ایتالیا است. شهر فلورانس از سال ۱۸۶۵ تا ۱۸۷۰ پایتخت پادشاهی ایتالیا بوده است. در سده‌های میانه فلورانس مرکز

توکیو، شهر نئون‌ها

توکیو با جمعیتی در حدود ۳۲ میلیون نفر پرجمعیت‌ترین شهر دنیا است. اقیانوس معماری‌ها حتی بسیار جذاب به نظر توکیو بسیار زیبا و بی‌نظری است که آن را از دیگر شهرهای بزرگ دنیا مجزا می‌کند. ۱۵ برج این شهر بالای ۲۰۰ متر ارتفاع دارد. توکیو به دلیل تراکم و وضعیت جالب آن که توکیو بزرگ‌ترین گسترده‌ی دارای جاذبه‌های بی‌شماری است. در هر گوشه شهر اقیانوس نئون‌ها دیده

شانگهای، مروارید شرق

شانگهای یکی از مهم‌ترین شهرهای چین است؛ به عبارتی پیشرفته‌ترین و بزرگ‌ترین شهر چین. این شهر در اوایل سده‌ی قرن بیستم یکی از بزرگ‌ترین شهرهای دنیا به شمار می‌آمد و بزرگ‌ترین مرکز تجاری آسیا بود. اما طی دوران مائو، شکوه و جلال خود را از دست داد. در کمبر از یک قرن دوباره شانگهای اعتبار گشایش را بازیافت و آن‌گونه که از معماری مدرن آن برمی‌آید، اکنون این شهر جایگاه خود را دوباره به عنوان یکی از بزرگ‌ترین موزونهای اقتصادی جهان به دست می‌آورد. براساس گزارش که در سایت انعکاس یافته این شهر یکی از مهم‌ترین

مرکز بزرگ تجاری جهان محسوب می‌شود و تمرکز سراسر گردشگری در شانگهای باعث شده تا این شهر بیش از پیش رشد کند. تعداد ۱۸ بنای بلند مرتبه بالای ۲۰۰ مترسیمیای جهانی به این شهر داده است. وجود برج لویزیونی مروارید شرق ۴۲۸ متر ارتفاع بر شکوه این شهر قدیمی افزوده است و به آن جلالت خاصی داده است. شانگهای یکی از شهرهای پر جمعیت جهان است. هر چند داشتن جمعیت ۱۷/۱ میلیون نفری در کشوری مانند چین چندان به چشم نمی‌آید اما حضور این تعداد شهروند و ارائه خدمات شهری به این‌ها بی‌تردید توان فراسانی است.

برونگاری
سین‌تشی
متنخ
Hamehaheli

تورنتو؛ پیش به سوی پاکیزگی

پاکیزگی و رفاه اجتماعی شهروندان و عبور ملی آن شهر سوری است.

شهر تورنتو، پایتخت کانادا قرار است به شهری زیبا و پاکیزه تبدیل شود. اجرای طرح زیباسازی و پاک‌سازی تورنتو در راس برنامه‌های شورای این شهر قرار گرفته است. بسیاری از مسئولان شهری تورنتو معتقدند، افزایش آلودگی هوا آب و زیاده جلوه شهر را از بین برده است. تورنتو بسیاری از مواقع تیره و همراه با غبار و آلودگی است. بسیاری از ساختمان‌ها و خیابان‌های جدید این شهر آفت‌گیر که باید زیبا به نظر نمی‌رسند. درخت‌های این منطقه هم در وضعیت نامناسب هستند و تعداد آن‌ها رو به کاهش است و پارک‌های تورنتو به علت آلودگی محیط معمولاً خالی از جمعیت هستند. شورای شهر تورنتو در تلاش است این روند را متوقف کند و اقدامات لازم را برای حفظ جلوه و تبدیل آن به شهری پاکیزه خود دهد. برنامه‌ریزان شهری تورنتو

شهر تورنتو، پایتخت کانادا قرار است به شهری زیبا و پاکیزه تبدیل شود. اجرای طرح زیباسازی و پاک‌سازی تورنتو در راس برنامه‌های شورای این شهر قرار گرفته است. بسیاری از مسئولان شهری تورنتو معتقدند، افزایش آلودگی هوا آب و زیاده جلوه شهر را از بین برده است. تورنتو بسیاری از مواقع تیره و همراه با غبار و آلودگی است. بسیاری از ساختمان‌ها و خیابان‌های جدید این شهر آفت‌گیر که باید زیبا به نظر نمی‌رسند. درخت‌های این منطقه هم در وضعیت نامناسب هستند و تعداد آن‌ها رو به کاهش است و پارک‌های تورنتو به علت آلودگی محیط معمولاً خالی از جمعیت هستند. شورای شهر تورنتو در تلاش است این روند را متوقف کند و اقدامات لازم را برای حفظ جلوه و تبدیل آن به شهری پاکیزه خود دهد. برنامه‌ریزان شهری تورنتو

قابلیت‌های فردی، گروهی و بخش‌های خصوصی دانسته، رسیدن به هدف نهایی را مانتاز از قابلیت گروه‌های نامبرده می‌یابد.

۱. فاز دوم این طرح هم شامل ۴ بخش می‌باشد:

♦ جذب کردن هر چه بیشتر پارک‌ها، بخش‌های طبیعی درون شهر و دیگر فضاهای باز.

♦ اصلاح/آرایش کیفیت طراحی‌های شهری و معماری ساختمان‌ها.

♦ برقراری روابط دوجانبه و همکاری‌های لازم میان موسسات خدمات‌رسانی شهری با شهروندان، کسب‌وکارهای و موسسات که اهدافی همسو با خدمت‌رسانی دارند.

♦ افزایش کیفیت نظارت بر طرح‌های توسعه شهری و حصول اطمینان از انطباق آن‌ها با استانداردهای طراحی

از این میزان سطح رضایت همگان افزایش یابد. در طرح کلی شهردار نشسته در مجموع ۵ محور اصلی برای فعالیت تبیین و پیش‌بینی شده است:

۱. پاکسازی شهر: این مرحله عمدتاً شامل هر نوع فعالیتی است که با پاکیزگی شهر مربوط شود. قابلیت‌های چون: تمیز

پروگرام
معماری
LehranEmrooz.ir/PA

کردن خیابان‌ها و پارک‌های شهر، جمع‌آوری زباله از سطح شهر، پاک کردن دیواره‌های شهر از انواع شمارها و تبلیغات و تشکیل گروهی برای مدیریت و پاکیزه نگه‌داری دیوارها.

۲. طراحی شهر: این مرحله شامل دریافت انواع طرح‌ها و پروژه‌های شهری است. همچنین دریافت هزینه‌های اجرائی این طرح‌ها از طرف شهروندان و از راه جمع‌آوری آنها.

۳. رشد کیفیت شهر: این مرحله شامل همه فعالیت‌های مربوط به حفظ، احیا و افزایش تعداد پارک‌ها، باغ‌ها، منظره‌های طبیعی و درختان‌هاست. این مرحله باعث تبدیل شهر نورتوتو به شهری سبز و سالم خواهد شد؛ ضمن این که شانس سلامت شهر و شهروندان هم است.

۴. ساختن شهر: این مرحله دقیقاً به نوع ساختمان‌سازی و مصالح به کار رفته در آن‌ها مربوط است. این مرحله از آن روی اهمیت دارد که ظاهر ساختمان‌ها در جلوه شهر و مصالح ساختمانی بر چگونگی هوای منظره تاثیر زیادی دارند.

۵. تجلیل از حرکت‌های موفق شهری: منظور از این بخش، تجلیل از بخش‌های خصوصی و دولتی است که موفق

شده‌اند.

ساخت آلمان، معماری مذهب

پنجم اکثریت، استیتو گونه نفیسی نمایشگاهی را افتتاح کرد تحت عنوان "ساخت آلمان - معماری مذهب". این دومین نمایشگاه از این دست بود که این بار با همکاری یک گالری برلینی با سوزه معماری معاصر آلمان برگزار شد. در نمایشگاه نه پروژه ساخت‌وساز به نمایش درآمد: کلیسای سوسیها و گروه‌های مرده سوزی. عجیب است که در سال‌های اخیر از تعداد زیادی مذهب کشته شده ولی با این حال تعدادی از ساختمان‌های مذهب به عنوان بناهای انتخاب و نمایش داده می‌شوند که نه نشان دهنده مذهب بلکه شهرهایی با سکون درونی و اعتکاف جمعی، نمونه‌هایی از کلیساهای آلمانی را تبدیل به مدل می‌کنند و به آن معنای نوینی می‌بخشند. در آلمان دو فرقه مشخص مسیحی منم روش زندگی مذهبی را می‌سازند. حدود ۲۰ درصد از جمعیت را پروتستان‌ها یا پیروان کلیسای کاتولیک هم تشکیل می‌دهند. ۲۵ درصد مردم درون برای خود نمی‌نامند، ۲۰ درصد خود را مسلمان نامند و یک درصد هم کلمی هستند. تحقیقات نشان می‌دهد که

پروگرام
معماری
Roozma.ir

شبکه حمل و نقل مستقل

مركزي اطرافش ایجاد شده است و اکنون با ۱۹.۲ اتوبوس کار می‌کند، به مسافران این امکان را می‌دهد که بدون پرداخت پیش خرید بلیت‌های رزرو شده سفری

نهیته کند. شبکه منسجم حمل‌ونقل کوروتینا امروز حدود ۹۰۰۰ کیلومتر مسیر را در هشت شهر مجاور پوشش می‌دهد. در یک روز

عادی ۱۹ میلیون مسافر از این سیستم استفاده می‌کنند که در طبقه متوسطی آن ۸۹ درصد از مردم از این سیستم رضایت دارند. اگر چه امروز از سیستم علامتی از خشکی را

اتوبوس‌های شلوغ در طول ساعات اوج نشان می‌دهد، با این حال هنوز برای بسیاری از شهرهای دیگر یک الگوی خوب است.

استراژی طولانی مدت شهری و اراده سیاسی برای تکمیل کار، نه تنها در زمینه حمل‌ونقل عمومی، بلکه در استراژی‌های کلی شهر نتایج مثبتی را نشان داده است. شهر همچنین روش‌ها و

استراژی‌های کلی حفظ حمله‌های رایجی در دست اقدام دارد که از لحاظ فرهنگی بخش‌های مهمی از تاریخ شهر را حفظ می‌کند.

نمونه‌ای از هماهنگی حمل‌ونقل با مدیریت دیگر بخش‌های خیابان‌های هستند که به اصطلاح خیابان‌های شهروند نامیده می‌شوند. در بعضی پایانه‌های اتوبوس‌رانی در حومه‌های شهر، شهرداری، ادارات تابعه‌ای ساخته است تا نامی با مردم را آسان کند.

حالا شاید پرسید دلیل اصلی چنین کاربرد گسترده و معروفیت این سیستم چیست؟ مطالعات نشان داد ۲۸ درصد جمعیت صاحب ماشین به طور منظم از این سیستم استفاده می‌کنند. به نظر می‌رسد که جواب آن به دلایل عملی مربوط می‌شود. اتوبوس‌ها سریع‌تر نسبت به خودرو شهر را خیلی خوب پوشش داده و سفر با اتوبوس ارزان‌تر از سفر با ماشین است. در مقایسه با بعضی شهرهای دیگر در برزیل، این سیستم ترکیب شگفت‌آوری از گرامی و سرعت است. برنامه‌ریزان شهر با راه‌حل ابتکاری

ساده قادر بودند، سیستمی ایجاد کنند که در لحاظ اقتصادی ترکیب خودکفایی باشد. بین شرکت‌های خصوصی تحت کنترل دولت به هزاران شهروند کوروتینا و حومه‌های اطراف آن با حمل‌ونقل به نسبت ارزان و مؤثر به زندگی روزانه آن‌ها خدمت می‌کند.

اتوبوس‌هایی که با روغن کار می‌کنند

اتوبوس‌های با سوخت زیستی روغن خوراکی نتایج موفقیتی داشته باشد. خط استیج کوچ می‌تواند در تمام مناطق پرستاریا را با انرژی شود. سخن‌گوی خط اتوبوس‌رانی فوق اظهار داشت:

این هشت اتوبوس صد درصد با سوخت زیستی که از روغن آبتخته و دیگر روغن‌های صنعتی به دست می‌آید تغذیه می‌شوند. "پیش‌بینی‌ها حاکی از کاهش ۸۲ درصدی انتشار کربن در صورت استفاده از این نوع سوخت است.

خط اتوبوس‌رانی "آپریاترا" برای مرکز جمعیتی، آکادمی، مدرسه‌ها، خانه‌ها و معابد هر روز بیش از روز پیش متکثر و متنوع می‌شوند. این ۹ پروژه مثل شهرهایی با سکون درونی و اعتکاف جمعی، نمونه‌هایی از معماری فضاهای مقدس آلمنی هستند که به خاطر تلاش‌های روزی در عین همبودی‌شان، نشانه ویژه ساده ولی زمان ما به شمار می‌روند. این نمایان‌گر روش‌هایی است که با آن روش‌ها نسل جوان معماران در پی یکنانه کردن خدمت‌های معماری مذهبی به عمل درآورد. این کارگاه مجست هستند: نوعی از روش‌ها که وظایف و اهداف معماری را نشانه فرم‌اند.

قیمت بیلت این اتوبوس‌های زیستی که در خط اتوبوس‌رانی استیج کوچ حرکت می‌کنند تنها حدود ۲۰ سنت یورو است. قرار است این وسایل نقلیه همگانی به مدت ۶ ماه شهرهای استیج، فرانسه و دارول را با یکدیگر متصل کند. در صورتی که طرح آزمایشی

پروگرام
معماری
LehranEmrooz.ir/PA

پروگرام
معماری
Hamahsheri

بررسی معماری تلفیقی

(سبک تهران)،

در دوره قاجار

(نمونه موردی: ساختمان شمس العماره)

● دکتر محمدرضا بقیان*، دکتر محمدرضا پور**، جعفر محمد شریف شهیدی***

*استاديارشدگه هنرمعماري دانشكده تربيت مدرس
 **پيشرو دانشكده هنرمعماري دانشكده تربيت مدرس
 ***دانشجوی ارشد معماری دانشکده تربیت مدرس

ریشه های اصلی معماری دوران قاجار را در معماری دوران صفوی باید جستجو نمود که همزمان با تشکیل دولت قاجار در سال ۱۱۶۶ هـ. ش و انقلاب ۱۷۸۹ فرانسه به تدریج دچار تحول میشوند. بنابراین معماری دوره قاجاریه در معماری دوره دوم شیوه اسفهان (مکتب اسفهان) می‌باشد.
 (پیرنیا، ۱۳۸۰، صص ۲۲۲). بناهای این دوره از لحاظ سبک و شیوه طراحی به سه دسته:
 ۱) شیوه سنتی (مانند مسجد - مدرسه آقا بزرگ کاشان)
 ۲) شیوه تلفیقی (مانند مسکن‌ساز (عماره)
 ۳) شیوه فرنگی (مانند خانه معبرالملک)
 تقسیم می‌شوند. تا اواسط دوران قاجار، معماری در ایران ریشه های سنتی و بومی خود را داشته و در ارتباط با اصول معماری سنتی و ویژگی های قلبی و شرایط جغرافیایی شکل می‌گرفته است. همزمان با سلطنت ناصرالدین شاه و ایجاد ارتباطات وسیع با جوامع اروپایی، تحولات عظیمی در جامعه ایران و به تبع آن، معماری روی می‌دهد. در این میان شهر تهران به عنوان پایتخت، سیستم اسکان تریون و عمیق ترین تحولات و تغییرات کالبدی می‌گردد. تا جایی که به خودی خود

پایه گذار سبک منحصر به فردی می‌گردد که بعدها به نام سبک تهران شهرت یافت. (پاکداس، ۱۳۷۳، صص ۵۴) بابراین روند معماری و هنر سرزمین ایران که تا زمان فتحعلی شاه و محمد شاه همچون زنجیری پیوسته بود از زمان ناصرالدین شاه با آغاز روابط فرهنگی با غرب دچار نوعی خودباختگی شده و از آن پس رو به پسرفت می‌گازد. (پیرنیا، ۱۳۸۰، صص ۲۳۸) در مقاله حاضر به منظور بررسی سبک معماری تلفیقی ابتدا به بررسی عوامل ظهور اندیشه زمینه های توسعه در معماری و شهرسازی و تجزیه و تحلیل در دوره قاجار پرداخته شده و در ادامه با مطالعه بنا شمس العماره به عنوان نمونه بارز سبک تهران مورد تحلیل قرار گرفته و نتایج لازم ارائه شده است.

معرفی سبک تهران

در دوران پر آشوب بعد از قرائض صفویه تا روی کار آمدن فتحعلی شاه سازمان فضایی عرضه شده همانی است که در مکتب اسفهان ساخته و پرداخته شده بود و دولت قاجار در دل این مکتب سبکی را رقم زد که شاید بتوان «سبک تهرانی» نامید. (حبیبی، ۱۳۷۳، صص ۱۲۳)
 سبک تهران (سبک معماری تلفیقی) که از سال ۱۲۶۸ تا

۱۳۰۳ هجری قمری در ایران رواج داشته تلفیقی از معماری سنتی ایران با معماری نئوکلاسیک غرب می‌باشد ترکیب این دو شیوه تعبیر ماهوی در ساختار فضایی و ارتباطی ساختمانهای جدید در مقایسه با آنچه سنتی به وجود آمد. تغییر در پلان ساختمان، تلفیق عناصر و اشکال و مصالح غرب با معماری سنتی مانند به کارگیری شیروانی برای پوشش باهما که قبلاً توسط معماران اروپایی در ساختمانهای با سبک تلفیقی معرفی شده بودند، کلاه فرنگی، برج ساعت و ... و ویژگی های عمده ساختمانهای این دوره هستند. نمونه های این شیوه معماری را در خیلی از بناهای تهران می توان مشاهده کرد. برخی از ساختمانهای واقع در خیابان ناصرخسرو مانند بنای شمس العماره ساختمان قدیم شهرداری در ضلع شمالی میدان نوبختانه و بسیاری از ساختمانهای واقع در محله‌های مجاور آرک قدیم تهران با این شیوه بنا شده اند. همچنین بسیاری از ساختمانهای کلاه فرنگی و یا ویلاها و کاخهای ساخته شده در شیران و اطراف تهران در طی آن دوران همگی تلفیقی از معماری سنتی ایران با معماری اروپایی بوده اند. (پاکداس، ۱۳۷۳، صص ۶۴)

بررسی عوامل ظهور اندیشه

در زمان سلطنت قاجاریه ناصرالدین شاه با شروع روابط فرهنگی گسترده با اروپا تمام ابعاد و ارکان نگاه کهن زیست در موضعی فراگیر و همه جانبه دستخوش تحولات و دگرگونی های عظیمی شد. در یک دسته بندی کلی عواملی که باعث پیدایش این تغییرات در هنر و معماری ایران و آغاز سبک تهرانی شدند را می توان چنین بیان کرد:

الف - آمد و شد هیأت حاکمه به اروپا و حضور کنسول های ایران در کشورهای اروپایی و کشورهای نظیر ترکیه و مصر گسترده شدن روابط فرهنگی میان ایران و غرب باعث شد تا نا چهره و معماری و شهرسازی آرمایی در ذهن و اندیشه هیأت حاکمه و شخص شاه بگیرد که در خیال نبیوه نصابور و مناظری که از آن دیار می آوردند به وضوح قابل تشخیص است.

ب- دگرگونی های سازمان کهن زیست و تولید و مخرجان با نظام اقتصاد جهانی

از آنجا که شروع دوره قاجار با انقلابات صنعتی، انقلاب فزاینده ترانسپورت، توسعه طلبی کشورهای استعماری و عصر سرمایه گذاری بود، ایران نیز تحت نظارت حرکت حرکت های توسعه طلبانه و استعماری کشورهای اروپایی دچار تغییرات اساسی در نظام اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و تولیدی شد.

ج- ضعف بیان و زبان معماری و شهرسازی در سراسر دوره قاجار به علت ناسامانهای گوناگون از جمله شرایط بد اقتصادی، نبودن سازمان مشخص و اجرایی ساخت و بنا جز اندکی در عهد ناصری، توجه چندانی به شهرسازی و معماری صورت نگرفت و این خود یکی از عوامل اصلی پذیرش شیوه و چرای معماری غرب و خودباختگی در برابر معماری سنتی می‌باشد. در این دوره به شمار می‌رود.

د- معادلهای ایرانی تحمیلکرده در فرنگ و حضور معلمان اروپایی در دارالفنون

اعزام دانشجوی به خارج، تأسیس دارالفنون و جذب معلمان اروپایی برای تدریس در آنجا از جمله اقداماتی است که در این دوره انجام گرفت و باعث ترویج هر چه بیشتر معماری اروپایی در ایران گشت.
 ه- ورود کالسکه و لوتوموتو در سیستم حمل و نقل شهری و بین شهری

استفاده روز افزون از کالسکه باعث شد تا به فاصله کمی به عنوان وسیله ای مناسب جهت حمل و نقل درون شهری مطرح شوند. اما به لحاظ نامناسب بودن بافت قدیم برای حرکت آنها، تحولاتی در شهرسازی پدید آمد. (افشار، صص ۱۲۴-۱۲۱)

زمینه های توسعه

زمینه های توسعه سبک تهرانی را در دو زمینه شهرسازی و معماری می توان دنبال کرد:

تحولات شهرسازی

۱- محلات
 با توسعه شهر، محلات جدید در کنار خیابانهای شکل می‌گیرند و خدمات مورد نیاز خود را در لبه های خوشی های می‌دهند، با این تفاوت که بر خلاف درون گرای سابق، حالت برون گرا به خود می‌گیرند.

۲-خیابانها

خیابانها در این دوره هم جنبه تفریحی وهم جنبه گردشگاهی، مانند خیابانهای سبک اسفهان را دارا هستند و دسترس سواره و پیاده و آمد و شد وسایل نقلیه عمومی و حضور عمارات و بناهای دولتی از قبیل تلگرافخانه ها و پستخانه ها، شمس العماره، برج ساعت و تکیه دولت و ... نقش آنها تأکید فراوان دارند. به طوری کلی خیابانهای این دوره در دو الگوی مختلف شکل می‌یابند. در الگوی اول خیابان ساختمان فضای شهری در ادامه مکتب اسفهان است. خیابانهای محوری هستند و در طرفین آنها درخت کاری، تهرانی آب و تک بناهای نشسته قرار دارند. در الگوی دوم، بنده ساخته شده در طرفین خیابان، سازمان کالبدی مستندی را تشکیل می‌دهد که پام گرفته از الگوی فرانسوی است.

۳-میدان

با تغییر مفهوم خیابان و حضور عملکردهای جدید در سبک تهران، میدان مکتب اسفهان معنای خود را از دست می‌دهد. میدانها همچون خیابانها از چهره و هویت خاص خود برخوردار می‌شوند. میدان نوبختانه، میدان پهلستان، میدان مشق و میدان آرگ از این جمله اند.

۴- به وجود آمدن کتابا و حسینیه ها

با رواج مراسم عزیمت خوانی در این دوره، تکیه ها و حسینیه های زیادی ساخته شد. به طوری که در نقشه سال ۱۲۷۵ هـ. ق در تهران، بیش از ۳۰ فضا موسوم به تکیه به چشم می‌خورد که هر کدام از عبرت از مرکز محله ای بود که در ایام سوگاری و عزاداری مورد استفاده قرار می‌گرفتند.

تحولات معماری

۵- دیوارهای و بدنه های شهری متمد (افشار، ص ۱۳۰)

شمس العمارة

معرفی بنا

شخص ترین بنای ساخته شده به سبک پهلوانی و مرفع ترین ساختمان دارالخلافه ناصری، کاخ شمس العمارة است که در قسمت غربی محوطه آرگ سلطنتی، شرق کاخ گلستان و نیمه جنوبی خیابان ناصرخسرو واقع شده است. کار احداث این ساختمان در سال ۱۲۸۲ هـ.ق به دستور ناصرالدین شاه، نظارت دوستعلی خان نظام الدوله میرالممالک (شوهر خواهر ناصرالدین شاه) و معماری استاد علی محمد کاشفی شروع و پس از گذشت دو سال یعنی در سال ۱۲۸۴ هـ.ق پایان یافت. این ساختمان در شش مرتبه ساخته شده و دارای دو برج در امتداد محور شمالی - جنوبی است که در میان آن دو برج، برج ساعتی قرار دارد که ساعت آن را ملکه ویکتوریا پادشاه انگلستان به ناصرالدین شاه اهدا کرده است. این عمارت برای مدت کمتر از یک قرن، بلندترین ساختمان در بافت قدیمی شهر تهران محسوب می شده است. (مختاری، ص ۱۰۱)

تحولات معماری در این دوره تدریجی تر از تحولات شهرسازی رخ می دهند. فضا سازی های اروپایی مانند ساختمانهای مرفع، تالارهای بزرگ و پله های مرکزی، پلانهای کشیده در امتداد نما، پله های بزرگ در امتداد محور ورودی، تالار آینه با کج بری های ظریفه ساعت های بزرگ، ستونهای، سوسنیه، ایوان، بالکن، کلاه فرنگی، قوسهای نیم دایره ای سردرهای ورودی، نقاشی های دیواری، ستونهای مرمرین، باغچه ها و با سبک انگلیسی و فرانسوی و حضور میز و صندلی در داخل آنها، حذف پانام ها و حذف تاش پندها در این زمان به معماری ایرانی وارد می شوند. ساختمانهایی که در این دوره ساخته شدند را از لحاظ نحوه استفاده و نوع عناصر به کار رفته می توان به گروههای زیر تقسیم بندی کرد:

۱- ساختمان های مذهبی و مدارس جوزوی.
۲- قصرها، کاخ ها، کوشک و عمارات کلاه فرنگی.
۳- خانه های محضی.

۴- عملکردهای جدید و عمومی مانند مشورس جلالی ملی، کارخانجات و ایستگاههای راه آهن.

شکل-۳: بنای سر در شمس العمارة در خیابان ناصر خسرو (مآخذ: نگارنگان)

عملکردهای بنا

یکی از عملکردهای این بنای مرفع تماشای شهر تهران و اطراف آن از بالای ساختمان توسط ناصرالدین شاه و مهمانان وی و اهل حرم بوده است. عملکرد دیگر این بنا جنبه تشریفاتی آن بوده است و در دیوان و سالن های پر تزیین و با شکوه آن از

مقامات و سرشناسان پذیرایی می شده اند. البته این ساختمان به لحاظ آن که در آن زمان مرفع ترین ساختمان تهران بوده و از بسیاری از نقاط شهر قابل رؤیت بود، به عنوان نماد و جلوه ای از قدرت و نمود و در عین حال ذهنیت فرهنگ مآب پادشاه ایران شناخته می شده است. (قبادیان، ۱۳۸۴: ۱۵۹) [شکال ۴ و ۵]

شکل-حقیقه اول در بنای شمس العمارة که جنبه تشریفات داشته (مآخذ: استاد میراث فرهنگی)

شکل-۴: دید شهر از کلاه فرنگی بنای شمس العمارة (مآخذ: نگارنگان)

شکل ۱- بنای شمس العمارة از عمارت بادگیر (مآخذ: نگارنگان)

شکل ۲- شمس العمارة از حیاط کاخ گلستان (مآخذ: نگارنگان)

تجزیه و تحلیل فضایی و فرمی ایده اولیه این ساختمان به سبب علاقه شاه به ساختمان های اروپایی، از روی تصاویر ساختمان های فرنگی اخذ شده است و در طرح کلی و همچنین در جزئیات و اجزاء آن تلفیقی از معماری فرنگی و ایرانی بوده است. کلاه فرنگی ها، ساعت و ارتفاع این ساختمان غیر مذهبی شباهت زیادی با ساختمانهای اروپایی را تداعی می کند. ولی در عین حال این ساختمان بی شباهت به مرفع ترین کاخ دوران صفویه یعنی کاخ عالی قابو نیست. ارتفاع، برون گرایی و فضایی جهت تماشای شهر نیز از جمله نمادهای بارز کاخ عالی قابو بوده است که در این بنا هم دیده می شود. شاید قصد ناصرالدین شاه این بوده است که مجموعه کاخ های وی در تهران بتواند با کاخ عالی قابو در اصفهان از نظر هیبت و عظمت برابری

کند. [شکال ۶ و ۷] هر دو کاخ به گونه ای طراحی شده اند که از داخل آن بتوان محیط اطراف را تماشا کرد و هر دو بنا به صورتی واقع گردیده اند که بر فضای اطراف خود مسلط باشند. میدان جلو خان شمس العمارة که در سال ۱۳۰۵ هـ.ق در سمت شرقی کاخ در مجاورت خیابان ناصری احداث شده، گر چه بسیار کوچکتر از میدان نقش جهان اصفهان است ولی در اینجا نیز مانند نمونه اصفهان، بنای کاخ بر فضای معادل خود مشرف است. (قبادیان، ۱۳۸۴: ۱۶۲) شکل ۶-۷ مقایسه بنای شمس العمارة و عالی قابو و خصوصیات مانند: ارتفاع زیاد، برون گرایی، میدان جلوه خان، عملکرد تشریفاتی و غیر مذهبی (مآخذ: شکل ۶ استاد میراث فرهنگی، شکل ۷ آلبوم شخصی نگارنده)

بزرگی در بالای این عمارت می باشد که صدای زنگ آن در اکثر مواقع شنیده می شود. (۱۳۹۰، ۱۳۹۱: ۲۷۱) در سال ۱۳۰۳ هجری قمری در سمت جنوبی شمس العمارة، ساختمان سردر شمس العمارة به عنوان یکی از ورودی های کاخ گلستان از سمت از سمت خیابان ناصریه ساخته شد. ساختمان جدید نیز همانند خود شمس العمارة به سبک تلفیقی احداث گردید. در سال ۱۳۰۵ هجری قمری میدان ارتفاع این عمارت است و دو برج دارد با یک مهتابی که روی برجها می روند شهر تهران و اطراف و کوه ها و صحراها کلاً پیدا و چشم انداز بسیار خوب و با روحی دارد ... و ساعت احداث شد. [شکل ۳]

محمد حسن خان اعتماد السلطنه در روزنامه ایران در سال ۱۲۹۴ هـ.ق در رابطه با شمس العمارة چنین می نویسد: "... اولاً عمارت شمس العمارة است که بسیار مرفع و از بناهای بسیار عالی این دولت جاوید شوکت می باشد. تالارهای آینه و ستونهای بزرگ از مرمر و پله نیز کلاً از مرمر و مراتب زیادی ای بالای عمارت دارد. چهل ذرع ارتفاع این عمارت است و دو برج دارد با یک مهتابی که روی برجها می روند شهر تهران و اطراف و کوه ها و صحراها کلاً پیدا و چشم انداز بسیار خوب و با روحی دارد ... و ساعت

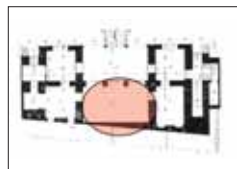
شکل ۶-

شکل ۷-

شکل کالبدی بنا

فرم کلی پلان شمس المماره به صورت فونزقه است. پلان ساختمان در طبقات پایین به صورت ایرانی است یعنی پلان تنها از یک سمت رو به حیاط مرکزی باز می شود. ایوانی بزرگ رو به حیاط در وسط طبقه هم کف قرار دارد که ملهم از تخت جمشید است [شکل ۸] و اتاقها نیز به گونه معماری سنتی سامانیها شده اند. پلان ها در طبقات فوقانی حالت بیرون گرا دارند. در هر چهار سمت ساختمان بازشوهای به بیرون وجود دارد و وجه غالب بنا در این طبقات به معماری فرنگی شهادت پیدا می کند و وجود کلاه فرنگی هلماسات و بازشوا ها در هر چهار جهت ساختمان، نمودی از این مطلب است.

شکل ۸-پلان همکف (مآخذ: اسناد میراث فرهنگی)

جهت دسترسی به طبقات فوقانی پله ها همانند اکثر بناهای مسکونی در ایران در پشتوهای پشت اتاق های اصلی قرار گرفته اند و نظام گردش ساختمان ایرانی است و ارتباط از طریق اتاق به اتاق صورت می گیرد، در حالی که پلان بزرگ ورودی رو به حیاط که بر روی محور ایوان هم کف قرار گرفته ملهم از معماری غرب است. چرا که در معماری سنتی ایران پله بر روی محور اصلی بنا کمتر دیده شده است و این پله بعدها برپه شده و در حال حاضر وجود ندارد. [فادان ۱۳۸۳، صص ۱۶۷]

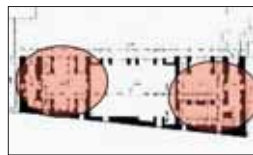

شکل ۹- رودی بنای شمس المماره قبل از تغییر ملهم از تخت جمشید (مآخذ: اسناد میراث فرهنگی)

طبقه اول شامل فضای پیش ورودی، دو گوشواره، شاه نشین و فضای خروجی و طبقات بالاتر شامل اتاقهای نشیمن موقت و راهروهای ارتباطی است و از میان این طبقات پنج گانه تخت موقت

شکل ۱۰- پلان طبقه اول (مآخذ: اسناد میراث فرهنگی)

شکل ۱۱- گوشواره ها در طبقه همکف (مآخذ: اسناد میراث فرهنگی)

ورودی اصلی ساختمان از سمت محوطه باز کاخهای سلطنتی در غرب بوده و ایوان ها و تورگرهای ساختمان رو به باغ ساخته شده اند. [شکل ۹] فضای سمت شرقی که هم جوار دیوار ارگ شهر است با سطوح پر گود و برجسته اجزای و قلهای کاشی الون پوشیده و دید از داخل به خارج صرفاً مسکب های فیروزه ای رنگ میسر می باشد. نما در این سمت از بلندی از روی ارگ دارای تزیینات ولی از تراز سطح فوقانی دیوار ارگ تا زمین با آجرهای توکار و بندهای ساده کچی پوشیده است که چنین امری

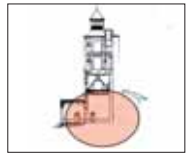

شکل ۱۲- استفاده از سیستم خیرا در بنا (مآخذ: نگارندگان)

ناتس از احتمال وجود همیشگی دیوار ارگ بنا بوده است (افشار، صص ۱۲۰)

تکنیک ساخت

تأثیرات وارد شده از اروپا در این دوره بیشتر حالت فرمیک داشته و کمتر در شیو؟ ساخت دخیل بوده است. تکنیک غالب در ساخت بنا دیوار باربر با طاقهای آجری و چوبی است. از تکنیک ساخت مناره و سیستم خیرای چوبی نیز برای ساخت طبقات فوقانی بهره گرفته شده است. [شکل ۱۲ و ۱۳]

شکل ۱۳- مقطع شمالی (مآخذ: اسناد میراث فرهنگی)

می باشد. مصالح فرنگی چند و ورق گالوانیزه می باشد که استفاده از آنها برای اولین بار در این ساختمان دیده می شود. از چند برای ساخت تعدادی از ستون ها و توده ها و از ورق های گالوانیزه در پوشش بنا هم به صورت شیروانی استفاده شده است. [شکل ۱۳ و ۱۴]

شکل ۱۴- استفاده از مصالح چوبی در شمس المماره (مآخذ: نگارندگان)

عناصر تشکیل دهنده ساختمان

عناصر تشکیل دهنده این ساختمان نیز بخشی ایرانی و بخشی فرنگی است از عناصر سنتی می توان به ستون و سر ستون های سبک صفوی، قوس جناغی، سطوح برجسته گود آجری که یادآور مشیک های دوره صفوی هستند، قلهای کاشی الون، انواع ارسی و سه دری [شکل ۱۶] و از عناصر فرنگی به ستون های چندینی با سرستون کرسنتین، بام شیبدار، ستوری، قوس های نیم دایره ای رومی، ساعت و غرفه های کلاه فرنگی اشاره کرد. [شکل ۱۷ تا ۱۹]

شکل ۱۶- انواع ارسی و سه دری موجود در بنا (مآخذ: نگارندگان)

شکل ۱۷: صیغ سامت نمونه ای از عناصر فرنگی (ماخذ: نگارنگان)

شکل ۱۸: دیوار مشبک نمونه ای از عناصر دوران صفوی (ماخذ: نگارنگان)

شکل ۱۹: ستاره شکارگاه (در ورودی، ماخذ: نگارنگان)

تزیینات

تزیینات ساختمان نیز همانند دیگر بخش های این بنا به صورت تلفیقی از تزیینات ایرانی و فرنگی است و بیشتر از همه یادآور دوره روکوکو می باشد. تمام سطوح داخلی و خارجی این بنا تزیین شده و کمتر جایی در بنا یافت می شود که فاقد تزیینات باشد. البته سطوح تزیین شده و میزان ظریف کاری در طبقات پایین بیشتر و به تدریج در طبقات بالا کمتر است. به طور کلی، این تزیینات شامل گچ کاری، آینه کاری، کاشی کاری، آجر کاری، چوب کاری و حجاری می باشد. در یک تقسیم بندی کلی نقوش نقش برجسته بر سطوح بنا را می توان به دو دسته ایرانی (اسلمی، گره چینی، قطار بندی، مقرنس) و فرنگی (نقاشی واقع گرا مانند تصاویر گیاهان به صورت طبیعی و ساختمانهای فرنگی، حجاری یا تزیینات و نقوش واقعی، مجسمه سازی) تقسیم کرد.

تزیینات خارجی بنا

در ابتدای ورود به ساختمان منظره شکارگاهی قرار دارد که از سنگتراشها تا بالا به صورت مینیاتوری روی دیوار نصب است. [شکل ۱۹]

در پشت زمینه این تصویر بنای عظیم و باشکوه قلعه قلک الافلاک قرار دارد که نشان دهنده سفر شاه به خارج است. در تصویر دیگر می توان به جنگ رستم و اکوان و طوفان و طوف آب نبرد رستم و سهراب [شکل ۲۰] در سمت دیگر اشاره نمود که این خود نشانه تأثیر اساطیر ایرانی در نقوش این بنا می باشد. در

شکل ۲۰: سوار روی شکاری (ماخذ: نگارنگان)

شکل ۲۱: سوار شکاری (ماخذ: نگارنگان)

تزیینات داخلی بنا

این بنا شاهکار جنگ آزار است که در گوشواره ها با نقاشی و در شاه نشین با نقاشی و حجاری ترکیب شده است. در داخل کاشی کاریهای هشت رنگ به چشم می خورد که غالب آنها آجر روشن، زرد، نارنجی و قهوه ای می باشد. در آرایش داخلی ساختمان گچ بری گاه به تزیینات مانند سقف گچبری شده در گوشواره شمالی که به شکل فرش است و گاه در ترکیب با آینه کاری مانند آینه شاه نشین در طبقه اول خودمانی می کند.

نتیجه گیری

سبک تهران که همزمان با حکومت ناصر الدین شاه و با گذشتن از پادشاه آقا محمد قاجار به عرصه معماری با به منصف معماری مدرن ترویج نمود در کوه مفتح تأثیرات ژرفی در معماری سنت ایران بکار برد. بنای

دو طرف درهای ورودی طبقه تحتانی، تصاویر تعدادی سرباز مشاهده می شود که ساز و برگ نظامی با ابزار و لوازم موزیک نظامی به همراه دارند که نشانگر قدرت نظامی حکومت در این دوره بوده است. (خالاری، ۱۳۸۰، صص ۱۸۷-۱۸۸) [شکل ۱۹]

تصویر شیر و خورشید نیز در کاشی کاری این بنا به چشم می خورد. [شکل ۲۲] باور مردم در گذشته بر این بوده که خورشید هر روز صبح توسط سحر فروی پنجه از خالور تا باختر حمل می شود و این کار باعث پدید آمدن شب و روز می گردد این ها که این مآند تزیینات نیز تزیینات نوجوه خاصی به خورشید داشته اند.

شکل ۲۲: سوار شکاری (ماخذ: نگارنگان)

شمس المعراه یا خورشید از جمله اولین ساختمانهایی است که تحت تأثیر این سبک در تهران ساخته شده است. [جدول ۱] این بنا به عنوان مرتفع ترین ساختمان و اولین بنا با نمای بیرونی در شهر تهران، سراغز سبکی تلفیقی از سنت و نوگرایی به شمار می رود. همچنانکه فرهنگ و شیوه ظاهری زندگی غریبان بر روی فرهنگ ایرانی علی الخصوص طبقه برهه و در راس آن شاه تأثیر گذاشته بود، نماد این تأثیر در شمس المعراه تجلی یافت. این تأثیرات هر چند تا حدودی از خلوص معماری ایرانی کاست اما تلفقه شعری برای حرکت به سوی تکامل فرم و مصالح در معماری ایرانی محسوب می شود به نحوی که تمامی بناهایی که از این پس در دوران قاجار ساخته می شود در جهت استفاده از تکنولوژی مدرن ترویج معماری کلاسیک اروپایی و معماری سنتی ایران می باشد [جدول ۲].

جدول شماره ۱: معرفی سبک تهران و بنای شمس المعراه

نام بنا	نام سبک	زمان تحول اندیشه	عوامل ظهور اندیشه	محل بروز اندیشه	زمینه های توسعه	معماران سبک
شمس المعراه	- سبک تهران (معماری تلفیقی)	همزمان با حاکمیت ناصرالدین شاه ۱۲۶۸-۱۳۰۳ ه ق	- آغاز روابط فرهنگی ایران و غرب - معماری ایرانی - تحصیل کرده در فرهنگ - خودخوانگی در معماری - ورود کاسک و لوکوموتور در سیستم حمل و نقل شهری - مهاجران شدن یا نظام اقتصاد جهانی و تقارن با انقلاب صنعتی	تهران	- تحولات شهری-سبکی - تحولات معماری - قوس های روسی - سربواری - کلاه فرهنگی - شومنه - پله های بزرگ در امتداد ورودی - حذف پناها - حذف لبش - پندها - ساعت های بزرگ	میرزا مهدی خان قشقایی میرزا رضای مهندس باشی

جدول شماره ۲: تأثیرات فرنگی و ایرانی در بنای شمس المعراه (ماخذ: نگارنگان)

بنای شمس المعراه	تأثیرات ایرانی	تأثیرات فرنگی
شکل کالبدی بنا	پلان در طبقات پایین به صورت ایرانی (تخت) از یک سمت رو به حیاط باز می شود - ایوان بزرگ رو به حیاط - ساماندهی اتاق ها به گونه سنتی	پلان در طبقات فوقانی به صورت فرنگی (برونگرا - پاژ شو در هر ۴ قسمت - کلاه فرنگی - ساعت)
عناصر تشکیل دهنده ساختمان	ستون و سربستون های سبک صفوی - قوس جناغی - سطوح مشبک آجری - قاب های کاشی الوان - ارسی - سه دری	ستون های چدنی با ستون کرتینن - پام شیدار - ستونری - قوس رومی - ساعت - غرفه های کلاه فرنگی
نوع مصالح	آجر - خشک - هاگال - ساروج - چوب - آهک (ملاط ملات)	چدن (اولین بار در ساخت ستون ها) - ورق گالوانیزه (اولین بار در ساخت سربواری برای پوشش پام)
نوع سازه	دیوار بارز با ملاتی آجری و چوبی	سیستم خرپا
تزیینات	گچ کاری - کاشی کاری - آجر کاری - چوب کاری - حجاری	تزیینات یادآور سبک روکوکو
نقوش	اسلمی - گره چینی - قطار بندی - مقرنس	نقاشی واقع گرا (تصویر گیاهان به صورت طبیعی و ساختمان های فرنگی) و حجاری با تزیینات و نقوش واقعی و مجسمه سازی

منابع و مآخذ:
۱- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۲- "نگاهی نو بر شیوه ها و کوشش های معماری در تهران"، انتشارات تهران، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۳
۳- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۴- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۵- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۶- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۷- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۸- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۹- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰
۱۰- "معماری ایران در دوره قاجار"، انتشارات آستان قدس، تهران، ۱۳۸۰

مسکونی بالا فاصله از مرکز شهر ارتباط مستقیم دارند. این نظریه بر اساس ریاضی، فضای و بسیار ساده است براساس آن آغاز محنتی ها هم مترکز و مترکز اند.

(۲) دومین نظریه هم اساسا فضایی است و بر پایه قانون چابته قرار دارد و از قانون نیوتن الهام می گیرد چابته یا جرم متناسب است با محدود فاصله نسبت به عکس دارد. چابته هم زمان کوپای طبقه بندی شبکه شهری در فضای منتهی ای ملی پیانگر سازمان فضای شهری بر سلسله مراتب درونی مراکز قطب ها است. در این حالت چابته اساسا در محاسبات خود موفقیت محل اشتغال و اقامت و به دنبال آن، مساحت ها، تراکم ها، محورها و حجم رفت و آمد را مورد توجه قرار می دهد.

(۳) سومین نظریه فضایی و اقتصادی همه چیز مبنای بازار زمین می سنجند ارزش زمین، پیدایش و تحول آن مورد مطالعه قرار می دهند بر اساس نقشه ای ارزش ها خطوط برابر که جز مواد استثنایی با دور شدن از مرکز شهر به تدریج پایین می آید رسم می شود (کریستالر لوش، پهره مالکانه و غیره)

(۴) نظریه چهارم و جامعه شناسانه و مارکسیستی است که در این نظریه فضای اجتماعی، نوع اینولوژی را در خود پنهان می کند. هر فضای شهر بازاری است سلطه طبقاتی روابط اقتصاد اجتماعی یا فضایی سلطه گروه سلطه پذیر است طبقه مسلط بهترین بخش فضایی را احتکار می کند و همه چیز تابع منابع آنها می باشد.

شناخت سازمان فضایی کالبدی شهرهای جهان سوم

- شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه نسبت به آنچه که در مورد سرزمین های توسعه یافته در طول دوران شکوفایی انقلاب صنعتی اتفاق افتاده بود با شتاب بیشتر و پرداخته تری در حال وقوع است. فعلا تقریباً نمی توان همه اهمیت را به عنوان یکی از فرایندهای جهانی به صورت رابطه مستقیم توسعه و نوسازی تلقی کرد. با این در نظر گرفت شهرنشینی در کشورهای فقیر جهان در حالی که توسعه با مشکلات جدی نظیر برباری و فقر ساختاری کالبدی مواجه اند.

- در شهرهای کشورهای در حال توسعه که بیشتر واحدهای مسکونی فاقد هر گونه امکانات رفاهی و آب قابل شرب اند، افرادی در پی پدیده ای شغل می گردند که درآمد گزیننده نفعی به سرمایه افراشی می باشد. افراد که در حلقه ای پایداری زندگی می کنند که از حلقه ای بیچاره محرومند.

- به اعتبار وجود دو عامل مهم می توان بین شهرهای کشورهای در حال توسعه با کشورهای پیشرفته تمیز قائل شد. تفاوتی در رشد نشان شهرهای کشورهای در حال توسعه مهاجرت های روستا به شهر و افزایش طبیعی جمعیت است.

(ب) عامل تاریخی که نشانه های بارز آن فقر و نابرابری های اجتماعی به شمار می آید بطوریکه اوج ثروت و احتیض فقر در کنار هم دیده می شود قرن ها نابرابری اغلب در نتیجه استعمار موجب شده است تا شیوه تولید سنتی و مدرن شهری در حوزه های صنعت اشتغال حمل و نقل و مسکن به طور متعاقب و ناموزونی توسعه پیدا کنند در شهرهای جهان سوم استعمار

امروزه برنامه برزی کالبدی زمین ۲ شهری به معنای آمایش اراضی شد. چگونگی استفاده و توزیع و حفظ اراضی شهری، سازماندهی فضایی فعالیت ها و عملکردها، بر اساس خواست جامعه شهری می پردازد و انواع استفاده از زمین را مشخص می کند (ریاضی، ۱۳۸۱). ساختار فضای کالبدی هر شهر به گذشته آن و عوامل و جوامعی مربوط می شود که شرایط حفظ و در طول زمان برای ایجاد و بر فراری آن به وجود آورده است (پورمحمدی، ۱۳۸۵).

- فضای شهری از یک قرن پیش تاکنون به شکل عمده و به گونه شایان توجه ای گسترش یافته است، رشد سریع شهرهای موجود به سوی نواحی پیرامونی همراه با تراکم و فشار در جهت ارتفاع و عمق بلندی ساختمانها دارد. نوعی دیگر از گسترش ایجاد شهرهای جدید و مهم در بسیاری از کشورهای با شتابی بی سابقه است. شهر در مفهوم نخستین فضایی است سازمان یافته یک هسته ای، گاملا محدود با رشد کند که جای خود را به شهرهای بزرگ دارای حومه ابر شهرهای منتهی یا کلانشهر ناحیه شهری و فضایی شهر می دهد (بایست، ۱۳۸۲).

- امروزه شهرها به نسلی بزرگ متعلق دارند (لق). شهرهای که مولد چندین قرن پیش اند و گاه فرصت آنها به حد تا بیست قرن بیشتر می رسد بافت مرکزی آنها حاکن در قرن و سطحی شکل گرفته است. شمار آنها در اروپا، خاورمیانه و آسیا بسیار زیاد است و غالباً به استحکامات شهر شده اند. (ب) آنها که پس از قرن شانزدهم بنا شده اند و بیش از دو یا سه قرن فرصت ندارند. شمار چنین شهرها در آمریکای لاتین زیاد است بطور کلی استحکامات نداشته اند و بافت مرکز شان هندسی است.

(ج) شهرهای جدید قرن بیستم حاصل شهرسازی و فیزیکی است که قبلاً به اجزای در نمی آمد. هر چند که شهرهای جدید در همه دوران وجود داشته است. (رابر - اپویر، ۱۳۸۴).

پس مفهوم های شهری بستگی به شکل های تصرف کار بری زمین و در نتیجه فعالیتها و عملکرد های شهری دارد که بنا به تعریف غیر کشاورزی هستند فضای شهر هر نوع تصرف زمین وابسته به شهرها نزدیک به آن را در بر می گیرد. فضای شهر به تنهایی ساخته شده است بلکه فضای خالی را نیز در بر می گیرد. فضای منظم، تنبیهات بزرگ فردگانه ها، استادیوم ها و ورزشی، زمین گلف زمین های نظامی، امبارهای زیاده معان شتازها و غیره از جمله اند این شکل کاربری زمین در پیرامون شهرها با افزایش و متنوع کردن خود به پیش می روند. همچنین لازم است فضای غیر قابل ساخت همچون دریاچه، تالاب ها و برکه ها را که بواسطه فضای شهری احاطه شده اند و زمین یاب در حال آیش شهری که کنترل آن ها اغلب موثقی و ناشی از شهر است را به حساب آورد یاغ، با باغچه ها، خانه های شخصی نیز جزء فضای شهری محسوب می شود.

نظریه های پیرامونی فضای درون شهر

نظریه های که برای توضیح ساختاری ساماندهی فضای شهری تلاش می کنند بطور کلی فیزیکی و مشخص تراند. (۱) نخستین نظریه می گوید تراکم جمعیت محله های

سازمان فضایی کالبدی شهرهای جهان سوم

● رضا امین نژاد
دانشجوی دکتر جغرافیا و برنامه ریزی شهری

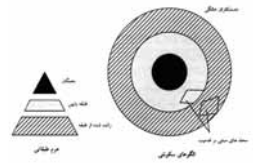
در جهان سوم هر سال حدود ۴۵ میلیون ساکن جدید شهرها افزوده می شود یعنی ۱۲۵ نفر در روز در سراسر جهان. نتیجه فرآوانی گسترده مهاجرت های روستا به شهر، اضافه انگ با پای افزایش طبیعی جمعیت به شمار می آید در ساماندهی چهارنوع مدیریت با تفکیک می کند مدیریت اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و بهسازی کالبدی آنچه که در طول ساماندهی فضای شهری می یابست به عنوان یک اصل اساسی تلقی و مورد توجه قرار گیرد. رابطه مهم انسان، فضا، فعالیت انسان با هدف های موزونی شهرها ۱) پراکنش پهنه جمعیت و متناسب با آن توزیع موزون امکانات و خدمات در پهنه سرزمین (سرافانی، ۱۳۷۷) ساماندهی شهری با توجه به برنامه ریزی های اقتصادی اجتماعی، در سطوح کلان با بیشتر با سازمان فضای کالبدی سر و کار دارد که هدف آن رشد و توسعه یکپارچه همگن با محیط درون، متعادل و موزونی می باشد. (یاک ۱۳۸۲)

شکل سازمان داخلی شهر نشینی اساس داشت از دهه ۱۵۰۰هـ. به بعد تفکیک شده از لحاظ اجتماعی به دست قدرت های مختلف اروپایی توسعه یافته اند. این شهر به عنوان مرکز تجاری با دوری به اندازه و موقعیت راهبردی خود دستگي داشتند اما در دوران استعماری شهرها یا نوجه به موقعیت ملی منطقه ای و جایی خود به عنوان مرکز صنعتی ملی یا سیاسی تحت نفوذ تقاض اقتصادی خود قرار گرفته اند البته نباید فراموش اقتصادی کارکنان نظیر تقسیم چندینین المالی کار و تحویل ساختار در شکل گیری محیط ساخته شده قشر پدنی اجتماعی شهرها نایدیه بگیریم. امروزه شهرهای کشورهای تازه صنعتی شده آسیا امریکای لاتین به کانون سرمایه گذاری مستقیم خارجی شمه کارخانه های تولیدی و دفتر مرکزی شرکت های چند ملیتی تبدیل شده است و یکی از جنبه های شهرنشینی که غالباً کمتر به آنها توجه شده ورود سیستم های مدرن حمل و نقل است که اساساً موقع مکانی مناطق صنعتی و مسکونی را تغییر می دهد و ساختار اجتماعی سنتی را از هم می گسند شهر انواع گوناگون مسکن های حمل و نقل رسمی و غیر رسمی بر خوردارند (سالمون ۱۹۹۶) در بررسی تاثیر جهانی شدن بر سیستم حمل و نقل شهری اظهار می دارد که با وجود تنوع آشکار شهرها سیاست مدیریتی و سیستم حمل و نقل پدیدرفته شده در شهرهای بزرگ در حال یکی شدن هستند زیرا در دهه های اخیر در همه این شهرها بطور کلی آزاد راه های بزرگ مقیاس کشیده شده و راههای ریلی ایجاد و توسعه یافته اند ماهیت روز افزون خودرو به آلودگی های گسترده زیست محیطی و تراکم ترافیک شهر های میلیونی آسیا آمریکا لاتین انجمنیده است در کشورهای صنعتی شده آسیا و امریکای لاتین سیستم متر و پارچه بین المالی و در مواردی بسیار پیشرفته شده های از تجدید و نوگرایی محسوب می شود مثلا سنکایرو، سائو پائولو، مکزیکوسیتی - سول و غیره سیستم حمل و نقل سریع متنوع عمده توسعه شهری محسوب می آید.

سازمان فضای کالبدی شهرهای جهان سوم ریخت شناسی بر اساس سیر تاریخی آن به دو دسته تقسیم می شود: الف) دوره پیش صنعتی یا دوره پس از صنعتی سازمان فضایی کالبدی شهرهای جهان سوم دوره پیش صنعتی - سبش شهرهای بزرگ و کوچک جهان سوم هم شهرهای قبل از استعمار ۲ و هم شهرهای استعماری ۲ به دوران ما قبل صنعتی بازم می گردد شهری ۱۹۶۰) که در آن سن جنبه عمده کاربری (الف) دوره پیش صنعتی یا دوره پس از صنعتی سازمان فضایی کالبدی شهرهای جهان سوم دوره پیش صنعتی - سبش شهرهای بزرگ و کوچک جهان سوم هم شهرهای قبل از استعمار ۲ و هم شهرهای استعماری ۲ به دوران ما قبل صنعتی بازم می گردد شهری ۱۹۶۰) که در آن سن جنبه عمده کاربری زمین را به ایجاد نماز بین شهرهای پیش صنعتی و صنعتی توسعه یافته می انجامید. تشخیص داد. اولاً مرکز شهر گرایش دارند که بخصوص در توزیع فضای طبقات اجتماعی مختلف نیست به پیرامون موزون برتری اتخاذ کنند همانطوریکه در چیکان در هسته مرکزی با نزدیکی آن مسکن می گزینند که بناهای مهم مذهبی مرکز ازی و نمادها و چهره و اعتبار بر آن بنا شده اند و آن چیزی که این شهرها را از شهرهای اروپایی جدا

می کند فقنان بخش تجاری مرکزی است در عوض الگوی اجتماعی در شهر پیش صنعتی به واسطه ارزش فرهنگی بیان شده است. که سکونت در هسته تاریخی را بر خوردار از پایگاه اجتماعی فرا دست می داند یکی شیب اجتماعی به پائین سکونتی از هسته به سوی مناطق حاشیه دیده می شود بطوریکه گروههای محرومتر اجتماعی در حاشیه زندگی می کنند هم اکنون نیز این الگو در بسیاری از شهرهای جهان بویژه افریقا بر قرار است.

شکل ۱۰ - ساختار شهر پیش صنعتی ۶

تلیا این مناطق اجتماعی گسترده یا نوجه به پایگاههای حرقه ای و شغلی که انشاف با پیوندهای خانوادگی و نزادی آنها را مستحیر کرده بودند به محله ها یا حوزه های مشخص تر تفکیک شده اند. تاثا مشخصه مدل شهری به فقنان تفکیک عملکرد در الگوهای کاربری زمین در شهر ربط پیدا می کند که در آن قطعات مدل برای کاربرهای چند گانه ای چون مسکن و کار استفاده شده بودند. بر اساس این الگوی کاربری مختلط زمین، فقنان حمل و نقل مدرن بود که نه تنها بر استفاده از مسکن برای محل کار تاکید می ورزید بلکه گرایش نچگان به زندگی در نزدیک قلب شهر را هم بیان می کرد. از جمله سایر ویژگی های عمومی شهرها پیش صنعتی عبارت بود از اهمیت یک ساختار محصور و خیابان های تاریک که الگوی اجتماعی مشخصی را حفظ می کرد. نظیر کولوبویا دان نمونه مطلوبی از این شهرها هستند در شهرهای کشورهای در حال توسعه در این دوره ساخت خانه های محصور و جدا شده بوسیله کوره راهی پارک به منظور تامین عرصه خصوصی در شهرهای سنتی اسلامی و هندی چون جیرن آید می باشد. در بسیاری از شهرهای کشورهای در حال توسعه گرایش به سکونت در نزدیکی و اطراف مرکز شهرنشانی قوی است هر مرکز در دهه های اخیر دامنه حومه نشینی و گسترش یافته است. که بخش مرکز شهرها در این دوره توسط نچگان بر شده و حاشیه رافتر اشتغال نموده اند.

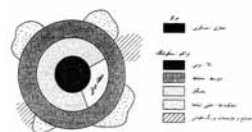
سازمان فضایی کالبدی شهرهای جهان سوم در دوره پس از صنعتی ۲ مقررات شهرهای پس از صنعتی را شهر استعماری می داند که در شکل شهر خاصه طبقه بندی می کند که حاصل سلطه مهاجران استعمارگر بر یک تمدن بومی است در اکثر شهرها کلبسهای یک اروپایی، کاخ ها و ساختمان هایی به

چشم می خوردند که به سبک معماری متداول آن زمان ساخته شده اند و او این شهرها را مرکز میانه سیاسی، نظامی، اقتصادی مذهبی و اجتماعی و منوی بین استعمارگر و مستعمره است. شهرهای پس از صنعتی به خاطر عملکرد های پارکونی خود اغلب از طریق اختلاط شکل های شهر اروپایی یا شیوه سنتی مذهبی و فرهنگی بومی را گرفتند. در نتیجه ساخته شدن یک شهر جدید اروپایی در نزدیکی یک شهر بومی قدیمی ماننددهلی نو و کینه برخی از شهرهای استعماری به عنوان شهرهای دوگانه بار شناخته شده اند فرآیندهایی که از طریق آنها شهرهای استعمار شکل گرفتند و شهر نشینی واسته می گویند. از لحاظ ساختار داخلی مستعمره نشینان موقعیت خوشان را از طریق توسعه محله های مجزا و متمایز از لحاظ فرهنگی و نژاد حفظ می کردند که نمونه آن فلورن بسیار زیاد در کیفیت مسکن نامین امکانات اجتماعی و دسترسی به اشتغال بود. مناطق مسکونی نچگان مستعمره نشین اغلب وسیع سنگ فرش شده و دارای خدمات عالی بود در حالی که سکونت گاههای جمعیت بومی تراکم بسیار زیادی داشتند در شهرهای پس از استعمار مجزوتر شیوه های تولید و سنتی و مدرن دیده می شود در مجموع شهرهای آسیایی و آفریقایی نسبت به شهرهای امریکایی سنتی در باقی مانده اند.

شکل ۲۰ - مدل فعلی شهرهای در حال توسعه

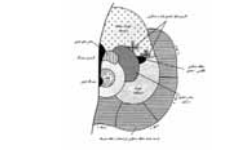
شهرهای آفریقا: آقای جنوبی صحرا هنوز هم از جمله مناطق کمتر زده نشین شده جهان به حساب می آید و اکثر شهرهای کوچک می باشد اغلب تحقیقات شهرهای آفریقا را پیش صنعتی می دانند

مناطق شکل ۲۱ - شهر آفریقایی

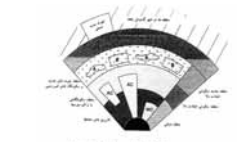
این مدل بر وجود یک هسته بومی سازمان دهی گروهی نزادی مختلف در مرکز شیب های تراکم است که کاربری زمین کم تراکم به مناطق مسکونی و اناری نچگان استعماری و تراکم بالای کاربری زمین به جهت شهری بومی مربوط می شود شهرهای آفریقا پس از صنعتی را می توان ترکیبی از شیوه های مختلف تولید اقتصادی و مسکن سازی نظیر سنتی و مدرن و رسمی غیر رسمی دانست که به ساختار متفاوتی انجامید.

- شهرهای آسیایی جنوبی و آسیا جنوبی و شرقی تنوع گسترده شکل های شهر سنتی و مدرن را می توان در شهرهای بزرگ آسیا پار شناخت بخصوص فلورن باری در ساختار سازمان بنیادی شهرهای آسیایی جنوبی در مقیاس به شهرهای واقع در آسیا جنوب شرقی به چشم می خورد در آسیا جنوبی شهرهای مانند دهلی کلکته بومی و... شهرهای استعمار قدیمی هستند که برای افرادی باغی به عنوان بنا در ساحلی ساخته شده اند.

شکل ۳ - مدل شهر استعماری آسیایی جنوبی

این شهرها در حکم بندرساحلی استعماری می باشد یک قطعه آن را در گرفت که به منظور امنیت یک فضای با آن را محصور می کرد در این شهرها بخش تجاری مرکز به سر یک سبک ساخته شده و پیرامون آن را اسکونت گاه اروپایی فراگرفته در حالیکه اروپاییان در محله های وسیع دارای امکانات مناسب به سر می بردند جمعیت بومیان در خیابان های بدون برنامه بزی و مسکن های تراکم دور از محله اروپایی نشین زندگی می کردند. در دوره پس از صنعتی شهرهای آسیایی جنوب شرقی ای مشابه به عنوان شهرهای تجاری توسعه یافته اند که در این شهرها هسته مرکزی خود در بر دارنده بخش های غربی و غیر غربی شهر قرار بود از لحاظ کاربری را نسی دارای ساختار با یکپارگی کمتر و گوناگونی بیشترند.

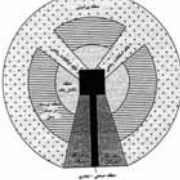

شکل ۵ - شهر جنوب شرقی آسیا

علاوه بر بخش تجاری غربی بخش تجاری سنتی و همچنین مناطق سکونت روستایی بر پایست و مناطق صنعتی جدید و کشاورزی در حاشیه های نیمه روستایی واقع شده است. شهرهای مدرن ایران آمیجی جنوب شرقی هنوز هم منتهی بر شکل در گانه ای از توسعه اند اما نسبت به کشورهای تازه صنعتی شده آمریکا لاین لاین این توسعه دو ویژگی از منطقه بدی چند بخشی متمایز بر قرار شده است.

شهر آمریکای لاین ویژگی بارز همه شهرهای آمریکای لاین نخست شهرهای اهمیت و رشد سریع مهاجرت از روستاها به شهرهاست هرچند مانند شهرهای غربی نشانه های توسعه در آنها دیده می شود ولی با اینها متمایز می گردند. از شهرهای بزرگ چون بوکو نیا ساکولوپولو این ساختار سنتی با روند صنعتی پیش صنعتی نیز به چشم می خورد در منظومه شهری بزرگ چون بوکو نیا ساکولوپولو این ساختار سنتی با روند پیش شدن جدید که حمل و نقل مدرن و میلیون ها ساکنی جدید و نیاز طبقات متوسط و نخست به زمین در همه آمیخته است.

شکل ۶ آمیجی آمریکای لاین

منابع و مآخذ

- ۱- آن جان اسکات - شهر منطقه های جهانی مترجم پانته املی کتابخانه شهرداری تهران ۱۳۸۲
- ۲- آمیجیون مشایر - بوسون هشتم اقتصاد شهری ترجمه عبدالله کوروی پوزتاسکن و شهرسازی ۱۳۷۵
- ۳- جورجی مدسی - محضرها ترجمه زهره پروی کارگری رانی شهری سنت ۱۳۸۵
- ۴- در ایسی دیوید شهرهای جهان سوم ترجمه فریروز جمالی نشر نیوسه ۱۳۷۷
- ۵- شهرهای اروپا معانی اجتماعی و شهری مترجم فرخ حسامیان - شهرسازی ۱۳۷۶
- ۶- رابرت پاتر سالی لید فیوز شهرها در جهان در حال توسعه ترجمه کیوسورت آریوستوت و فیروز شهرسازی و معماری تهران ۱۳۸۲
- ۷- زکای کرانت الله برنانه پروی کارگری رانی دانشگاه تهران ۱۳۸۱
- ۸- زهره امیری شهلا اینی تجارت شهرهای مستحکم در نامین مستقیم سازمان مسکن و شهرسازی
- ۹- مریم کافر علی انرفی نشرات دانشگاه تهران ۱۳۸۲
- ۱۰- سیدرضا واک شهرهای پایدار در کشورهای در حال توسعه مترجم ناصر معجم نژاد و غیره وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۸۲
- ۱۱- علی زکای کوروت دیوید هیون شهرهای جهانی و شهر مترجم احمد پیر احمد و وگرنان جهان دانشگاه تهران ۱۳۸۲

بنابر مدل گرفتن و فورد ویژگی بر جسته و مسلط شهر آمریکای لاین-۱ وجود یک بخش محور تجاری مسلط است که از مرکز شهر گسترش یافته و مهمتر امکانات رفاهی اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و ۲- همچنین قسمت عمده مناطق سکونتی میچیز و متنوع به قدر شهر مرکز شهر را در خود جا داده است. ۳- بلور درختکاری آن

۴- بخش سکونتی و امکانات نظایر انگار تئاتر، هتل ها، رستورانها، ادارت مهم، بیمارستان های خصوصی موزه ها و امکانات رفاهی مستقراند که در همه شهرهای آمریکا لاین باقی می شود.

یعنی بافلاصله از مرکز سطح اقتصادی اجتماعی و کیفیت مسکن نزول پیدا می کند سه منطقه مشخص را می توان تشخیص داد عبارتنداز منطقه تکامل یافته منطقه رشد و نمو - منطقه زور آبادهای ۸- پیرامون و الگوی شهری آمریکا لاین پیش صنعتی است و در حال حاضر بخاطر آلودگی فرایند میزان جرایم زیادی تراکم فشرده کاربری زمین و حجم ترافیک در مرکز شهر گروه نخبگان حرکت نشانان سوی حومه آغاز کردند.

جمعیتی اقتصادی اجتماعی فرهنگی این دوره با دوره پیش صنعتی قابل مقایسه نیست چون در حال حاضر بزرگترین و پر تراکم ترین شهرها را در حال توسعه ریودوژانیرو این رو ساکولوپولو - مرکزکیوبلینتی - بمبی - بغداد تهران عبیره روبریو هسپانی که قبلا شهر بسیار کوچک بوده اند.

نتیجه گیری

شهرهای جهان سوم کشورهای در حال توسعه با وجود تشواهی در غربی سازی به شیوه مختلف در برابر تاثیر جهانی شدن و تغییرات اقتصادی کلان واکنش نشان داده اند در حالیکه امکان گیری از مدل مختلف ریخت شناسی شهری برای شهرهای افریقایی، آسیایی آمریکا لاین سیاریحت انگیز است اما مدل ها تعاد نشده کلی را برآور می دهند که می توان برای افزایش درک ها از ساختار شهری کار برد.

- از دهه ۱۹۶۰ به بعد مهاجرت ها شتابان روستا به شهر ماهیت شهرهای کشورهای در حال توسعه را تغییر داده است هر چند می توان گفت که برخی از شهرها ویژگی های گوناگون خود را در دوره پیشاصنعتی حفظ نموده اند اما پیشرفت اخیر آثار اساسی و چشمگیری بر ساخت شهرها نهانند و دو دوره ی پیاسوگرایی، (یسا مدرن) بسیار از لحنها سبک معماری بخش تجاری مرکزی مدرن و تسهیلات رفاهی پیشرفت ازراز حمل و نقل و فرهنگ عمومی به هم شباهت پیدا می کنند اما این تغییرات با توجه به معیاری فرهنگی و اجتماعی هنوز هم از لحاظ دسترسی به تروت و خدمات بهداشتی و اشتغال امنیت تفکیک و از نظر مکانی جدا شده اند

بنابراین شهرهای کشورها در حال توسعه دقیقاً همان مسیری را طی می کنند که شهرهای غربی پیونده اند وجود نابرابری شدید اجتماعی که در سکونت گاههای غیر رسمی در اطراف این شهر کلاسا شیوید است و از آنها قالب ها و شکل های شهری منحصر به فردی ساخته است. در گزارشات سازمان ملل درباره شهر سازی جهان سوم مسائل و مشکلات شهر نشینی و شهر سازی را چنین بیان کردند. یکی از موانع اساسی تحقیق طرح های توسعه شهری در جهان سوم وجود مسائل و مشکلات کاربری زمین است. در شهرهای جهان سوم به دلیل رشد سریع شهری، عدم شکل گیر نهانها و قوانین مناسب اثراتی پیمه و اجزای طرح های جامع شهری با موانع روبرو است اما هم ارتباطات گسترش غیر قانونی زمین زمامت حکومت در نظارت بر ارائه عدم معیاری اشتغال مناسب کاربری

رشد شهری شدن کشورهای در حال توسعه با عدم تعادل فضا یا بازاریابی حاصل از این رشد ناموزون به شکل عدم تعادل فضا فضای اجتماعی با نمودهای فقر شهری اسکان و اشتغال غیر رسمی، ضعف حاکمیت محلی، آلودگی زیست محیطی جز اینها نمایان است. در تشکیل دید تعادل های فضایی اجتماعی شهر نواحی همانطور نشان کرد که بیشه گنوهای فرهنگی اجتماعی بوجود آورده شد.

- نظام مدیریت شهری به دلیل محدودیت قانونی و مسائل دیگر در ایجاد عدم تعادل فضایی اجتماعی شهر موانند.

- ۱۲- کیوبلینتی، آن و گاکلز زورف شهرها فقر و توسعه شهر نشینی در جهان سوم ترجمه شهری شهری روابط عمومی شهرداری تهران ۱۳۷۵
- ۱۳- اسرار - مظهر حسینی تهران نری شهرداری ۱۳۷۷
- ۱۴- سیدپناز جراد برنانه پروی رابردی نیوسه شهری وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۸۲
- ۱۵- سیدحسین شهرسازی شماره ۱۳۸۱
- ۱۶- سیدحسین مدیریت شهری شماره ۱۳۸۱
- ۱۷- کانون وزه مدیریت مناطق کلان شهر سال ۱۳۸۵

17.motoway development and the conservation 1989chokor.B.A. h6.4317.3rdofcities. 18.living under.A.Panthe london.Rautledge 1986smith.D.M. (ed). 19.world Bank Development Report 1996 world Bank

- 1.unevcity 2.landscape 3.colonial 4.colonialcity 5.central Business District 6.pendistality 7.Dualcity 8.squatter

بخش خبری

ضرورت رویکرد به آموزش های پودمانی در شهرداری ها

● جواد نیکام
کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری

در بخش نخست این مقاله به اهمیت و ضرورت آموزش ضمن خدمت کارکنان اشاره کردیم و مبانی نظری این مساله خصوصا آموزش های پودمانی که در وضعیت کنونی می تواند بهترین شیوه آموزش برای شهرداران کشور باشد را به تفصیل بیان کردیم. در شماره دوم نتایج تحقیق آماری که بر روی مدارک تحصیلی و سوابق تجربی شهرداران کشور انجام شده بود ارائه گردید که لزوم توجه به آموزش های پودمانی در بین آنها اثبات گردد. در این شماره بعنوان نمونه به بررسی نحوه طراحی یک نمونه از پودمان های آموزشی مورد نیاز شهرداران می پردازیم با عنوان «طراحی برای ارتقای مهارت های پودمانی دیگر پودمان های آموزشی مورد نیاز آنها باشد».

با توجه به نتایج تحقیقاتی که در مورد سطح تحصیلات شهرداران کشور در شماره گذشته ارائه گردید می توان به این نتیجه رسید که شهرداران کشور نیاز آموزشی به دوره های آموزشی تخصصی خصوصا در ابتدای انتصاب به این پست را دارند. از طرفی با توجه به مسئله کاری آنها این امکان از آنها سلب می گردد که بصورت تمام وقت و یا در طولانی مدت در دوره های آموزشی مورد نیاز شرکت نمایند به همین منظور و با توجه به ویژگی های آموزش پودمانی بهترین روش برای آموزش آنان استفاده از این روش برای آموزش آنها است. به همین دلیل در ادامه به تشریح نحوه طراحی دوره های پودمانی برای شهرداران می پردازیم. بخش اول در طراحی پودمان های آموزشی همگانه که در قسمت اول این مقاله توضیح داده شد شناسایی شغل و وظایف اصلی شغل و توانایی های مورد نیاز آن است. شهرداران بعنوان شخصی اول اداره کننده شهرداری از نظر قانونی مسئول نظارت و کنترل بر حسن انجام امور است که بر طبق ماده 55 قانون شهرداری جزو وظایف شهرداری ذکر گردیده است. برای انجام این وظیفه شهردار باید از توانمندی های زیر برخوردار باشد:

- ۱- آشنایی با وظایف حوزه خدمات شهری.
- ۲- آشنایی با قوانین و مقررات مالی و مملکتی شهرداری ها.

- ۲-۱- ساختار و تشکیلات سازمانی شهرداری.
 - ۳-۱- اصول رخصیات ارباب رجوع.
 - ۴-۱- گزارش دهنی.
 - ۵-۱- اخلاق کاری و مناسبات انسانی.
 - ۶-۱- ICDDL.
 - ۷-۱- زبان انگلیسی.
 - ۲- آموزش های شغلی:
 - ۱- توجیهی بنو خدمت شهرداران.
 - ۲- آشنایی با وظایف خدمات شهری (پیشرفته)
 - ۳- آشنایی با قوانین و مقررات شهرداری (پیشرفته).
 - ۴- آشنایی با قوانین و مقررات اداری و حقوقی شهرداری (پیشرفته).
 - ۵- آشنایی با بافت تاریخی شهر و نحوه ساماندهی آن.
 - ۶- آشنایی با بافت های فرسوده شهری و نحوه ساماندهی آنها.
 - ۷- آشنایی با اسکوتگاههای غیر رسمی و نحوه ساماندهی آنها.
 - ۸- برنامه ریزی و کنترل پروژه.
 - ۹-۲- GIS.
 - ۳- آموزش های مدیریتی:
 - ۱- مدیریت پایه.
 - ۲-۳- مدیریت شهری.
 - ۳-۳- مدیریت بحران.
 - ۴-۳- مدیریت ریسک.
 - ۵-۳- مدیریت هزینه.
 - ۶-۳- مدیریت مبتنی.
 - ۷-۳- مدیریت حوادث غیر مترقبه.
 - ۸-۲- اصول مدیریت و برنامه ریزی.
 - ۹-۲- بهبود روشی نیروی انسانی.
 - ۱۰-۲- شیوه شناسی شهرداری.
 - ۱۱-۲- مدیریت استراتژیک.
 - ۱۲-۲- مدیریت زمان.
 - ۱۳-۲- روش های نوین مدیریتی.
- هر چند دوره از آموزش های فوق را می توان در قالب یک پودمان آموزشی طراحی و به شهرداران آموزش داد. با توجه به امل و ارقام ارائه گردیده در شماره گذشته این مقاله می توان گفت مهمترین دوره های آموزشی که در ابتدای فعالیت لازم است شهرداران بگذرانند را در می توان در قالب پودمان آموزشی بنو خدمت به آنها آموزش داد. عنوان هر کدام از دوره های این پودمان و محتوای علمی آن می تواند بشرح زیر باشد:
- ۱- آشنایی با وظایف و ساختار شهرداری:
 - ۱-۱- نحوه انتخاب و شرایط احراز شهردار.
 - ۲-۱- آشنایی با وظایف و اختیارات شهردار.
 - ۳-۱- ساختار و تشکیلات سازمانی شهرداری.
 - ۴-۱- مقررات استنادی شهرداری.
 - ۵-۱- نحوه تعامل شهرداری با دیگر دستگاههای مرتبط با مدیریت شهری.
 - ۲- آشنایی با قوانین و مقررات شهرداری:

- ۱-۲- کلیات مفاهیم شهر و شهرداری.
- ۲-۲- کلیات حقوق و قوانین شهرداری و مقررات شهری.
- ۳-۲- آشنایی با طرح های توسعه شهری (جامع و تفصیلی).
- ۴-۲- آشنایی با انواع های شهری.
- ۵-۲- کمیسیون های ماده ۵ و ماده ۱۰۰.
- ۶-۲- مراحل قانونی صدور پروانه ساختمان و نحوه لبطال آن.
- ۷-۲- آشنایی با شرح وظایف مهندسان ناظر.
- ۳- آشنایی با امور فنی و مهندسی:
- ۱-۳- آشنایی با مدیریت پروژه های عمرانی.
- ۲-۳- آشنایی با دفترچه فهرست بها.
- ۳-۳- اصول بیمان و رسدگی.
- ۴-۳- شرایط عمومی بیمان.
- ۵-۳- آشنایی با نحوه تنظیم صورتجلسه و دستور کارها.
- ۶-۳- آشنایی با صورت وضعیت های موقت و قطعی و تحویل عملیات.
- ۷-۳- نحوه رسیدگی به مدارک قراردادها (بیمان، شرایط عمومی دستورالعمل ها، بخشنامه ها، فهرست مقایر و مشخصات سایر اسناد و قرارداد).
- ۴- آشنایی با وظایف خدمات شهری:
- ۱-۴- فضای سبز شهری:
- ۱-۱-۴- تعریف فضای سبز شهری و انواع آن.
- ۲-۴- شرایط مکانیابی و ایجاد فضاهای سبز شهری.
- ۳-۴- قوانین و آیین نامه های مربوط به حفظ و گسترش فضای سبز.
- ۲-۴- مدیریت موارد ژاند شهری.
- ۱-۲-۴- منابع تولید و انواع موارد ژاند جامد.
- ۲-۲-۴- روش های جمع آوری و حمل و نقل موارد ژاند شهری.
- ۳-۲-۴- راه های ایمن سازی و صنعتی خطرناک و شیوه جمع آوری و احداث آنها.
- ۳-۴- نحوه احداث موارد ژاند با توجه به شرایط شهری کشور.
- ۲-۴- فرآیند های مختلف تولید کمپوست (محاسن و معایب).
- ۲-۴- خصوصی سازی جمع آوری و احداث موارد ژاند شهری (محاسن و معایب).
- ۳-۴- آتش نشانی و خدمات ایمنی:
- ۱-۳-۴- نحوه مکنگترین و ایستگاه های آتش نشانی در سطح شهر.
- ۲-۴- آشنایی با ساد حیات غیر مترقبه و کمیته کاهش اثرات بلایای طبیعی.
- ۳-۴- آشنایی با شیوه های مشارکت مردم در شرایط عملیات امداد و نجات.
- ۴-۴- مدیریت کشتارگاههای شهری:
- ۱-۴-۴- شرایط مکنگترین کشتارگاههای شهری.
- ۲-۴-۴- آشنایی با ایستگاه و تجهیزات کشتارگاه.
- ۳-۴-۴- ملاحظات زیست محیطی در کشتارگاه.

اصفهان" یاد می‌کند؛ از دیدگاه ایشان در شهر عصر مکتب اصفهان هر بنا نقش وازدای می‌یابد و مجموعه بناها جمله از تشکیل می‌دهند. مخداه قیول و نوتون را می‌زنند و شهر کتاب می‌شود. (۲) هدف (۱) این بیان استواره گونه رعایت اصول شهرسازی و شهرنشینی در این دوران است. اصولی چون: سلسله سرامیای خدمات و نیازها، اصل کثرت، اصل وحدت، اصل تمرکز، اصل تجمع، اصل تلبات، اصل اتصال، اصل تفرق، اصل تناسب اصل تفرد، اصل قلدوره، اصل سلاطین، اصل پیچیدگی، اصل ترکیب، اصل استتار، اصل زمان و اصل ایجاز؛ از ویژگی‌های شهرنشینی و شهرسازی این دوران است. رشد گرفتن جریان پیوستگی و ادغام در اقتصاد جهانی با توجه بر اقتصاد تجاری و رانتی به جای اقتصاد تولیدی، شهرها با پذیرش نیازهای اقتصادی جدید و برخورداری از ماراژ اقتصاد ملی ناشی از راندهای مختلف مثلاً: نفت، از مجموعه پیکر اقتصاد متعلقه ناحیه فاصله گرفتند و شیوه‌های اقتصادی و عملکردهای تازه ای آغاز کردند(۳)، ولی با وجود تغییرات ساخت تولیدی و اجتماعی، تغییرات فضایی چشم‌گیری در گالبد فیزیکی شهرها و درگونگی در استتار جغرافیایی جمعیت در ابتدای ادغام ایران در فرآیند جهانی شدن حاصل نگردید. دوران رضاشاه دوران استتار نپه‌های زیربنایی و رونمایی و روبروایی در ایران بود؛ به همین دلیل این دوران سرازار همه تحولات اجتماعی و اقتصادی معاصر ایران است که ضرورت‌های توسعه روابط سرمایه‌داری در یک کشور عقب مانده و ادغام در نظام سرمایه‌داری را ایجاد می‌کند. روند نوسازی از نظر اقتصادی مستلزم ساخت‌وسازها و تغییر در الگوی مصرف جامعه است؛ به عبارت دیگر سرمایه‌داری در مرحله جنبی خود یا پیکارچه کردن لایمی بازار داخلی، زمینه برای نیروی کار را فراهم می‌آورد در چنین شرایطی شهر بر خلاف گذشته که عنصری در سازماندهی فضایی ملی بود، به صورت کانون توزیع لواچ فرهنگی، اجتماعی در نظام نوین و مکانی برای انتقال و جابه‌جایی درآمد ملی ظاهر می‌گردد. این که روابط سرمایه‌داری هنوز سبب درگونی گسترده ساخت اقتصاد سنتی پیش سرمایه‌داری روند داشته است، شهر به عنوان کانون مهم در سزمین ملی ظاهر نقش نقش سزمینی قلمروهای مختلف جغرافیایی کاهش می‌یابد. به طور کلی به دنبال جهت گیری اصلی برنامه‌های عمرانی به سوی کشورش

زیر ساخت‌های صنعتی و اقتصادی و ایجاد زمینه برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی، جایگزینی الگوی واردات و حذف عملکرد سنتی، نقش و اهمیت کتاب افزایش می‌یابد و بنیادهای اقتصادی و عملکرد شهر درگون می‌شود. این عوامل و توجه روز افزون به شهرنشینی و شهرگرایی، شهر را در نظام سیاسی - اداری کشور برجسته و نمایان جلوه داد. (۵) لازم به ذکر است، جایگزینی اقتصاد رانتی با تکیه بر نقش آفرینی دولت در شرایط کنونی به نظریه دولت و شهرنشینی ارتباطی جدی و برخورداری از ماراژ اقتصاد ملی ناشی از راندهای مختلف مثلاً: نفت، از مجموعه پیکر اقتصاد متعلقه ناحیه فاصله گرفتند و شیوه‌های اقتصادی و عملکردهای تازه ای آغاز کردند(۴)، ولی با وجود تغییرات ساخت تولیدی و اجتماعی، تغییرات فضایی چشم‌گیری در گالبد فیزیکی شهرها و درگونگی در استتار جغرافیایی جمعیت در ابتدای ادغام ایران در فرآیند جهانی شدن حاصل نگردید. دوران رضاشاه دوران استتار نپه‌های زیربنایی و رونمایی و روبروایی در ایران بود؛ به همین دلیل این دوران سرازار همه تحولات اجتماعی و اقتصادی معاصر ایران است که ضرورت‌های توسعه روابط سرمایه‌داری در یک کشور عقب مانده و ادغام در نظام سرمایه‌داری را ایجاد می‌کند. روند نوسازی از نظر اقتصادی مستلزم ساخت‌وسازها و تغییر در الگوی مصرف جامعه است؛ به عبارت دیگر سرمایه‌داری در مرحله جنبی خود یا پیکارچه کردن لایمی بازار داخلی، زمینه برای نیروی کار را فراهم می‌آورد در چنین شرایطی شهر بر خلاف گذشته که عنصری در سازماندهی فضایی ملی بود، به صورت کانون توزیع لواچ فرهنگی، اجتماعی در نظام نوین و مکانی برای انتقال و جابه‌جایی درآمد ملی ظاهر می‌گردد. این که روابط سرمایه‌داری هنوز سبب درگونی گسترده ساخت اقتصاد سنتی پیش سرمایه‌داری روند داشته است، شهر به عنوان کانون مهم در سزمین ملی ظاهر نقش نقش سزمینی قلمروهای مختلف جغرافیایی کاهش می‌یابد. به طور کلی به دنبال جهت گیری اصلی برنامه‌های عمرانی به سوی کشورش

جدول زیر از بعد کمی تحلیل‌های بالا را نمایان تر می‌کند:

سال	کل جمعیت کشور	تعداد شهرها	جمعیت شهرنشین به میلیون نفر	درصد جمعیت شهری	میزان رشد درصد
۱۲۷۹	۹۰۸	۹۹	۰.۳	۰.۳	-
۱۳۳۵	۱۸۰۵	۹	۲	۰.۱۱	۵
۱۳۴۵	۲۱۰۵	۹۹	۹.۸	۰.۴۷	۹.۸
۱۳۵۵	۲۲	۲۲	۱۵.۹	۰.۷۱	۵.۲
۱۳۶۵	۲۸	۲۵	۲۵.۳	۰.۸۳	۳۰.۶
۱۳۷۵	۴۰	۲۷	۳۶.۷	۰.۹۲	۱۵.۸
۱۳۸۰	۴۴	۴۲	۴۲.۵	۰.۹۶	۱.۴

در هر صورت در پی روند ادغام در اقتصاد جهانی اقدامات ملی تحت عنوان انقلاب سفید شاه، در دهه‌های گذشته و در پی آن برنامه‌های توسعه و عمران، اقتصادی و اجتماعی قبل و بعد از انقلاب در پی سازماندهی متناسب با شرایط اجتماعی- اقتصادی و سیاسی زمانه بوده‌اند. جدا از نقد و بررسی این اقدامات آن چه که مهم می‌نماید دوری از شرایط آمایش سزمین و استفاده از تمام پهنه‌های کشور در رشد ضد سال اخیر است.

رشد بی‌وقفه و زیاده از حد توان‌های زیست منطقه تهران، مشهد اصفهان، تبریز، کلان‌شهرها و کارخانسان شهری هر کس بر همگان روشن شده است که بدون تک هفتگی در دستور کار مردان سیاسی قرار می‌گیرد و جدا از آن کارخانسان شهری هر کس مطلق پیشینه ذهنی و تخصصی که دارد، به لیست بلند بالایی از ناپایداری شهرنشینی ایران اشاره می‌کند. در مقابل آن عده‌ای هم مدام از ناپایداری سکونت‌گاه‌های کوچک روستا صحبت می‌کنند و مدام در تریبون‌های مختلف استعاضی سرازیر کردن لوله‌های نفت به سفره‌های مردم به جای مانده از اقتصاد بازار می‌کنند و نمایندگان آنان در پی تقویت نهادهای خویرخانه‌ها دولت متمرکز برآمده از پوپولیسم هستند ولی واقعیت این است درگونگی محتوای جامعه ایران در طی چند سال اخیر ناشی از توسعه بیرون‌زای است که بستر عمل را نه در تولید و ایجاد یک جامعه مولد بلکه در یک جامعه مصرف کننده جستجو کرده است. شهرهای کنونی ما نیلور گالبدی و حقیقی چنین توسعه‌ای هستند. آشفنگی‌ها و عدم انطباق‌هایی که چنین توسعه‌ای با ستر جامعه دارد، بیان فضایی و گویش کالبدی خود را در شهر عرضه می‌دارد، بیرون بودن امر و گرفت.

سطحی بودن اقدامات توسعه‌ای از سویی و چرخش غیر مولد کالا و سرمایه از دیگر سو به شهر چهره‌ای فریبنده می‌بخشد و "شهر مصرف" در نهایت امر خود به "شهر فریب" تبدیل می‌گردد. (۸) حتی طرح‌های شهری، مهندسان مشاوران فکرگرا که از فیلتر شورای عالی شهرسازی و معماری هم می‌گذرند چاره‌ای در بهبود ناپایداری‌های رشد شبان‌ شب‌نشینی ایران ندارند؛ غالب آن که گروهی از متخصصان امر، ناپایداری شهری را بی‌وقفه به طرح‌های شهری ربط می‌دهند و نگاشته‌های فن‌گرایانه ریاضی‌پوار و لوکس این مشاوران را سبب ساز تلوم نسیابیداری شهسری می‌دانند. بدین ترتیب شهرنشینی سریع به صورت شهرنشینی مشکل‌زا نمایان می‌گردد که نه بخش خصوصی می‌تواند در حل مشکلات آن ابتکار عمل به

نمودار روابط علت و معلول مشکلات شهرنشینی سریع(۹)

دردی مطلق، در سلسله شهری ایران و غنی‌تر شدن برابری سبزه مسامی و شهرسازی شماره ۶۴-۶۳

با این که بین شهرنشینی و توسعه اقتصادی در نمونه‌های جهانی به ویژه در کشورهای توسعه یافته رابطه منطقی وجود دارد ولی تفاوت ساختاری بین روند شهرنشینی در ایران و کشورهای توسعه یافته سبب شده است. نتیجه امر در این نمونه‌ها متفاوت از هم باشند. تحولات اقتصادی که با شروع حکومت پهلوی و وقوع پیوسته بود؛ همچنین اجرای برنامه‌های اول تا پنجم قبل از انقلاب و حتی برنامه‌های عمرانی بعد از انقلاب نتوانستند در اجرای ساختار شبکه‌های شهرنشینی و انباشت اوراق موتر واقع شوند. (۱۱)

به عبارت دیگر مجموعه برنامه‌های عمرانی قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران موفق به ایجاد نامل‌های منطقه‌ای نشدند و به تشدید برابری‌ها و قطعی شدن فضایی و بخشی‌بازی رسانده بودند؛ همچنین پس از انقلاب در ایران با وجود تمامی کوشش‌هایی که شکل گرفته برنامه‌ریزی منطقه‌ای و شهری در ایران در پیوند با برنامه‌ریزی ملی و محلی از جایگاه قبلی و نقش کارآمدی برخوردار نیست و راهی دراز در پیش روی دارد. دگرگونی اجتماعی، اقتصادی ایران در دهه‌های پیشین و آن از طریق شهر، کو این که به شکل پیکر جدیدی از رونق معانی عالم گنمه انجمنه است و شکلی دیگر را پدید آورده ولی به سبب ضعف فرایند تاریخی و طبیعی تحول شهر در لحظه‌ای خاص که از بیرون صورت گرفته است این شکل جدید همواره نیست که می‌بایست در آن تحول تاریخی آغاز و تبدیل آن به شهر، زنده می‌شد. (۱۲)

نتیجه
شهر و شهرنشینی به عنوان کانون مهم در سرزمین ملی در پی فرایند لایم اقتصادی و فرهنگی ظاهر گشت و تکیه بر منابع رانته و دوری از اقتصاد پیشانی منطقه نقش شهر را فراتر از آنچه در گذشته و با حتی در پیوسته تا گذشته بود نمایان کرد. با تمرکز سرمایه در درون شهرها کم کم اختلاف سطح درآمد بین شهر و روستا افزایش یافت. انجام اصلاحات ارضی مناسبت کهن ایراب و رعیتی را به هم ریخته، مویجات مهیا شدن زمینه‌های لازم برای یکپارگی بازار داخلی، نفوذ دولیات صنعتی در روستا و ذخیره نیروی انسانی اضافه و سرمایه‌های صنایع ملی در حال توسعه شهری شد. مجموعه این عوامل موجب مهاجرت‌های وسیعی از روستاها به شهرها شد. در چنین حالتی

شهرها در دو جهت دچار دگرگونی شدند: جریان سرمایه‌ها به دگرگونی سریع عملکرد مهاجر متحرک شد و از طرف دیگر موج عظیم مهاجران اشتغال غیر رسمی و اسکان غیررسمی را در اطراف شهرها به وجود آوردند. در نتیجه شهر به گسترش همه جانبه و توسعه فضایی خود دست یافت.

هجوم زبده از حد روستاییان به جا مانده از برنامه‌های نوسازی، ساختار شهر را در تمام سطوح آن زیر سؤال برد بدین ترتیب دوران رشد سریع شهرنشینی آغاز شده نتایج آن به صورت شهرنشینی مشکل‌زا نمایان گردید و اگر پوسته سطحی آن کمی بخرائیم و از آرایش‌های کالبد آن بکاهیم به جد یابايدار است. در نهایت شهر که روزی به قول «ماقورد» شهر خدایان (۱۳)، نماد پرستی و وحدت اجتماعی، فرهنگی و کالبدی بود، به یکباره به گفته دکتر حبیبی به «شهر فریب» و «شهر» تبدیل گردید و نوان پشتیبانی از نظام ملی به طوری شد که دست داده در تقابل با پایداری ملی و نظام سلسله مراتبی سکونت‌گاهی قرار گرفت؛ بنابراین مشکل شهرنشینی در ایران جزئی از نظام عدم توسعه همچون دیگر کشورهای جهان سوم است و نمود آن در رشد سریع جمعیت شهرنشین آن‌چنان است که نه متاسب با آن قادر به تجهیز فضاهای شهر و گسترش زیر ساختارها هستیم و نه می‌توانیم به تناسب آن مشاغل مولد ایجاد کنیم. (۱۴)
شهر، این مکان انباشت تاریخی تجربه و تحریک‌ها، دگرگونی را تجربه می‌کند که ریشه در دورسوها دارد. «پوشش» دورسوها ناشنا و بیگانه، شهر در گذر تاریخی خود از «شهر» «عمید» و «شهر» قدرت به «شهر سراپا» و «شهر نوبتگ» رسیده است. همان‌طور که جواب قطعی و تاریخی وابسته به شرایط موجود آن روزگار آن را در این نیز می‌توانیم شرح کرد. «گوربویزه» به شرایط روزگار خویش است. همان گونه که دولت به شمار کهن به هویت دست می‌یافتد و بقای خویش را در آن می‌دید، بر همان روال شهر سراپا هویت خویش را از سراب می‌یابد و بقای خویش را بر آن نظاره می‌کند. (۱۵)
شهر کثرتی با رشد می‌یابد؛ نتوانسته و نمی‌تواند پشتیبان نظام ملی گردد و این دو چرخه‌ای باطل هم را تشدید کرد. مانند نظار برنامه‌ریزی ملی یابايدار سبب ساز تلوم‌رشد شهرنشینی تلهمگون شده است و رشد تشدید شهرنشینی در نهایت چهره یابايدار برنامه‌ریزی ملی در ساختار دولتی متمرکز با موفقه‌های استنادی بر ملا خواهد کرد.

گوازی

بیگانگی در معماری شهری و ملی ایران

معماری مدرن از سال‌های ۱۹۳۵ به این طرف همانند زبان‌های قوی و زیر و روکننده در تهران و در دیگر شهرهای ایران معماری سنتی و بوم‌آورد ما را تک‌تک داده و زیر و رو کرده است. این زلزله دیر با زود می‌آمد. قبل از آن مهد «مدرنیسم» یعنی اروپا، این زلزله معماری آن سامان را کاملاً دگرگون کرده و با قوت و شدت در حال رشد و تکامل بود. اروپا با «مدرنیته» معماری و شهرسازی خود را قدرت‌نمانده سامان داده، مرحله نوینی از تاریخ معماری و شهرسازی خود را رقم می‌زد؛ البته اروپا خود موجود این مکتب بود و ظمناً خود نیز می‌داشت که با آن چه کند می‌داشت که گذشته خود را از وصل و آینده خود را از چگونگی با آن تلوم بخشد و بعد هم چگونه بخت مدرنیسم را از آن برانند. اما تأثیری که «مدرنیته» در معماری کشور ما به جای گذاشت بسیار با تأثیری که در اروپا از خود گذاشت متفاوت است. هویت‌های مدرن با پیدایش «آهن» و «بتن» و به پشتیبانی صنایع «حرابی» و بردویی مطرح شد و پیش‌دین خود را تبیین کرد. پیشینی که معماری نوینی را رقم زده و زندگی جدیدی را سامان داد. کردار نوین‌آوردان آن را در آمریکا شروع کرد. «گوربویزه» فلسفه فیزیکی آن را یافت. مدرسه «باهوس» حوزه علمیه آن شد و «میس و وان روبروه» از نمونه‌های اعلامی آن شد. این تحول در اروپا و آمریکا در جریان یک سیر تکاملی بود. «مدرنیسم» در مهد خود محسوس شد و به همراه اروپاییان و معماران تحصیل کرده اروپا به ایران نیز وارد آمد. همان‌طور که به بسیاری کشورهای مستعمره از دارالسلام در قارنایا گرفته تا دجله و بمبئی در هند وارد آمد. نقد و تحلیل‌ها چنین می‌نماید که «مدرنیسم» در ایران هرگز هم‌سنگ و هم‌راز عملکرد آن در اروپا نشد. معماری مدرن در اروپا با یک سلسله ویژگی‌های منطقی خودی اروپا در هند و هویتی اگر چه نوین ولی باز «خودی» آگاهانه و هوش‌منانده

و به‌جود آورد. در ایران اما غالباً بدون اتکا به ویژگی‌هایی که از آن یک معماری اصیل و درست را تشکیل می‌دهد، شکل گرفت؛ بنابراین بوم‌آورد نشد. اقلیم‌ها، استنادها و شرایط آب و هوایی بسیار متنوع در ایران که حرف دوم در تبیین یک معماری اصیل و بوم‌آورد می‌زند، به هیچ‌انگاشته به مصالح بومی که حرف اول را می‌آورد اغتنامی نکرد. آهن و بتن و دستگه‌های حرارتی و شهرسازی همان‌طور که در اروپا با آن آب و هوا و شرایط به هم‌ریخته شد، در تهران تقلید از اروپا با آن دیگر شهرهای ایران نیز به تقلید از تهران به هم ریخته شد. بدون هیچ نوع تقاضی، در حالی که اقلیم تهران با شهرهای اروپایی و اقلیم شهرهای گوناگون ایران عموماً با شرایط آب‌وهوایی تهران و کلاً با امکانات و استنادهای یکدیگر متفاوت بودند، بنابراین تهران و بعد شهرهای م. هویت‌های مدرنیستی خود را که دست‌آورد عوامل موثر چهارگانه معماری سنتی ۱. شرایط اقلیمی ۲. مصالح بومی ۳. فناوری بومی ۴. آباد و سنن بومی، آن دایره‌ها و باخته‌ها و سرتنی زاید نمی‌گردد و هم‌سنگ و هم‌ساز و هم‌شکل تقلیدی اروپایی کردارهای این همان‌شدگی و مالا هویت‌باختگی، زبان سکنینی نیز از این زمان‌ها می‌پردازند و هنوز هم لازم می‌آید ولو سطحی و بسیار گزاف به نمونه‌های عمل‌کرد «معماری مدرن» در اروپا و آمریکا در جریان یک سیر تکاملی بود. «مدرنیسم» در مهد خود محسوس شد و به همراه اروپاییان و معماران تحصیل کرده اروپا به ایران نیز وارد آمد. همان‌طور که به بسیاری کشورهای مستعمره از دارالسلام در قارنایا گرفته تا دجله و بمبئی در هند وارد آمد. نقد و تحلیل‌ها چنین می‌نماید که «مدرنیسم» در ایران هرگز هم‌سنگ و هم‌راز عملکرد آن در اروپا نشد. معماری مدرن در اروپا با یک سلسله ویژگی‌های منطقی خودی اروپا در هند و هویتی اگر چه نوین ولی باز «خودی» آگاهانه و هوش‌منانده

همه‌ی است که اثرگذاری شست‌ن و به ویژه محراب را در راز و نیاز با مینوچ در جماعت و چه در تهیه‌ی افزایش می‌دهد. ساختار ورودی مکتب مستطیلی شکل زانه در ضلع جنوبی که با قوس‌های جانبی زمین گرییده است به خوبی نزدیک شدن به سخن زانه را خیر می‌دهد و از رازموری ورودی زانه فضای یکپارچه، مرتفع و جالی قسمت فوقانی محراب به بیننده حالت مکت می‌دهد و یادآوری می‌تواند که دنیای مادی گذرا را پشت سر گذاشته است و به فضایی کاملاً نهاده که مقصد است. در نهایت می‌توان گفت: مجموعه فضای گنبدار ورودی شست‌ن و رواق‌ها مجموعه متناسبی را شکل داده که این فضاها در ایجاد احساس فضایی یکپارچه و ایجاد فضای شاد و بتواند پریشانی‌ها و تأملات دنیوی را از میان بردارد. نقش عملی‌ها را دارند و «ساختن» جلوه‌ای گرییده است از زیبایی ذوق و خلاقیت در کالبدی به نام مسجد.

۲. اصل دوم استحکام

بدون استحکام و مقاومت لازم، پایداری و ماندگاری بی‌معنی خواهد بود. از سوی دیگر، از آن جایی که این ساختمان اهمیت زیادی در منطقه دارد، سازه آن نیازهایی از قبیل مقاومت زیاد، قابل بهره‌برداری بودن برای مدت طولانی، شکل‌پذیری، سرعت نسبه وزن کم، اشغال کم‌فضا، شرایط آسان ساخت و نصب و نگهداری و امکان ماکون سازی اعضای سفید پارینه را پاسخ می‌دهد. این‌ها از الزامات «ساخت و ساز» پایداری به شمار می‌آیند. شرایط اولیه مستطیل اعمال برخی شگردها را در ساخت این بنا الزامی کرده است؛ مثلاً، به خاطر سست بودن خاک منطقه، ابتدا پلواک با سنگ کالوه لاشه و بتن انجام شده سپس روی آن با بتن مگر لایحه در ضخامت ۱۰ سانتی‌متر قرار گرفته و با در عملیات بتن‌ریزی و پس از ساخت بتن با بتن‌ریزی در محل با توجه به گرم و خشک بودن منطقه در هر مرحله بتن، به مدت یک هفته مرطوب نگه داشته شد. برای اجرای درست اعضای محنتی شکل، ابتدا گنبد ورودی و نیم استوانه سقف شست‌ن بر روی زمین مونتاژ و پس از بررسی لازم، با جریقیل بر روی ستون‌ها نصب گردیدند تا توجه به این که آب منطقه دارای املاح بسیاری بود، برای ساخت و مرطوب نگه داشتن بتن، آب را تاکنر از شهر خوموج حمل و در آب شیرین کننده گردید تا برای مصارف مورد نیاز استفاده گردد تا بدین وسیله از نفوذ نمک‌ها

(ingress of safts) در حد امکان جلوگیری شود. استفاده از مصالح نسبتاً جدید در پوشش سقف‌ها و چین‌دیناها و جدا ساختار ورودی مکتب مستطیلی شکل زانه در ضلع جنوبی که با قوس‌های جانبی زمین گرییده است به خوبی نزدیک شدن به سخن زانه را خیر می‌دهد و از رازموری ورودی زانه فضای یکپارچه، مرتفع و جالی قسمت فوقانی محراب به بیننده حالت مکت می‌دهد و یادآوری می‌تواند که دنیای مادی گذرا را پشت سر گذاشته است و به فضایی کاملاً نهاده که مقصد است. در نهایت می‌توان گفت: مجموعه فضای گنبدار ورودی شست‌ن و رواق‌ها مجموعه متناسبی را شکل داده که این فضاها در ایجاد احساس فضایی یکپارچه و ایجاد فضای شاد و بتواند پریشانی‌ها و تأملات دنیوی را از میان بردارد. نقش عملی‌ها را دارند و «ساختن» جلوه‌ای گرییده است از زیبایی ذوق و خلاقیت در کالبدی به نام مسجد.

۳. اصل سوم قیامه

یکی از اصلی‌ترین کاسیت‌های طرح تلفیق شان قدسی و معنوی فضا، به عنوان مکان عبادت جمعی و فردی؛ با نیازهای اجتماعی دیگر، مثل گردش‌گری، توسعه سرانه فضای فرهنگی - مذهبی مناطق محروم بود. طراحی بعضی از عناصر به نحوی انجام گرفته که این نیازها تأمین شوند و با توجه به نیاز عناصر دیگری نیز افزوده شد. تا این مسجد علاوه بر عبادت و نماز جماعت، برای سایر بهره‌برداران‌های دیگر نیز قابل استفاده باشد. علاوه بر فعالیت‌هایی وابسته به امور مذهبی از قبیل سخن‌رانی، وعظ، روضه‌خوانی، استغاثه مراسم شب‌های احیاء، مراسم عزاداری‌ها، فاتحه و... این مسجد می‌تواند به عنوان یک پایگاه فرهنگی و رفاقی، در توسعه گردش‌گری فرهنگی نقش اساسی را نیز ایفا نماید. آموزش موردی، توزیع نوروات، یزیری در مراسم مذهبی، اقامت مرقبت شبانه مسافران... از این موارد است. چنین فضاهایی را می‌توان با تکمیل فضاهای خدمانی مورد نیاز از قبیل: یسب بزین، تعمیرگاه، مرکز بهداشت و... به متشخ و برکت بیشتر برای مردم منطقه و تسهیلات مناسب‌تر برای مسافران و گردش‌گران تبدیل نمود.

چند پیشنهاد برای زیباسازی شهرها،

براساس یک تجربه

پیشن به سوی زیبایی

مهرداد مینوچ

شود. هر شهر و سیستم مدیریت شهری باید این مسأله را گسترش داده، این کاری مورد را تأمل مثبت قلمداد کنند تا شهروندان بدان تشویق شوند. از نمونه‌های مدیریت بسیار جالب می‌توان به برنامه‌های اجرا شده در شهرهای شهر فولرانسی اشاره کرد که در برنام‌ها و گردش‌گه‌های زیبا و جالب توجه گردش‌گران و مسافران داخلی و خارجی را به شهرهای خود جلب کنند تا از آن راه بتوانند هتل‌ها، مراکز خرید و بالاخره تمامی مردم را در امور اقتصادی کمک کنند. براساس با جلب گردش‌گر اقتصاد شهری به جریان به جریان افتاده، شهروندان با کار و تلاش بیشتر از زندگی بهتر و مرفه‌تری خواهند داشت و از حقوق بیشترتری برخوردار بوده، شهرها نیز متجددتر و به پیشرفت‌های فرهنگی، مالی می‌رسند و در رتبه بالاتری قرار گیرند. در این میان نقش مسوولان و برنامه‌ریزان آن‌ها و به ویژه بودجه‌های اختصاص داده شده همیشه نقش اصلی را دارند البته نباید از نظر دور داشت که نقش مسوولین همیشه مهم‌تر از بودجه‌های در نظر گرفته شده است.

برنامه‌های زیباسازی، درخت‌کاری و ایجاد فضای سبز دو برنامه متقدم در امور شهرهاست که همکاری مدیریت شهرداری و مشارکت مردم را می‌طلبد. بی‌تردید موفقیت در این امر نیازمند فعالیت‌های متعددی است. این که کمیته‌ای با حضور مسئولین گروه‌های مختلف مردم برای امور زیباسازی و امور پارک‌ها ممن شود تا در نتیجه این امر، شهر به طور قابل به سمت زیباسازی املاک خصوصی و سرمایه‌گذاری مردمی در این بخش متمرکز

شود. هر شهر و سیستم مدیریت شهری باید این مسأله را گسترش داده، این کاری مورد را تأمل مثبت قلمداد کنند تا شهروندان بدان تشویق شوند. از نمونه‌های مدیریت بسیار جالب می‌توان به برنامه‌های اجرا شده در شهرهای شهر فولرانسی اشاره کرد که در برنام‌ها و گردش‌گه‌های زیبا و جالب توجه گردش‌گران و مسافران داخلی و خارجی را به شهرهای خود جلب کنند تا از آن راه بتوانند هتل‌ها، مراکز خرید و بالاخره تمامی مردم را در امور اقتصادی کمک کنند. براساس با جلب گردش‌گر اقتصاد شهری به جریان به جریان افتاده، شهروندان با کار و تلاش بیشتر از زندگی بهتر و مرفه‌تری خواهند داشت و از حقوق بیشترتری برخوردار بوده، شهرها نیز متجددتر و به پیشرفت‌های فرهنگی، مالی می‌رسند و در رتبه بالاتری قرار گیرند. در این میان نقش مسوولان و برنامه‌ریزان آن‌ها و به ویژه بودجه‌های اختصاص داده شده همیشه نقش اصلی را دارند البته نباید از نظر دور داشت که نقش مسوولین همیشه مهم‌تر از بودجه‌های در نظر گرفته شده است.

منبع: Hasmahri.4132

درخت و مقدار بسیار زیادی شاخ و برگ جمع آوری و بازیافت شد. این برنامه نیروهای داوطلب حدود ۱۴۴ کیلومتر (۹۰ مایل) یا پارک ۵، پارک و ۱۴ محله را تمیز کردند. از دیگر برنامه‌هایی که می‌توان اشاره کرد، تشویق نوجوانان و جوانان در مدارس با به وجود آوردن گروه‌های چند نفره و با تصمیم‌بندی خیابان‌ها تا به درخواست گروه‌ها و انجمن‌ها در خیابان هر یک یا چند گروه است. این کار با هماهنگی واحد جمع‌آوری زباله برگزار می‌شود و چند کیسه زباله در اختیار هر گروه قرار می‌گیرد تا بتوانند ضمن جمع‌آوری زباله‌ها آن‌ها را در کیسه ریخته، سپس در جاهای مشخص گذارده تا واحد جمع‌آوری زباله آن‌ها را منتقل و دفع کند. به‌ترتیب در اجرای این طرح می‌توان از دیگر فشار مردم نیز استفاده کرد. زیرا اجرای این برنامه به بالا رفتن کیفیت زندگی برای همه مردم کمک می‌کند و با همکاری خدشان و در راستای تمیزی و زیبایی مناطق مسکونی خود آن‌ها انجام می‌گیرد. این برنامه و یا به عبارتی این مأموریت شهروندان را وارد داد و عهده‌دار مسائل پایکی و زیبایی شهر، از بین بردن زباله‌ها، زیبایی مسوولیت و بسیاری از مسائل دیگر می‌کند. هر کسی می‌تواند بخش و کمکی برای حل مسایل زیبایی و پاکیزگی محیط، انتقال و انحلال زباله‌ها در شهر باشد و با عضویت در گروه‌های مختلف نقش مؤثری در زیبایی و بهبود کیفیت زندگی در کوچه و محله خود ایفا کند.

این برنامه‌ها می‌توانند، به طور خود مختار، وارد عمل شوند. تجار، گروه‌های اجتماعی، سازمان‌های اداری، اماکن مذهبی، مدارس و اشخاص معمولی نیز به نامین موفقیت‌هایی برای جمع‌آوری زباله‌ها در این برنامه دارند. این مسأله فرصت و مجالتی برای انجام کارهای بزرگی همچون گرداندن امور شهری است. در همین راستا و در جامعه امروزی که تمام مردم آرزو از زن و مرد همگام با هم مشغول تحصیل و کار و تلاش و شناسایی زبانی

که علاقه فراوانی به محیط زیست داشته، حتی در سازمان‌های غیردولتی و NGOها عضو بودند، و به این مسأله به عنوان یک امر مهم می‌نگرند. مسئولان امر زیست‌محیطی می‌توانند با دعوت و تشویق زنان و گروه‌های آنان، پاره‌ای از امور را به آنان واگذار و خود آوردن گروه‌های چند نفره و با تصمیم‌بندی خیابان‌ها تا به درخواست گروه‌ها و انجمن‌ها در خیابان هر یک یا چند گروه است. این کار با هماهنگی واحد جمع‌آوری زباله برگزار می‌شود و چند کیسه زباله در اختیار هر گروه قرار می‌گیرد تا بتوانند ضمن جمع‌آوری زباله‌ها آن‌ها را در کیسه ریخته، سپس در جاهای مشخص گذارده تا واحد جمع‌آوری زباله آن‌ها را منتقل و دفع کند. به‌ترتیب در اجرای این طرح می‌توان از دیگر فشار مردم نیز استفاده کرد. زیرا اجرای این برنامه به بالا رفتن کیفیت زندگی برای همه مردم کمک می‌کند و با همکاری خدشان و در راستای تمیزی و زیبایی مناطق مسکونی خود آن‌ها انجام می‌گیرد. این برنامه و یا به عبارتی این مأموریت شهروندان را وارد داد و عهده‌دار مسائل پایکی و زیبایی شهر، از بین بردن زباله‌ها، زیبایی مسوولیت و بسیاری از مسائل دیگر می‌کند. هر کسی می‌تواند بخش و کمکی برای حل مسایل زیبایی و پاکیزگی محیط، انتقال و انحلال زباله‌ها در شهر باشد و با عضویت در گروه‌های مختلف نقش مؤثری در زیبایی و بهبود کیفیت زندگی در کوچه و محله خود ایفا کند.

این برنامه‌ها می‌توانند، به طور خود مختار، وارد عمل شوند. تجار، گروه‌های اجتماعی، سازمان‌های اداری، اماکن مذهبی، مدارس و اشخاص معمولی نیز به نامین موفقیت‌هایی برای جمع‌آوری زباله‌ها در این برنامه دارند. این مسأله فرصت و مجالتی برای انجام کارهای بزرگی همچون گرداندن امور شهری است. در همین راستا و در جامعه امروزی که تمام مردم آرزو از زن و مرد همگام با هم مشغول تحصیل و کار و تلاش و شناسایی زبانی

فرشید فرمند

نماهای شهری متعلق به چه کسی است؟

اگر در مسیر رفت‌وآمد روزانه خود به محل کارمان تصمیم بگیریم فقط به نمای ساختمان‌های موجود یا در حال ساخت بپندیم، خیلند نامی بیش‌تر نمی‌بینیم. سوالاتی اساسی به ذهن خطور می‌کند: نمای ساختمان‌ها متعلق به کیست؟ کشور ایران که یکی از کهن‌ترین تمدن‌های بشری را دارا است، در دیوارش مورد توجه جهان‌گردان خارجی بوده، علاوه بر صنایع دستی فراوان، بناها و ساختمان‌هایی با معماری چشم‌گیر و عظیم را در خود جای داده است که سبک‌های زیبای معماری را به چشمان عریض کرده است. از آرزو بهم زیگورات چغازنبیل، تخت‌جمشید، پاسارگاد، طاق کسری و... گرفته تا میدان نقش جهان، سی‌وسه‌پل و منارجنبان، مسجد جامع بزد، میدان امیر چقماق، محله قهاندان، همچنین باغ فین و خانه بوچرچی‌ها و گنبد سلطانیه... تا برسیم به میدان حسن‌آباد، مسجد امام، میدان پارس‌ستان و دیگر نمونه‌های فراوان دیگر که همگی ریشه در فرهنگ غنی و هنر معماری اسلامی ایرانی دارد و جای بسی خوشحالی است که تشکیلاتی مانند سازمان میراث فرهنگی کشور، بخشی از این بناهای ارزشمند است که در واقع میراث به جا مانده از نیانکان، در این مرز و بوم هستند. مایه افتخار ماست که امروزه با تکیه بر این پشتوانه فرهنگی و هنری در جوامع دنیا به خود می‌بالیم، اما در کنار این افتخارات سوالاتی دیگر در ذهن مطرح می‌شود: بناهای امروزی، چگونه مایه مهابت آیندگان خواهد شد؟

شوغویی کلان‌شهرها و مطرح شدن بحث‌های اقتصادی و بازار باعث شد تا ساختمان‌ها از نظر تجار و اقتصاد‌بهای قابل توجهی پیدا کنند. قطعه‌بندی‌ها، ایجاد حصارها و تفکیک کردن زمین‌ها، خود خاصی از این مدعاست. در کنار هم قرار گرفتن ساختمان‌ها و چسبیدن آن‌ها به یکدیگر باعث شده ساختمان‌های ما کمتر دارای چهار وجه مشخص بوده آن‌چه که از یک بنا به دید و منظر اصلی بدل می‌شود تنها یک نماست و آن هم در اثر بی‌سوختگی به یک دیوار که در واقع بدنه خیابان‌هاست تبدیل می‌شود. با توسعه شهرنشینی در کشور، بحث‌های لطیفاتی شدن ساختمان‌ها مطرح و همین امر سبب شد در کلان‌شهرها با واکناری تراکم‌های ساختمانی بناهایی بلند و چندین طبقه حاصل شود. بدیهی است مشاغل جدیدی در این رابطه حاصل شد که گاهی از تخصص مربوطه منکف بوده‌اند و رونق این بازار، بسیار جذاب حرف مختلف

قرار گرفت. شاید بررسی این موضوع از دو جنبه دارای اهمیت باشد: نخست آن که ساختمان‌های قدیمی، که بیش‌تر بدون ملاحظاتی سازهای و بدون داشتن یک پلان کارایی معماری طراحی شده بودند. تخریب شده ساختمان‌هایی جدید با صرف هزینه‌های گزاف با مصالح امروزی و مقوم حاصل شد که اغلب از نظر معماری و سازه همچنین تاسیسات مکانیکی و برقی به دست مهندسان همین ملکات طراحی شده‌اند و در واقع زندگی شهرنشینی ایجاد این نوع فضاها به سوی کمال رهنمون شد. اما دوم آن‌که وجود این ساختمان‌ها به ویژه در کنار خیابان‌های اصلی دیگر قلمه‌های نیست که بدون برنامه‌ریزی دقیق و منون حاصل شود؛ چرا که اگر به آیندگان خود بیندیشیم و بدانیم ما نیز می‌بایست محرابی را برای آن‌ها به یادگار گذاریم، وظیفه سنگینی را به دوش خود حس خواهیم کرد. باید تأکید کرد در واقع نمای ساختمان‌ها متعلق به ماگن آن‌ها نیست، بلکه بخش عمده‌ای از این بناهای خاص که در کنار از این خیابان‌ها نمایایی زیبا و اسبیل و برگرفته از فرهنگ و هنر کهن خود بایند، ما چه نهد و تقبلی برای طراحان و مجریان این ساختمان‌ها وجود دارد؟ آیا هنگام طراحی و اجرا به حق مسلم شهروندان نیشدیده می‌شود؟ یا تنها سلاطین شخصی معماران و در واقع قراردادن که در بسیاری از موارد متخصصین این فن نیستند و ملاحظاتی فراوانی را مانند بحث‌های اقتصادی و تنها جذابیت بازار را در نظر می‌گیرند مطرح است؟ ناظران می‌بایست مجربان را مأمور به اجرای نمای ساختمان معارف طرح تصویب کنند. بدین ترتیب علاوه بر این که هر یک از ساختمان‌ها (دست‌کم ساختمان‌هایی که در جوار خیابان‌های اصلی هستند) دارای هویت معماری ناب خواهند شد، بهره‌برداران آن‌ها نیز استفاده بهینه‌ای از این فضاها خواهند نمود و از آن گذشته سلاطین نه چندان ریش‌رشدار موجود در ساختمان‌های کنونی به صورتی بدون با عین‌حالی و ماندارک می‌گردند. همین امر علاوه بر رونق بازار ساخت و ساز و ایجاد یک رقابت سالم، تولیدکنندگان مصالح ساختمانی را به سمت هرچه بهتر و متون‌تر ساختن و مطمئن کردن کارایی خود رهنمون می‌سازد. در دیدگاه آیندگی بخشی از دین خود را به آیندگان آلود کرده مایه مهابت آنان خواهیم شد. شاید که تسلی آیندگی نیز میراث اثر‌قدر خود را حفظ کرد. هرچه برای نسل‌های بعد از خود به یادگار بگذارد.

منبع: Tehranemrooz

پهنه‌سازی مصرف انرژی و نقش آن در کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی

انرژی و مدیریت در ساخت و ساز

● فولادسل رستگار

امروزه اهمیت و نقش انرژی در زندگی، توسعه و پیشرفت جوامع، آشکارتر از همیشه است و در عین حال منابع و انواع انرژی‌های مورد استفاده بشر در معرض دگرگونی‌های بسیار جدی است. مشکلات منابع انرژی فسیلی، از یک سو آلودگی‌های زیست‌محیطی و از سوی دیگر پایداری آن می‌تواند تأثیر مستقیم در این میزان مصرف انرژی داشته باشد. با وجود اهمیت بسیار، همچنین وجود مصوبات لازم و ابلاغ رسمی اجرائی آن در سال ۸۲، اجرائی این مقررات در کشورمان، به ویژه در شهر تهران، با توقیف دلایل زیادی از جمله هزینه اقتصادی اجرائی عایق‌کاری برای بخش خصوصی، کمبود مصالح مناسب و استاندارد، ساخت‌وساز سنتی به همراه فقدان انرژی فناوری ساخت وجود دارد. اگر به موارد مذکور عدم وجود فرهنگ درست مصرف از سوی شهروندان نیز اضافه شود، نیاز مبرم به فرهنگ‌سازی همه جانبه هم برای بخش خصوصی و هم برای مجموعه‌های دولتی برای ایجاد وحدت رویه و پرهیز از ایجاد تناخل در وظایف سازمان‌های مسئول احساس می‌شود.

یکی از موضوعات همیشه مطرح در اجرائی مرحله به مرحله‌ی ضوابط این مجتبه اجرائی آن با رعایت اولویت‌بندی مناطق ۲۲ گانه‌ی شهر تهران است، البته این پیشنهاد نیز بدون ایراد نخواهد بود و نخستین و مهم‌ترین کاستی آن اجرائی تعیض‌آمیز قوانین و مقررات برای یک جامعه‌ی واحد است. با این وجود ارزیابی‌ها و بازبینی‌های کارشناسی حاکی است شرایط اجرائی ضوابط مجتبه آن چه مشخص است حدود ۷۰ درصد مصارف خانگی انرژی و می‌تواند با مقوله‌ی محیط در ۱۹ در ارتباط باشد. مواردی چون

مناطق براساس مشخصات زیر مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند:

۱. مساحت منطقه
۲. اقتصاد صنعت ساختمان و ساکنان
۳. وضعیت آب‌وهوایی
۴. توان فنی کارشناسان حوزه معاونت شهرسازی
۵. همکاری کارکنان در شهرداری منطقه
۶. آمار پروژه‌های صادره در هر سال

نتایج به دست آمده حاکی است، مناطق شمالی شهر تهران (مناطق ۱ الی ۵ و ۲۲) دارای بالاترین اولویت و آمادگی برای اجرائی طرح هستند. این ۶ منطقه به تنهایی حدود ۵۲ درصد از حجم ساخت‌وساز شهر تهران را به خود اختصاص داده‌اند. طبیعی است که هرچه سطح پوششی یک منطقه وسیع‌تر باشد، ساخت‌وساز گسترده‌تر و وسیع‌تر خواهد بود و سرمایه‌گذاری در آن منطقه می‌تواند مفیدتر باشد، البته سطح منطقه می‌تواند در نحوه پراکندگی ساختمان‌ها و ارتفاع یا تعداد طبقات ساختمان‌ها نیز تأثیرگذار باشد که از لحاظ قوانین اهمیت بسزایی دارد.

مساحت مناطق ۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۷،۱۸،۱۹،۲۰،۲۱،۲۲ محسوب می‌شوند نسبت به دیگر مناطق پیش‌تر بوده، طبیعی است که پراکندگی ساختمان‌ها در این مناطق زیادتر باشد. این عامل به همراه ارتفاع نسبتاً زیاد ساختمان‌ها در مناطق مذکور باعث تماس بیشتر جریان هوای سرد با جدارهای خارجی ساختمان می‌شود، بنابراین نیاز به عایق‌های حرارتی به شدت احساس خواهد شد.

البته نباید فراموش کرد که منظور از اقتصاد توان مالی ساکنان مناطق است که به طور تقریبی و تجربی سنجیده شده‌اند. در ضمن می‌دانیم که اجرائی ضوابط، رابطه‌ای مستقیم با توان مالی ساکنان هر منطقه دارد. توان مالی ساکنان مناطق ۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۷،۱۸،۱۹،۲۰،۲۱،۲۲ نسبت دیگر مناطق از سطح بهتری برخوردار است. این مسأله با توجه به حجم، کیفیت و تراکم ساخت‌وساز مشخص می‌شود.

وضعیت آب‌وهوایی شهر تهران نیز به طور تقریبی و تجربی سنجیده شده است و چون یکی از اهداف اصلی مجتبه ۱۹ پهنه‌سازی مصرف انرژی است، طبیعتاً هرچه پروتد هوای بیشتر باشد نیاز به عایق حرارتی بیشتر احساس می‌شود. مناطق ۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۷،۱۸،۱۹،۲۰،۲۱،۲۲ شمالی و همجاری با کوهستان‌های شهر طبیعتاً هوای سردی خواهند داشت و لزوم است تا توجهی ویژه به آن شود.

نکته مهم در اجرائی طرح اولویت‌بندی ضوابط و ارزیابی آن است، با استناد به ممیزی انرژی که ۲۰ نمونه‌های مختلف در ۲ منطقه تهران و با مشخصه‌های متفاوت زیر نظر دفتر پهنه‌سازی انرژی و وزارت نیرو به انجام رسید؛ مانگنن صرفه‌جویی انرژی تقریباً معادل ۵۴ درصد کل انرژی مصرفی یک ساختمان است، که از این مقدار عایق حرارتی دیوار با ۱۶/۶۱ درصد و ۲ جداره نمودن پنجره‌ها با ۱۵/۳۴ درصد بیش‌ترین سهم در صرفه‌جویی انرژی ساختمان را دارند و سهم کنترل ترموستاتیک مرکزی دما ۱۲/۷۵ درصد، عایق حرارتی سقف ۱۷/۸۸ درصد، کف ۱۲/۵۲ درصد، عایق حرارتی لوله‌های آب گرم ۱۷/۲۳ درصد است، با توجه به سهم هر عایق در نسبت هزینه به فایده، دسترسی مصالح کنترل استاندارد، تسهولت اجرا و نظارت می‌توان اولویت‌بندی ذیل را برای ضوابط اجرائی مجتبه ۱۹ در نظر گرفت:

اولویت اول:

اجرائی عایق حرارتی لوله‌های آب گرم

اولویت دوم:

اجرائی عایق حرارتی دیوارهای خارجی

کنترل ترموستاتیک مرکزی دما

اولویت سوم:

اجرائی عایق حرارتی سقف نهایی

اجرائی عایق حرارتی کف

منبع:
Hamshahri

گزارشی از برگزاری کنفرانس بین‌المللی الگوبیزی از معماری سنتی برای دست‌یابی به معماری امروز

جست‌وجوی هویت در معماری نوین

● مجید رضایی

کنفرانس بین‌المللی الگوبیزی از معماری سنتی برای دست‌یابی به معماری امروز، به همت مرکز بین‌المللی پژوهش هنر و معماری در روزهای ۲۳ و ۲۴ مهرماه در موزه هنرهای معاصر تهران برگزار شد.

این کنفرانس دو روزه با حضور پژوهش‌گران، معماران، منتقدان، کارشناسان و دانشجویان و با شرکت ۱۶ سخنران داخلی و خارجی، شامل ۱۰ سخنران از کشورهای انگلستان، آلمان، پرتغال، ژاپن، چین، استرالیا، هلند و شش سخنران از کشورمان برپا شد. تلاش در جهت توسعه پایدار به صورت جامع، با اتکا بر استفاده پهنه از همه امکانات و توانمندی‌ها در معماری از جمله اهداف برپایی این کنفرانس عنوان شده است.

پروفسور پرنارد لیچ از سخنرانان این کنفرانس مقاله خود را با عنوان «پیشنهادهای یک قوم شهر ایرانی جدید با استفاده از دانش هزاران نسل ساکن در کویر ارانه داد» لیچ سخن‌رانی‌های

متدهدی در تهران و اصفهان داشته. ساختمان‌های بومی متدهدی را در شهرهای کویری در سال ۱۹۷۷ مورد مطالعه و بررسی قرار داده است. وی بعد از ۲۷ سال بازگشت به ایران، با مشاهده آثار باستانی اسلامی و فرهنگ ایرانی که به خوبی محافظت شده‌اند، خرسندی خود را ابراز کرده است. به اعتقاد لیچ بدون شک تیار شدید به جبهه جایی با واکن‌های حمل‌ونقل با مغایس کوچک در مراکز قدیمی شهر؛ همچنین شهرهای در حال رشد که دچار کمبود حمل‌ونقل عمومی هستند را باید پذیرفت. دود منتشره در هوا از آگروز موتورسیکلت‌ها، با اسکیایش شدیدی که بر اثر تابش فرابنفش قوی آفتاب اتفاق می‌افتد در ایران سطحی متجاوز از هزار متر ارتفاع تابش‌گزارتر شده است. توسعه آشکار سه دهه اخیر برای اکولوژیست‌های شهری بحث‌برانگیز بوده آن‌ها همچنین معماری ایرانی و خرد طراحی شهری اسلامی را در مناطق کویری مورد تحسین و

تمجید قرار می‌دهند. بر این اساس، این کارشناس اتریشی ساخت یک قوم شهر تجربی را، نه در فاصله‌های دور از مناطق پر تراکم اصلی ایران، بلکه در جایی که از سیستم حمل‌ونقل عمومی کارآمد نیز بهره می‌گیرد را پیشنهاد می‌کند. این پیشنهاد باید مرتب‌های خانه‌های سنتی و ویژگی‌های اصلی طراحی شهری اسلامی را به ویژه آن‌هایی که از لحاظ انطباق اقلیمی و اجتماعی از نظر دانش علمی امروزی کاربردی‌تر هستند، نشان دهد. پروفسور اردشیر مهنوی نیز یکی دیگر از سخنرانان این کنفرانس با موضوع «رویکرد تجربی به مطالعه علمی معماری سنتی» به ارائه مقاله پرداخت. به نظر این کارشناس، معام ساختمان‌های سنتی در سراسر جهان دارای ویژگی‌های طراحی هوشمندانه‌ای هستند که در روند تاریخی انطباق با

شرایط اقلیمی محلی و موقعیت‌های اجتماعی شکل گرفته و متغایبا بهبود یافته‌اند. به منظور این که این دانش طراحی در دسترس معماری امروزی قرار گیرد، درک کاملی از عملکرد ساختمان‌هایی که سازگار با محیط‌زیست هستند، ضروری به نظر می‌رسد. مهنوی در مقاله خود به یک تلاش تحقیقاتی ملوم برای جمع‌آوری اطلاعات اقلیمی، محلی و اجرایی ساختمان در ازبایجان با تعدادی از ساختمان‌های سنتی در کشورهای آفریقای شمالی و مدیترانه‌ای تاکید و اشاره کرد.

پروفسور جورج کانزرایس «معمار، مدرس انگلیسی» نیز در مقاله خود این نکته را یادآور شد که معماری می‌تواند برای پایداری و بقای خود، فرآیندهای طبیعت را سرمشق قرار دهد. وی که با موضوع «ریخت‌شناسی کوبنیستی (سختن) می‌گفت، اظهار داشت: معماری ابتدا به حالت دینامیک و انطباقی درآمده سپس ویژگی‌های کارگرایک را به خود می‌گیرد. متدهدی بین معماری کارگرایک و غیرکارگرایک مهم و نامشخص است. همگونی‌های محیطی، ابزاری برای بقا و عمل کرد است. هویرنگی استارلی، انطباق با محیط اطراف با هدف فریب تعقیب‌کننده، در حیوانات ابزاری برای بقای آن‌هاست. آنان با استفاده از حرکات وانماپانه موجود زنده، خود را با اشیاء اطراف خود یکسان می‌کند. این موضوع کلیدی است برای بررسی این سوال که چگونه انسان می‌تواند خود را در معرض محیط قرار دهد. این معمار همچنین عقیده دارد که اکنون معمار، یک سازنده مستحیبه‌های شکلی است تا فضاهای ایستا. این وضعیت جدید به معماری یک وضعیت آرمانی مشابه با دینامیک زیستی

می‌بخشد؛ همچنین معماری می‌تواند به طوری مماغونه و موشکافانه و در عین حال اسرارآمیز و درون‌گرا شود. «پایداری شهری، نگرشی به الگوهای معماری سنتی» عنوان مقاله‌ای از امیر بنایی کاشانی کارشناس ارشد معماری بود که بحث خود را با توجه به انجام معاملات میدانی و تحلیلی در شهر کاشان مطرح کرد. از دیدگاه وی شهرهای گذشته براساس دانش بومی و به طور کلاً ساده شده در قالب یک بافت «خرد اقلیم‌های مشخص» را به خود می‌آورند. پیکرسازی معاصر با اولویت حمل‌ونقل ثانوری و بدون در نظر گرفتن معماران زنده شهر باعث شده است تا این خرد اقلیم «حیات فعال و زنده را از دست بدهد و میرا شود. توجه و ماسک بر استفاده از الگوهای کهن سکونت بدون پویایی و با اتکا به سبک شهر امروز امکان‌پذیر نخواهد بود یا دست‌کم تاثیر لازم را نخواهد داشت. دکتر پهلوز محمد کاری نیز در مقاله خود به طرح این مسأله پرداخت که آیا همچنان امکان استفاده از روش‌ها و جزئیات ساخت متداول معماری سنتی در معماری امروزی وجود دارد یا خیر؟ وی با اشاره به این که بخش قابل توجهی از میراث فرهنگی یک کشور در معماری سنتی نهفته است گفت: روشن است که با حذف تدریجی ساختمان‌های قدیمی، هویت و دست‌آبردهای گذشتگان نیز با آن فنا می‌شود. با توجه به مشکلات خاصی که در

این زمینه در کشور وجود دارد، لازم است بررسی‌ها و امکان‌سنجی‌های لازم صورت گیرد تا مشخص شود در صورتی که قرار باشد ساختمان‌های قدیمی با تغییر کاربری دیواره بهره‌بردارای رزق گیرنده چه تمهیداتی باید در نظر گرفته شود. پروفسور سینترابری، استاد ارشد معماری دانشگاه وست منستر انگلستان، نیز در این کنفرانس به ارائه مقاله پرداخت و این نکته را یادآور شد که تمام پروژه‌های معرفی شده براساس ایده «خیابان» به عنوان ایده اصلی طراحی شهری موفق است. خیابان، مکانی است که با هدف فراهم آوردن فضایی برای دیده شدن و ملاقات ساکنان آن طراحی شده است. این‌ها پروژه‌هایی هستند که برای ارتقاء سطح استقلال بین افراد طراحی شده‌اند و امید است که در طولانی مدت در قیدرنت‌سنجی گروه‌های مستقل مردمی کمک کند. معام پروژه‌ها از یک پیش‌اند که خوشبینانه و در نظر ما واقع‌گرایانه اجتماعی و معماری است که می‌تواند منجر به ایجاد شهرهایی پایدار از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و محیطی باشد.

نه تمام بر پایه شناسایی و درک درست آن‌ها است بلکه همچنین در گرو انجام تعهدات مشترک نیز می‌باشد. بدین جهت در سال جاری شمار "شهرهای جامع و رسالت حرفه‌ای" را با این باور انتخاب نمودیم تا بتوانیم در این سال به نهادهای شهرداری هرچه بیشتر این جریان کمک کرده و شرایط لازم برای انجام تعهدات مشترک را افزایش دهیم.

۴. جامعه شهرسازی بر این باور است که استفاده از تمام ظرفیت‌ها در گرو تعامل هرچه بیشتر با گروه‌ها حرفه‌ای جامعه یا نهادهای مردمی می‌باشد.

۵. جامعه شهرسازی تأکید دارد رفع نیازهای جامعه و ارائه راهکارهای عملی در جهت پاسخ به آن‌ها، بدون مشارکت واقعی شهروندان میسر نمی‌باشد. به این دلیل تأکید می‌نمایند فرآیند تهیه طرح برای مردم می‌باید هرچه پیش‌تر به فرآیند تهیه طرح خود و اروپا اظهار کنند در پایان سفر نهادهای دیگری شاهد برخی پیشیلات همچون احداث پارک‌ها یا دیگر به عنوان نماد شهر بود.

۶. جامعه شهرسازی حضور جدی نماینده‌های مردم را در تمامی عرصه‌های تصمیم‌گیری ضروری دانسته و افزایش تعداد آن‌ها را لازم می‌داند و انتظار دارد نقش و دامنه فعالیت شهروندان در

۱۴ شهریورماه سال هفتم، شهرداریها

برای تعامل بهتر خواهرخوانده‌ها

سفر هیأتی از شهر پاسیرین (Jaszbereny) به یزد

به گزارش روابطعمومی شهرداری یزد هیأتی متشکل از شهردار، شهرداری شهر، مسوولان امور اداری مالی، محبوظزسته حقوقی و یک شرکت تولید از شهر پاسیرین (مهر خاور بوادست پایتخت مجارستان) وارد یزد شدند.

در نخستین جلسه با حضور معاون برنامه‌ریزی و اداری مالی استانداری، شماری از اعضای شورای اسلامی شهر و شهردار یزد راهکارهای تعامل و همکاری‌های دو جانبه محور بحث و بررسی قرار گرفت. راهکارهای شناسایی در شهر از جمله موارد مطرح شده در سفر است؛ به طوری که هیات مجاری با اشاره به علاقه مردم این شهر که از نسل مهاجرانی می‌باشند که در سال‌های دور از یزد به این سرزمین مهاجرت کرده‌اند. نسبت به شناسایی یزد و آثار فرهنگی - هنری آن، همچنین برقراری روابط اقتصادی دوجانبه ابرار عملی کردند.

مساحتی دربرای چگونگی شکل‌گیری و وظایف شوراها شهر مجارستان، بر پایه نمایشگاه دائمی صنایع یزد پاسیرین باعکس و تشکیل کار گروه‌هایی برای برقراری بهتر مطرح گردید. گفتنی است هزینه‌های شهرداری شهر مجارستان به دو شکل دولتی و مردمی تأمین می‌شود و میزان سهم دولت در این زمینه ۶۵ درصد و مابقی از طریق اخذ مالیات از بخش‌های صنعتی، توریستی، مجری‌های ساختمانی و... کارسازی می‌شود. ژرف‌گفتی شهردار پاسیرین و نماینده پارلمان مجارستان با اشاره به انعقاد خودگردانی مابین دو شهر در سال ۱۳۷۵، ملاحظه کم‌ار به دلیل بعد مسافت دانست و تلاش طرف مجاری برای رفع این مانع یاد کرد. دکتر انتوان فورتاک حقوق‌دان شهرداری پاسیرین ضمن تحسین استاندار و

دانشجویان یزدی به قرار داد خواهرخواندگی اشاره کرد و افزود: مجارستان از حضور استان و دانشجویان ایرانی در مجارستان برای آموزش زبان فارسی استقبال می‌کند. اشتیاق برکه نماینده شورای شهر پاسیرین، فرهنگ ایران را فرهنگ غنی دانست و تصریح کرد: شهر یزد باید در بخش فرهنگی پیش‌تر کار کند. شهردار یزد اظهار امیدواری کرد همکاری این دو کشور بیش از گذشته شود و قدم‌های مؤثری در راستای تحقق اهداف مطرح‌شده با هم داشته شود. رئیس شورای اسلامی شهر یزد نیز با اشاره به این که همگان در ایران ارزش و آیین دارد اظهار امیدواری کرد: این هیات دووجهی خون‌گرمی ایرانیان را به کشور خود و اروپا اظهار کنند در پایان سفر نهادهای دیگری شاهد برخی پیشیلات همچون احداث پارک‌ها یا دیگر به عنوان نماد شهر بود. در یکی از میانه‌ها با پارک‌های پاسیرین و ایجاد نماد شهری پاسیرین در یکی از میانه‌ها یا پارک‌های یزد، راه‌اندازی سایت اینترنتی برای ارتباط نزدیک‌تر و اختصاص قسمتی از موزه یزد به فرهنگ و تمدن پاسیرین (و باعکس) متفق گردید.

دیدار سفیر هند با شهردار بندرعباس

است. شهردار بندرعباس نیز در این دیدار از فراهم شدن زمینه گسترش روابط میان بندرعباس و شهرهای بندری هند استقبال کرد. "مصور آرمی" گفت: صنعت تجارت و گردش‌گری به عنوان شاخص‌های توسعه استان و شهر بندرعباس از اولویت برخوردار است و در تلاشیم تا این زمینه‌ها بیش از پیش فراهم شود. به گفته شهردار بندرعباس، میزادلات تجاری از دیدار، محورین جالبه‌های بندرعباس بوده، گردش‌گری و صنعت نیز به عنوان محورهای دیگر توسعه مورد توجه جدی است. "آرمی" ابراز امیدواری کرد، افزایش دیدار مقامات محلی با دیپلمات‌ها و نمایندگان‌های خارجی به گسترش سطح روابط بین‌المللی کمک کند.

سفیر کشور هند در جمهوری اسلامی ایران با شهردار بندرعباس، دیدار و گفتگو کرد. "مان پرسینگ" در این دیدار با اشاره به روابط تاریخی و دیرینه "ایران و هند" بر گسترش روابط اقتصادی، تجاری، بازرگانی و گردش‌گری دو کشور تأکید کرد. وی با بیان این‌که شهر بندرعباس با توجه به ویژگی‌های منحصر به فرد گردش‌گری، طبیعی و تجاری مورد توجه سرمایه‌گذاران و اتباع دیگر کشورها از جمله کشور هند است. گفت: پیشینه غنی و فرهنگی و ظرفیت‌های شهر ساحلی بندرعباس و استان هرمزگان در زمینه‌های گوناگون اقتصادی، صنعتی و دریایی، کشندگی و گردش‌گری از جمله دلایل علاقه‌مندی هندیان به سرمایه‌گذاری در این منطقه

نخستین همایش چشم انداز طرح های معماری و شهرسازی اسلامی در ارومیه برگزار شد

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) شعبه آذربایجان غربی، در این همایش که با حضور مسؤولان استانی در محل تالار شمس ارومیه برگزار شد، حجت‌الاسلام و المسلمین منصور پراعتی مدیر کل سازمان اوقاف و امور خیریه استان با اشاره به ظرفیت‌های بی‌نظیر استان در زمینه شهرسازی و جذب سرمایه‌های که این استان دارد، ارومیه می‌تواند به مدرن‌ترین شهر تبدیل شود و ۲۰ پروژه طراحی شده به مدیریت امور شهری، شهرداری، شورای اسلامی شهر، استانداری و فرمان‌داری ارائه می‌شود که این طرح‌ها را رویکرد اسلامی و معماری اسلامی طراحی شده است. افزود: معماری اسلامی نه به معنای قدیمی و سنتی آن بلکه در این طرح‌ها، از معماری اسلامی که در آن نوآوری و خلاقیت به کار رفته مدنظر بوده است. پراعتی با

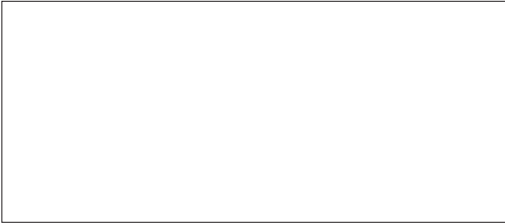
اشاره به این که ۵۰ درصد مدارس در اختیار آموزش و پرورش استان مربوط به زمین‌های موقوفی است، تصریح کرد: سازمان اوقاف و امور خیریه وظیفه دارد، براساس نیت وقف‌کنندگان در جهت محرومیت‌زدایی عمل کند و نقش دینی خود را به خوبی ایفا نماید و به محرومان که ولی نعمتان این کشورند، باید توجه ویژه‌ای شود. مدیر کل سازمان اوقاف و امور خیریه استان خاطر نشان کرد: هزینه کل پروژه‌ها ۱۲۰ میلیارد تومان برآورد شده که در صورت حمایت سرمایه‌گذاران و مدیریت شهری این پروژه‌ها در مدت سه سال عینت پیدا می‌کند و یک توسعه چشمی استان آذربایجان غربی ایجاد می‌شود. در پایان این مراسم نمایشگاه طرح‌های معماری و شهرسازی اسلامی با حضور مدیر کل اوقاف و امور خیریه و رئیس کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی گشایش یافت.

مدارس نباید براساس فرهنگ غربی ساخته شود

وزیر آموزش و پرورش با بیان این که باید مدارس کشور براساس معماری سنتی ایرانی و اسلامی احداث شود، گفت: مدارس کشور نباید بر اساس فرهنگ غربی ساخته شود. محمود فرشی، مدیر نخستین نشست سراسری معماری باستانی ایران اسلامی دیروز در سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس کشور برگزار شد، اظهار داشت: دوران ما دوران پیشرفت فناوری و ارتباطات است و باید در این دوران همگام با این توسعه‌ها فناوری‌های گام برداریم. فرشی ادامه داد: شاهد هستیم در بعضی از نقاط تهران، ساختمان‌هایی ساخته می‌شود که با معماری آن هیچ آشنایی نداریم.

آغاز عملیات اجرایی سه طرح عمرانی در ارومیه فرهنگ سرای قرآن و عترت، پارک آموزش ترافیک، پارک کوبی منطقه ۴ شهرداری

فرهنگ‌سرای قرآن و عترت (دارالتقلین) از جمله این طرح‌ها است که ۵ بخش آموزش، کتاب‌خانه، کارگاه، آمفی‌تئاتر و مهمانسرا را شامل است و در زمینی به مساحت نه هزار و ۲۵۰ متر مربع و در ۴ هزار و ۸۹۶ مترمربع زیربنا احداث می‌شود. معماری فرهنگ‌سرای دارالتقلین ارومیه نشأت گرفته از معماری مذهبی و سنتی است که در طراحی آن معماری روز نیز در نظر گرفته شده است. این طرح از یک حیاط هندسی منظم تشکیل شده است که فضاها در اطراف آن قرار گرفته‌اند. در طراحی این فرهنگ‌سرا، قرآن و عترت به عنوان دو مولفه اصلی که براساس حدیث تقلین دو عنصر جدایی‌ناپذیرند نقش اساسی را ایفا می‌کنند که سعی شده است در این طرح به صورت مفهومی جلوه دهد. طرح سر در ورودی که لفظ جلاله‌الله در آن مشهود است، مولفه قرآن را به ناظر القا و تداعی می‌کند و ۵ بخش اصلی آن نیز که به صورت ۵ ساختمان مستقل در اطراف طرح گنجانده شده‌اند مولفه عترت و اهل بیت را به نمایش می‌گذارد. مهتدس بایزبان، شهردار ارومیه، در مراسم آغاز عملیات اجرایی این طرح‌ها گفت: فرهنگ‌سرای دارالتقلین با اعتباری نزدیک به ۲۰ میلیارد ریال که از محل اعتبارات استانی مصوب سفر رئیس جمهور و اعتبارات داخل شهرداری تأمین خواهد شد اجرا می‌شود. وی افزود: این فرهنگ‌سرا در سال ۸۸ به بهره‌برداری خواهد رسید. فرهنگ‌سرای دارالتقلین در جوار موزه دفاع مقدس ارومیه احداث می‌شود. پارک آموزش ترافیک دیگر طرحی بود که با هدف ترویج فرهنگ ترافیک در کودکان و نوجوانان در فضایی به مساحت ۱۹۱ هزار و ۲۶۰ مترمربع در تقاطع خیابان‌های شهید دستغیب و دفاع مقدس عملیات اجرایی آن آغاز شد. ساختمان اداری آموزش، رستوران، بوفه، آمفی‌تئاتر، باند دوچرخه‌سواری، مسیر ویژه عابر پیاده، زیگ‌زگ عابر پیاده، فضای سبز، باجه پلیس و بیست اسکیت‌سواری از بخش‌های

اصلی پارک آموزشی ترافیک ارومیه است. ملاحظات پارک ترافیک ارومیه از سال ۸۵ شروع شده است و با دو میلیارد و ۲۵۰ میلیون ریال اعتبار در آستان آینده به بهره‌برداری خواهد رسید. طرح پارک کوبی منطقه ۴ شهرداری ارومیه نیز سومین طرحی است که اجرایی آن آغاز شده و این طرح با مشارکت اداره کل پست استان و شهرداری ارومیه اجرا می‌شود. در اجرای این طرح در نخستین مرحله ۴۴ هزار واحد مسکونی جاری و سنتی در منطقه ۴ شهرداری ارومیه صاحب ملک ۱۰ رقمی می‌شوند. به گفته مجید فرخی مدیر کل پست آذربایجان غربی این طرح با هدف توسعه جامع شهری و تسهیل در مکان‌یابی واحدهای مسکن و تجاری اجرا می‌شود و با پایان شهرپوی ماه در منطقه ۴ ارومیه به پایان می‌رسد. وی افزود: پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال آینده پارک کوبی ده رقمی در مناطق شهرستان ارومیه به پایان برسد. حجت‌الاسلام و المسلمین فرشی تأملیه مردم استان در مجلس خبرگان رهبری در این باره گفت: عملیات اجرایی این سه طرح، با تأکید بر رعایت تقوا و عدالت در مدیران، مسؤولان باید عادل و با تقوا باشند و خدمت به مردم را از وظایف اساسی خود بدانند. مهتدس محمدرضا داریان، معاون عمرانی استاندار، نیز در این مراسم قرآن و عترت را دو مقوله تفکیک‌ناپذیر از یکدیگر خواند و افزود: باید به دانش مذهب و کتاب قرآن اعتبار خاص داد. فرماندهی شبکه تلویزیونی قرآن در استان حوزه علمیه امام خمینی‌ها در ارومیه و بسیاری از طرح‌های فرهنگی را گامی مهم در توسعه فرهنگ قرآن دانست. در پایان این مراسم مهتدس ابراهیم بایزبان، شهردار ارومیه و مجید فرخی، مدیر کل پست آذربایجان غربی، در زمینه پارک کوبی واحدهای مسکونی و تجاری شهر ارومیه تفاهم‌نامه امضاء کردند.

سکونت گاه‌های غیر رسمی در بجنورد ضابطه مند می شود

شهرداری مهر با هدف ضابطه‌مند کردن سکونت‌گاه‌های غیررسمی در بجنورد تشکیل شد. شهردار بجنورد از تشکیل و تأسیس شهرداری مهر در حوالی شهر خرد و گفت: برای ضابطه‌مند کردن و نظارت دقیق بر ساختوسازهای غیرمجاز در حوالی شهر، این شهرداری به صورت پایلوت و برای نخستین بار در کشور، در بجنورد تأسیس شد. مهندس ارشدیر ریاحی، عمده خدمات شهرداری مهر را به دستور پروانه ساختمانی، ارائه خدمات، رساندن فضای سبز و خدمات شهری متمرکز دانست و افزود: به منظور ایجاد انگیزه و حسن تلقی شهروندی در ناحیه ۳، نماینده مردمی تحت عنوان شهرویار و شهردار انتخاب می‌شوند تا طرح‌های راهبردی خلیجیه شهر پس از تصویب، شورای اسلامی شهر و کمیسیون ماده ۵ اجرائی شود. وی همچنین بیان داشت شهرداری بجنورد در نظر دارد، در راستای ایجاد امنیت در حوالی شهر با واگذاری زمین به نیروی عمومی زمینه تأسیس کلاترزی را فراهم آورد. شایان ذکر است مساحت حاشیه شهر

بجنورد بالغ بر ۲۰۰۰ هکتار است که از مجموع دو منطقه موجود شهر پیش‌تر است. باید افزود: حوالی شهر بجنورد به ۷ منطقه تقسیم می‌شود و تحت پوشش و نظارت شهرداری مهر قرار می‌گیرد. شهر بجنورد مرکز استان خراسان شمالی است و ۲۰ هزار نفر از جمعیت ۲۲۰ هزار نفری آن در حوالی شهر سکونت دارند.

معاون عمرانی شهرداری کاشان از عدم اقدام به موقع اداره راه و ترابری این شهر درباره‌ی اصلاح مسیر بلوار شهداء انتقاد کرد

مهندس سید طلایی در گفت‌وگویی کوتاه با خبرنگار سمیای شهر از سهل‌انگاری و عدم اقدام به موقع اداره راه و ترابری کاشان درباره‌ی مرمت و اصلاح مسیر بلوار شهدای این شهر که جزو وظایف و اختیارات قانونی این اداره است، انتقاد کرد و گفت: با توجه به فرارگیری کاشان در مسیر اصلاح اصلی بلوار جنوب کاشان، همچنین نبود گذر مناسب برای ترانزیت کالا به کشورهای آسیایی مجاور به توفیق در راه و ترابری را در مرمت و بهسازی این مسیر می‌باید. وی در ادامه از این که شهروندان کاشانی روزانه شاهد صدمات جسمی، روحی و چایی در این مسیر هستند ابراز تأسف و کرد و گفت: شهرداری کاشان بارها اقداماتی را در راه و ترابری و مشارکت بهسازی و مرمت این مسیر انجام نموده است، اما علیرغم مذاکرات انجام شده با مقامات استانی و مکاتبات متعدد اداره‌ی مرمت این راه ارتباطی نیافته است.

عملیات اجرایی اصلاح هندسی دو مسیر تقاطع حادثه‌خیز شهر گنبد کاووس

۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال از محل منابع مالی شهرداری انجام می‌شود. بازرسی اضافه کرد: پس از انجام این کار طی یک ماه آینده اعلام راه‌اندازی و ابتدایی، چراغ‌های چشمک‌زن و روشنایی در محل این تقاطع نصب و فضای سبز مناسب نیز در آن ایجاد خواهد شد. شهردار گنبد کاووس، همچنین با بیان این که چند نقطه حادثه‌خیز دیگر نیز در این شهر شناسایی شده است، گفت: این طرح‌ها پس از تأیید شورای ترافیک شهرستان اجرا می‌شود.

وزیر کشور خواستار همکاری منطقه‌ای برای کاهش آسیب‌های ناشی از بلاها شد

وزیر کشور اعلامی جمهوری اسلامی ایران را برای همکاری و سهیم کردن دیگر کشورهای در انتقال تجربه‌های ارزشمند آن به ویژه برای استفاده در کشورهای آسیا و اقیانوسیه در راستای کاهش آسیب‌ها و سوانح و سوانح غیرمترقبه و طبیعی اعلام کرد. وزیر کشور در دهللی نو بر ضرورت همکاری بین‌کشورهای آسیایی برای کاهش آسیب‌های ناشی از حوادث غیرمترقبه تأکید کرد. حجت‌الاسلام و المسلمین پورمحمدی که برای شرکت در نشست وزیران کشورهای آسیایی در زمینه کاهش آسیب‌های ناشی از بلاهای طبیعی در این کشورها به دهللی، نو، پایتخت هند سفر کرده بود، با بیان مطالب فوق به خبرنگار جمهوری اسلامی ایران، همچنین خواستار به‌رومندی کشورها از استعدادهای و ظرفیت‌های یکدیگر در برگزاری این گونه حوادث شد. پورمحمدی درباره‌ی تأثیر برگزاری نشست وزیران کشورهای آسیایی در دهللی نو در کاهش آسیب‌های ناشی از بلاهای طبیعی در این کشورها، گفت: زمانی که بلاهای طبیعی به وقوع می‌پیوندد، طبیعی است که ظرفیت‌های یک کشور به تنهایی قادر به رفع مفع خسارت وارده به آن کشور در اثر وقوع آن حادثه نیستند. وی اضافه کرد: بنابراین در چنین وضعی، اجزای یک برنامه بین‌المللی، به ویژه منطقه‌ای، برای مقابله با این گونه رویدادها ضروری است و کشورها باستانی ظرفیت‌های خود را شناسایی کنند تا بتوانند یکدیگر را به هنگام وقوع بلاها کمک کنند. وی گفت: در گذشته کشورهای مختلف به هنگام وقوع حوادث غیر مترقبه به ایران کمک کرده‌اند و ایران نیز کمک‌های قابل ملاحظه‌ای به دیگر کشورها داشته است، شکی در این نیست که تشکیل نشست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی کمک شایانی را در کاهش آسیب‌های وارده و کشورها در اثر وقوع بلاها خواهد کرد. وزیر کشور، در مورد دلایل اعلام ایران به عنوان یک الگو در برخورد با بلاهای طبیعی، گفت: سرعت ما در پیش‌گیری، نرمیم و بازسازی خرابی‌های ناشی از زمین‌لرزه یک و نیم سال پیش لرستان بی‌نظیر بود. وی افزود: ما توانستیم بیش از ۳۰ هزار واحد مسکونی را در مدت

کمتر از ۲۰ ماه بعد از وقوع این زمین‌لرزه بازسازی و قبل سکونت کنیم. سازمان‌های بین‌المللی این کمک‌رکنی به سبب ما را ستودند و کشورهای دیگر توصیه کردند از روش‌های ما در کمک‌رسانی به افراد متاثر از بلاها الگو بگیرند. پراسانی گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران از دهللی، نو، دومین کنفرانس وزیران کشورهای منطقه آسیا در مورد کاهش بلاها روز چهارشنبه با سخنان مان موهان سینگه نخست وزیر هند در دهللی نو گشایش یافت. حجت‌الاسلام و المسلمین مصطفی پورمحمدی که در دومین کنفرانس بین‌المللی کاهش خطر

ایران، از اقدام‌های جمهوری اسلامی در سال‌های اخیر بوده است. وی گفت: در بخش داخلی، با توجه به گسترده‌سازی سزیمین ایران و ترویج وقوع دخالت، بر اساس سیاست‌های دولت، وزارت کشور فعالیت‌هایی را توفیق در دست اجرا دارد. وزیر کشور تصریح کرد: همچنین برای افزایش سطح آگاهی و اطلاعات مردم، اقدامات مدیریت بحران، توجه جدی به بازسازی منازل مسکونی واقع در بافت فرسوده، بیمه‌سازی مدرسه‌ها، اجرای برنامه آموزشی، آموزش کودکان و تخصص‌سازی برای ساخت سازه‌های چند منظوره، اقدام‌هایی صورت گرفته است. وی در بخشی دیگری از سخنانش گفت: عامل اساسی امن ساختن محیط زیست استان‌ها، رشد اقتصادی، توسعه زیرساخت‌ها، به‌رومندی آبادان‌ها از مزایای طبیعی و نعمت‌های خدادادی است. پورمحمدی افزود: برای ایجاد جامعه‌ای امن در حوزه زیستی و مقاوم در برابر بلاها و حوادث باید بر توسعه تشریح، ترازون برخورداری و فرآیندهای خدمات عمومی تلاش کرد. وی گفت: مستطفه، تحصیل طبیعی‌ای، اقتضای، استثمار، بی‌عالتی و گردش ثروت در محدوده‌های خاص، جامعه جهانی را با آسیب کرده است. به عنوان اساسی و تعیین‌کننده برای پیشگیری از بلاهای طبیعی، نظام غیرترقیه، بی‌استی به اصلاح معیشت ساختار اقتصادی و نظام زیستی، جامع انسانی برداریم. وزیر کشور اضافه کرد: باید تلاش کرد تا نهادهای تخصصی و عمومی در ایجاد جامعه‌ای متعالی و برخورداری به تمهید قوانین لازم، اقدامات حمایتی و ضوابط اجرایی مناسب بپذیراند. وی گفت: همکاری‌های بین‌المللی در

وزیر کشور از آمادگی ایران برای انتقال تجربیات به کشورهای آسیای و اقیانوسیه خبر داد

کاهش خسارات بلاهای طبیعی سخن‌رانی کرد و گفت: ایران بنابر اصول و تعالیم دین مسلمان که مروج آستان اقتدام‌های بشر دوستانه و کمک‌رسانی به کشورهای جلدنه دیده قرار داشته است. این کنفرانس در روز سه‌شنبه گذشته از جمله همکاری‌های منطقه‌ای در زمینه کاهش خسارات بلاها، چگونگی مقابله با چالش‌های کاهش خطر بلاها در جامع و شهرها و به کارگیری روش‌های مناسب در منطقه آسیا، مورد بررسی و تبادل نظر قرار گرفت.

وزیر مسکن خیر داد:

فروش ۶ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت برای بازسازی بافت‌های فرسوده و ساخت ۳۰۰ هزار واحد مسکونی روستایی

وزیر مسکن و شهرسازی از برنامه دولت برای فروش شش هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت به منظور احداث بافت فرسوده در کشور خبر داد. مهندس سعیدی گفت که در سفر تازگی به استان تهران، با توجه به خراسان جنوبی در نشست شورای اداری شهرستان جهرز هزار هکتار بافت فرسوده در کشور باید شرکت‌های قدرتمند ساخت و ساز در کشور فعال شود. وزیر مسکن و شهرسازی در ادامه اعلام کرد: ۳۰۰ هزار واحد مسکونی روستایی در سطوح مختلف ساخته می‌شود. سعیدی گفت: از این تعداد ۱۵ هزار واحد روستایی مربوط به استان خراسان جنوبی است. وی افزود: برای ماندگاری مردم در روستاها باید اشتغال‌زایی در این مناطق پیگیری شود. وی گفت: در بخش

شهردار جدید همدان به حکم وزیر کشور منصوب شد

با حکم وزیر کشور، حسین علیقلی‌زاده به عنوان شهردار جدید همدان منصوب شد. حجت‌الاسلام پورمحمدی، پس از آن که شورای شهر همدان، شهردار را معرفی کرد و کفایت قانونی شد، طی این حکم را صادر کرد. شایان ذکر است حسین علیقلی‌زاده پیش از این در سمت مدیر کل دفتر مدیریت شهری سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور بوظیفه و نظیفه می‌کرد. در بخشی از حکم وزیر کشور، در زمینه انتصاب حسین علیقلی‌زاده شهردار جدید همدان، آمده است: انتظار می‌رود با بالا بردن دقت، سرعت و انضباط در خدمت‌رسانی و نوگرایی در

سخن‌گوی دولت: تاکسی‌ها و وانت‌های نسیان تا پایان سال باید گازسوز شوند

یافته، همانند تاکسی‌ها و وانت نسیان‌ها، گازسوز تعیین خواهد شد. سخنگوی دولت در ادامه در تشریح مصوبات اخیر هیات دولت اعلام کرد: بر اساس ابلاغیه دیگر دولت و به منظور رفع دهمیاری‌های کشور، غلامحسین الهام که مسیح امروز در نشست خبری هفتگی خود در جمع خبرنگاران سخن می‌گفت در تشریح مصوبات اخیر دولت افزود: با توجه به مصرف بالای وانت‌های نسیان، همچنین تاکسی‌های بنزین‌سوز، دولت به منظور مدیریت مصرف سوخت و کاهش مصرف بنزین، این مصوبه را به تصویب رسانده است. الهام تاکید کرد: از ابتدای سال آینده مصرف بنزین این خودروها در حد مصرف خودروهای دوگانه‌سوز خواهد بود. وی افزود: طبق این مصوبه این دسته از دارندگان تاکسی و وانت نسیان که تا پایان سال جاری اقدام به تبدیل دوگانه‌سوز کردن وسیله خود نکنند سهمیه بنزین آن‌ها تقلیل

برگزاری معاونان خدمات شهری شهرداری‌های مراکز استان‌ها

نشست معاونان خدمات شهری شهرداری‌های مراکز استان‌ها با حضور آسا... کریمی قائم مقام سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و با هدف بحث و تبادل نظر درباره مسائل کاری این معاونت‌ها و انتقال تجربیات در سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برگزار شد. کریمی در این نشست حوزه خدمات شهری‌ها را حوزه‌های برنامه‌ریزی و تلاش و با تنوع کاری زیاد کرد که به طور ویژه‌سازی برای زندگی مردم در تماس است. وی تصریح کرد: انتظارات شهروندان از این بخش روز به روز در حال افزایش است که این امر نیز ضرورت بازنگری در فعالیت‌های این حوزه برای ارائه خدمات مطلوب به شهروندان و تقویت همکاری با دیگر دستگاه‌ها را یادآوری می‌کند و این گونه نشست‌ها بدون تردید میان مناسب برای بازنگری در امور و انتقال تجربیات به شماری می‌آیند. کریمی می‌تواند مربوط به مدیریت بسماندها را از اولویت‌های اصلی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برشمرد و تصریح کرد: اجرایی شدن قانون مدیریت بسماندها در این‌همه‌های اجرایی آن از اولویت‌های اصلی کاری ما است که نیازمند همکاری و توجه معاونان خدمات شهری شهرداری‌ها در

مشخص می‌شود که این امر می‌تواند از ایجاد نظارتی و تخصصی ماشین آلات جدید کمک‌های خوبی به سازمان‌ها و شهرداری‌ها ارائه نماید. قلم‌مقام سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور با اشاره به این که معاونت‌های خدمات شهری شهرداری‌ها از عدم تحقق مدیریت واحد شهری دچار باسائمانی‌ها و بی‌نظمی‌هایی در محیط کاری خود هستند. گفته: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به منظور تحقق اصولی مدیریت واحد شهری در حال ارزیابی‌هایی با دستگاه‌های مرتبط است و در انتظار

دیدگاه‌های کاربردی معاونت‌های خدمات شهری شهرداری‌ها در این زمینه هستیم. وی همچنین تشکیل اتحادیه‌های ملی در زمینه مباحث مربوطه به خدمات شهری نظیر اتحادیه آراستمان‌های کشور را گامی مهم در زمینه ساماندهی مباحث تخصصی این بخش ذکر نمود و ابراز امیدواری نمود که تشکیل این گونه اتحادیه‌ها بتواند به ارتقای سطح مدیریت شهری کشور بی‌انجامد. در این نشست معاونان خدمات شهری شهرداری‌های مراکز استان‌ها نیز به بیان مسائل و مشکلات کار خود پرداختند.

هیأت دولت با دو برابر شدن اعتبارات عمرانی استان خراسان جنوبی در سال آینده موافقت کرد

هیأت وزیران در دومین نشست استانی خود در خراسان جنوبی بیش از ۹۰ مصوبه برای شتاب بخشیدن به توسعه و پیشرفت استان تصویب کرد. به گزارش روابط عمومی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، براساس

میلیارد ریال برای مقابله با حوادث غیرمترقبه و تجهیز ستاد حوادث استان خراسان جنوبی و شهرستان‌های این استان در سال ۱۳۸۷ را تصویب کرد. اختصاص مبلغ ده میلیارد ریال برای تأمین ماشین آلات خدمات شهری و عمرانی شهرداری‌های استان

تصمیم هیأت دولت مقرر شد اعتبارات عمرانی استان خراسان جنوبی در سال آینده دو برابر شود. موافقت با مطالعه اجرای طرح توسعه شهر نهبندان مطابق با مصوبه کمیسیون اقتصاد هیأت دولت و تعیین بار مالی ناشی از آن را از محل اعتبارات ملی خود در قالب طرح و پروژه مشخصی به منظور درج در لایحه بودجه سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ از دیگر مصوبات جلسه مزبور بود. در دیگر مصوبات جلسه این بود که وزارت کشور، ۷۰ دستگاه اتوبوس، ۱۵۰ دستگاه مینی‌بوس، ۱۰۰ دستگاه ون و ۵۰۰ دستگاه تاکسی را به شهرداری خراسان جنوبی اختصاص دهد؛ همچنین تصویب شد، وزارت کشور برای توسعه‌ی میلمان شهری و رفع مشکلات موجود شهر بیرجند، تعریف خیابان‌ها، احداث پارک و فضای سبز، ایجاد پارکینگ‌های عمومی و اجرای طرح‌های عمرانی در شهر بیرجند مبلغ پنج میلیارد ریال تسهیلات قرض‌الحسنه را اختصاص دهد. هیأت وزیران؛ همچنین اختصاص مبلغ ده

خراسان جنوبی از سوی وزارت کشور از دیگر مصوبات جلسه مزبور بود. هیأت وزیران همچنین تأمین بارانه برای اجرای طرح جایگزینی کردن خودروهای فرسوده در استان خراسان جنوبی به تعداد چهار هزار دستگاه را نیز به تصویب رساند. اختصاص مبلغ ۲۵۰ میلیارد ریال از محل اعتبارات مستمکنز حمل‌ونقل درون‌شهری برای بهبود عبور و مرور شهری بیرجند، مرکز استان خراسان جنوبی و شهرستان‌های فردوس و قائن در سال‌های ۸۶ و ۸۷ از دیگر مصوبات جلسه استانی هیأت دولت بود. همچنین تصویب شد، وزارت مسکن و شهرسازی مبلغ ۱۶/۸ میلیارد ریال را برای احداث واحدهای مسکونی محرومان شهری و افزایش سهمیه وام مسکن روستایی در سال ۸۶ به تعداد حداقل ۱۵ هزار واحد اختصاص دهد. دولت تصویب کرد، وزارت کشور مبلغ ۲۵ میلیارد ریال را به شهرداری‌های استان برای اجرای طرح‌های سداور اقتصادی اختصاص دهد.

بسیستمی دوره آموزش شهرداران کشور

مرحله بیستم نخستین دوره آموزش شهرداران کشور ۲۲ تا ۲۴ آبان ماه با حضور ۴۰۰ شهردار در مرکز آموزش شهری و روستایی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برگزار شد. در این دوره، استادان مطرح دستگاه دوسم تخصصی مدیریت شهری، مدیریت استراتژیک، مدیریت بحران،

آشنایی با لولاج و بخش‌نامه‌های شهرداری‌ها، آشنایی با حسابداری شهرداری‌ها، مدیریت فرهنگی شهری، برنامه‌ریزی شهری، شهر، شهروند، شهرداری و شهر حریص و خانه‌نشین، حسابداری و حقوق و اداری، مالی را به شهرداران آموزش می‌دهند.

نخستین دوره آموزش دهیاران نمونه کشور

نخستین دوره آموزش دهیاران نمونه کشور، با هدف ارتقای دانش شغلی آن‌ها و بهره‌مندی مدیریت روستایی از دانش نوین مدیریت ۲۶ و ۲۷ آبان ماه برگزار شد. این دوره با دفتر آموزش سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در مرکز آموزش مدیریت شهری و روستایی برگزار کرد. حاضران در این دوره، ۴۰ نفر از دهیاران منتخب استان‌های اردبیل، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، زنجان، سیستان و بلوچستان، کرمانشاه، کردستان، گلستان، مازندران، مرکزی،

همدان و یزد هستند. فهرست درس‌هایی که در این دوره آموزشی دو روزه برای دهیاران منتخب کشور تدوین می‌شود عبارت است از: "آنچه یک دهیار باید بداند"، "تفکح توسعه زیرساخت‌ها در تثبیت جمعیت روستایی"، "روستای آسود"، "تقوم سازی مسکن روستایی"، "توسعه اجتماعی، فرهنگی و روستا"، "مدیریت بحران"، "روابط حقوقی دهیاری‌ها و دستگاه‌های اجرایی و روش‌های قضائی تحلیل جمعیت روستایی".

فراخوان همایش حفاظت محیط زیست و توسعه پایدار روستایی

نخستین همایش حفاظت محیط‌زیست و توسعه پایدار روستایی ۷ و ۸ اسفند ماه ۸۶ برگزار خواهد شد. این همایش را دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قم و با مشارکت سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت جهاد کشاورزی، شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور و دیگر سازمان‌ها و موسسات دولتی و خصوصی در پارک پردیسان تهران برگزار خواهند کرد. استانان، پژوهشگران، مدیران و کارشناسان مرتبط، مجروح‌های همایش را به شرح ذیل اعلام کرده‌اند: "طراحی و برنامه‌ریزی توسعه پایدار روستایی‌هاست و سلامت محیطا کار در مناطق روستایی-آب و فاضلاب روستایی

پسندانه‌های روستایی-اقتصاد کشاورزی پایدار و حفاظت محیط‌زیست و سلامت ارسال اصل مقالات به دبیرخانه همایش ۳۰ آذر ماه ۸۶ اعلام شده است.

فراخوان چهارمین همایش ملی مدیریت پسماند

چهارمین همایش ملی مدیریت پسماند با هدف ارائه آخرین دستاوردهای علمی، تحقیقاتی و اجرایی در زمینه مدیریت پسماند همزمان با روز زمین پاک در اردیبهشت ماه ۸۷ برگزار خواهد شد. این همایش را سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور با همکاری سازمان حفاظت محیط‌زیست و با مشارکت مراکز علمی، پژوهشی، دانشگاهی و اجرایی کشور برگزار خواهند کرد. به گزارش روابط عمومی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های

کشور، دبیرخانه‌ی همایش، مجروح‌های همایش، مجموعه‌ای از راه‌ی ملی، مقاله به این همایش را چنین اعلام کرد: الف. تفکیک از مبدأ، و، مکانیزاسیون سیستم‌های جمع‌آوری، ب. بررسی روش‌های پردازش و دفع پسماند، الف الگوی مناسب و اقتصادی، ج. مدیریت پسماندهای ویژه خانگی و نقش آن‌ها در فرایند بازیافت، د. فناوری‌های نوین در فرایند مدیریت پسماند، ه. قوانین و مقررات، و. مشارکت بخش خصوصی و جنب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در فرایند مدیریت پسماند.

راه‌اندازی بانک اطلاعات دهیاران نمونه کشور

دفتر آموزش و مطالعات کاربردی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور برای برنامه‌ریزی دقیق تر آموزش دهیاران، در راستای ارتقاء دانش شغلی آنان، بانک اطلاعات دهیاران نمونه کشور را راه‌اندازی نموده است. به گزارش روابط عمومی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، شاخص انتخاب دهیاران

نمونه در این بانک براساس اطلاعات عمرانی، گردشگری، عملکردی، تعامل مردم، صنایع دستی و حفظ محیط‌زیست تعیین است. در بانک یاد شده، تعداد ۶۶۰ نفر از دهیاران نمونه معرفی شده‌اند که در آن سوابق کاری و نوع مرکز تحصیلی نیز لحاظ شده است.

در اجرای مصوبات سفرهای استانی دولت به دهیاری‌های خوزستان

اهدای ۳۰ دستگاه ماشین آلات عمران

۳۰ دستگاه ماشین‌آلات و تجهیزات عمرانی و خدماتی، از مصوبات سفر استانی هیات دولت به استان خوزستان، به دهیاری‌های این استان احدا شده. گزارش روابطعمومی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، مدیر کل روستایی استانداری خوزستان گفت: از زمان تشکیل دهیاری‌ها در سه سال گذشته تاکنون ۴۹۲ دستگاه تراکتور، ۴۳ دستگاه بیل بکچر، ۲۰ دستگاه ماشین حمل زباله مدل زامیا، ۷۰ دستگاه ماشین حمل زباله آمیکو، پنج دستگاه آنش‌ناش، ۵۸۲ دستگاه موتورسیکلت و ۹۴ دستگاه خاموش کننده دستی تحویل دهیاری‌های استان خوزستان شده است. جاسم مجیدی پور افزود: در سال ۸۵ نیز ۸۲ دستگاه خودرو سهمیه خوزستان بوده که هم اکنون در حال بازگیری هستند. وی ادامه داد: امسال نیز تاکنون مبلغ ۸۷ میلیارد ریال براساس دستور سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های این استان اختصاص داده شده است. مجیدی پور در بخش دیگری از سخنان خود گفت: با پیگیری صورت گرفته ۸۵۰ روستا در استان خوزستان دارای دهیاری هستند و ۳۰۰ روستای دیگر نیز برای گرفتن مجوز تاسیس دهیاری به سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور معرفی شده‌اند. مدیر کل روستایی استانداری خوزستان افزود: یک هزار و ۶۵۰ روستا در سطح خوزستان واجد شرایط دهیاری شده هستند. معاون عمرانی

آیین نامه اجرایی تاسیس خانه‌های قرآن

دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی روستایی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، آیین‌نامه اجرایی تاسیس خانه‌های قرآن در سطح ۱۰۰۰ روستای خوزستان را تصویب کرد.

انتخاب مدیر عامل جدید اتحادیه سازمان‌های تاکسی رانی شهری کشور

با رای اعضای هیات مدیره اتحادیه سازمان تاکسی‌رانی شهری کشور، «رمیمان» به عنوان مدیر عامل جدید این اتحادیه انتخاب شده. به گزارش روابطعمومی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، هفت عضو هیات مدیره اتحادیه سازمان تاکسی‌رانی شهری کشور مستعمل بر: پنج نفر مدیران عامل سازمان‌های تاکسی‌رانی شهرهای خرم‌آباد، مشهد، اصفهان،

برنامه تلویزیونی "سلام دهیار"

دفتر آموزش و مطالعات کارپوهی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور عنوان‌های برنامه تلویزیونی "سلام دهیار" را که از شبکه آموزش سیما پخش می‌شود، اعلام کرد. به گزارش روابطعمومی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، این برنامه در ساعت ۲۰:۲۰ روزهای یکشنبه، سه‌شنبه و پنج‌شنبه هر هفته از شبکه آموزش سیما جمهوری اسلامی ایران پخش می‌شود. عنوان‌های برنامه‌های آموزشی برنامه "سلام دهیار" به همراه زمان پخش و کارشناس هر برنامه به صورت هفتگی اعلام می‌گردد که شامل: آشنایی با مشکلات عمرانی روستایی، آشنایی با برنامه‌ها و پروژه‌های عمرانی روستاها و یادگیری خلاق است. از کارشناسان برنامه: آقایان دکتر صالحی، دکتر ایمانی و دکتر شجری را می‌توان بر برد.

بندر عباس

معاون فنی و شهرسازی شهرداری بندرعباس گفت: کسانی که برای ساخت نوسازی و خرید واحدهای مسکونی در محدود بافت فرسوده شهری اقدام کنند، از پرداخت ۵۰ درصد عنوان ضروری پروانه ساختمانی معاف می‌شوند.

بندرعباس

معاون حمل‌ونقل شهرداری بندرعباس از راه‌اندازی نخستین پل برقی عبور پیاده در این شهر خبر داد. به گزارش روابطعمومی شهرداری بندرعباس: پیروز اکرمی گفت: این پل، به جای پل قدیمی و پروروی بارگاه امامزاده سید مظفر (ع)، نصب می‌شود. وی افزود: اعتبار خرید و نصب این پل بیش از ۳ میلیارد و ۵۰۰ میلیون ریال است که قرارداد آن با پیمانکار متفقد شده، ظرف ۲ ماه آینده، به مرحله اجرا در می‌آید.

بندرگز

شهرداری بندرگز برای شناساندن شهر تاریخی و زیبای بندرگز اقدام به نصب تابلو با تصاویر و نوشتار در ورودی شهر کرد.

ساری

شهرداری ساری گفت: برای رعایت ارزش‌های اخلاقی، در پارک قائم مکانی را برای ورزش بانوان اختصاص دادیم؛ همچنین همه وسایل بازی کودکان و نوجوانان را طی چند روز آینده عوض خواهیم کرد.

بک شهر: بک نگاه

ساری

با توجه به ارزشی به عمل آمده، در استان مازندران، مهتندس جزوی شهردار ساری به عنوان شهردار نمونه استان در تلاش برای شکوفایی علمی، فرهنگی نسل جوان معرفی شد.

کاشان

مهندس طباطبایی، شهردار کاشان، از راه‌اندازی ستاد بهینه‌سازی مصرف انرژی در ساختمان خبر داد و گفت: این اقدام به منظور افزایش سطح کیفی و کمی ساخت و سازها و نهدینه نمودن اجرای مقررات ملی ساختمان انجام شده است. به گفته وی، نظارت بر اجرای محبت ۱۹ مقررات ملی ساختمان، اجرایی نمودن تالیفات مکانیکی و برقی، ممیزی نمودن انرژی ساختمان‌های دولتی و طراحی ساختمان‌ها با رعایت محبت ۱۹ مقررات ملی ساختمان از اهداف دیگر طرح است.

گنبد کاووس

شهروندان گنبدکاووس علاوه بر تماس با تلفن گویای ۱۳۷ می‌توانند انتقادها، پیشنهادات، طرح‌ها و راهکارهای رسیدن به محیط مناسب شهری را، به شماره ۰۹۲۵۶۵۴۲۲۲۰ ارسال کرده و از راه پیامک نیز شهرداری را در توسعه و آبادانی شهر یاری نمایند.

یزد

همایش تجلیل از ۸۸ رزمده هشت سال دفاع مقدس شهرداری یزد با حضور اعضای شورای اسلامی شهر، شهردار و جمع زیادی از بسیجیان شهرداری در تالار شهر برگزار شد. در این همایش میرحسینی، رئیس شورای اسلامی شهر، گفت: افتخار شهرداری یزد، شهردار اینترگر آن است.

معرفی پایگاه اینترنتی شهرداری شاهین دژ

www.shahindezh.ir

در دنیای متنام امروز، شهرهایی که در گوشه و کنار این زمین

پهلوار، قد برافراشته و گسترش یافته‌اند و هر روزه بر اشکال عمودی و افقی آن‌ها افزوده می‌شود، حیات، خدمات، پوشش‌های پهنه‌های چندین عامل بوده و مستند و می‌توان آنان را مصادیق برجسته توسعه یافتگی سازه و کار پیشرفت و حرکت به سوی تعالی

زیست‌گاه‌های بشری دانست. انسجام توازن و هماهنگی میان عناصر مستحکم مدنیت معالی و انتظام در سازه‌ها و ساخت‌گرایی در ایجاد با مرمت و گسترش یک شهر را می‌توان از جمله این عوامل دانست. در این میان از کهن‌ترین بلاد این ملک که در فراز

این پایگاه بخشی با عنوان نظرسنجی خواهد داشت که کاربران از این راه می‌توانند نظرات خود را منعکس نمایند. بخش (امار بازدید) شمار بازدیدکنندگان از سایت را نشان خواهد داد. همچنین در آینده بخش (امار بازدید) شمار بازدیدکنندگان از سایت را نشان خواهد داد؛ همچنین در آینده بخش (ارتباط با ما)

نیز دایر خواهد شد که کاربران از طریق آن می‌توانند با مسؤولان شهرداری ارتباط برقرار کنند.

در ادامه باید ذکر کرد که بخش گالری تصاویر به چهار دسته: اسفالت‌ریزی، جدول‌گذاری، تسطیح و خاک‌ریزی خیابان‌ها و کوچه‌ها و مترقیه تقسیم شده که براحتی می‌توان به عکس مورد نظر دست یافت.

مورد نظرشان دست یافت: اهداف و برنامه‌ها، ارتباط با شهردار، ساختار و عملکرد شهرداری، مزایده‌ها مناقصه‌ها، مدیران شهرداری، شورای شهر و ارتباط با اعضا، اطلاعات و تاریخچه شهرستان، اخبار و مقالات، انتقادات و پیشنهادات، روابط عمومی. این پایگاه بخشی با عنوان نظرسنجی خواهد داشت که کاربران از این راه می‌توانند نظرات خود را منعکس نمایند. بخش (امار بازدید) شمار بازدیدکنندگان از سایت را نشان خواهد داد. همچنین در آینده بخش (امار بازدید) شمار بازدیدکنندگان از سایت را نشان خواهد داد؛ همچنین در آینده بخش (ارتباط با ما) نیز دایر خواهد شد که کاربران از طریق آن می‌توانند با مسؤولان شهرداری ارتباط برقرار کنند.

در دنیای متنام امروز، شهرهایی که در گوشه و کنار این زمین پهلوار، قد برافراشته و گسترش یافته‌اند و هر روزه بر اشکال عمودی و افقی آن‌ها افزوده می‌شود، حیات، خدمات، پوشش‌های پهنه‌های چندین عامل بوده و مستند و می‌توان آنان را مصادیق برجسته توسعه یافتگی سازه و کار پیشرفت و حرکت به سوی تعالی زیست‌گاه‌های بشری دانست. انسجام توازن و هماهنگی میان عناصر مستحکم مدنیت معالی و انتظام در سازه‌ها و ساخت‌گرایی در ایجاد با مرمت و گسترش یک شهر را می‌توان از جمله این عوامل دانست. در این میان از کهن‌ترین بلاد این ملک که در فراز این پایگاه بخشی با عنوان نظرسنجی خواهد داشت که کاربران از این راه می‌توانند نظرات خود را منعکس نمایند. بخش (امار بازدید) شمار بازدیدکنندگان از سایت را نشان خواهد داد. همچنین در آینده بخش (ارتباط با ما) نیز دایر خواهد شد که کاربران از طریق آن می‌توانند با مسؤولان شهرداری ارتباط برقرار کنند.

سخنی نو از زبانی دیگر تاریخ شهرسازی جهان اسلام

● عباس جلالی

نام کتاب: تاریخ شهرسازی جهان اسلام
نویسنده: پاپولو کوئولو (۱)
مترجم: دکتر تقی‌م زنوزی
ناشر: سازمان عمران و بهسازی شهری
چاپ نخست: ۱۳۸۴
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه در ۳۴۸ صفحه
بها: ۳۵۰۰ تومان

مقوله‌ی شهر و شهرسازی در جهان اسلام را می‌توان در دو برش بررسی نمود: نخستین آن، برشی از روزگار نو است که ریشه در توکرایبی سده‌ی دوازده و سیزده‌ی قمری دارد و خود پیامد جنبش‌ها و اندیشه‌های پس از انقلاب صنعتی در اروپا شمرده می‌شود. این توکرایبی اینک به گونه‌ای بر همه جای جهان سایه افکنده است.

برآیند این تأثیر بر معماری کهن و سنتی، شهرهایی است که اینک در قلمرو سرزمین‌های اسلامی پدیدار شده‌اند. شهرهایی چنین نو یا در سراسر این قلمرو از آندونزی، مالزی گرفته تا کابل، اسلام‌آباد، تهران، استانبول، جده و بیروت، قاهره، الجزیره و رباط و در شکل بسیار مدرن‌تر در دبی و کویت و ... می‌توان به چشم دید.

در روزگار کنونی اهنگ گسترش شهر، سامان و تابش‌مانی آن، معماری و شیوه‌های ساخت و ساز در آن به چگونگی وضع اقتصادی و درآمدهای ملی کشورها از منابع انرژی جهان چون نفت و گاز وابسته است. درآمدهای سرشار، باشکوه‌ترین و لوکس‌ترین ساخت و سازها را بر کناره‌ی ریزگازهای سوزان برافراشته است. آنانی که از درآمد چندانی برخوردار نیستند؛ همچنان در بند ساخت و سازهای فرسوده‌ی سنتی و نیمه ویران مالدند.

برش دیگر پژوهیدن شهرسازی در جهان اسلام در سده‌های گذشته‌ی پیش از اسلام است. کتاب پیش رو به همین برش

پرداخته است. هرچند در واپسین بخش کتاب نویسنده با گام‌هایی بلند خود را به عصر جدید نیز رسانیده است. این اثر در برگزیده‌ی بررسی و پژوهش درباره‌ی تاریخ‌های شکل‌گیری هزاران شهر، روستا و مرکز تجمع است که گسترش آن از مراکش (در باختر) تا چین و آندونزی (در خاور) می‌رسد. این پهنه از شمال به آسیای میانه (جمهوری‌های ازبکستان، قرقیزستان) تا زنگبار در افریقای خاور گسترده است.

چنین گستره‌ای می‌گمان تنها به جهان عرب محدود نمی‌شود؛ اقوام، ملت‌ها، زبان و فرهنگ‌های گوناگونی از هندیان، چینیان، ترکان و سیاهان افریقای را نیز دربرمی‌گیرد. پژوهش و بررسی یک چنین پهنه‌ای، آن هم در گذر زمان کاری نوان‌فرساست که به دانسته‌های تاریخی - تمدنی، جامعه‌شناسی، معماری و درباری نویسنده به دست نمانده جز این که پاپولو کوئولو کارشناس برجسته‌ی شهرسازی در ایتالیاست. دانش‌یابه و زندگی‌نامه‌ی گونه‌ای از او می‌توانست چالگاه وی را در میان اندیشگران شهرسازی روشن‌شوم نماید. به هر روی کتاب برگردانی است از متن ایتالیایی *Urbanistica il mondo Islamico de l' Storia*. مترجم در پیشگفتارش به حق مدعی شده: «هیچ شخص و هیچ گروهی چنین تحقیق گسترده‌ی درباری تاریخ

Islamic Architecture and Urban Planning; From a Thought to Implementation

● Translated by: Javad Porvazn

Introduction

City is not only a physical entity but also a social incident symbol. According to some thinkers, the external form and visage of city can be a reflection of contemporary norms and beliefs.

The Islam as a perfect and universal religion which considers all the needs of humankind has a close relation to the aspects of city and urbanism. The Mohammad's (Peace be upon him) Prophecy has started in Mecca and has Flourished in Medina. Afterwards, the Muslims have based new cities which have become the basis for Islamic government.

The cities were with mosques and building based on Islamic thought and spirit. This kind of architecture has changed during years. With the introduction of modernism to Islamic countries, the visage of Islamic cities has changed and the spiritual values and entities of their building have diminished. In Iran the form of our building has changed during last 100 years and excluding some historical monuments, the Islamic-Iranian identity of cities has been gone.

This subject has been discussed in this issue of "Shahrdariha" with two Iranian professors.

Definition and Aspects

Discussing the definition of architecture and urban planning and its preference in modern world is an extensive subject.

Dr GholamReza Latifi, Doctorate in urban planning and professor in Allame-Tabatabaee University states that: "Naturally the Islamic ideology has dominated the Islamic architecture and urban planning. Islamic is an urban religion and lots of verses of Qoran has pointed to the urban affairs. Lots of cities occupied by Muslims like Constantine, Isfahan and Shiraz has been Islamized some how.

There are also cities which has been formed based an Islamic thoughts. Kufa, Baghdad in Al-Mansoor era were examples of those cities.

MohammadNaghizade, Doctorate in urban planning and professor of Art College of Azad University believes that there are two view points on Islamic Architecture and urban planning.

"In first view points by non Muslims is that what the Muslims have and what has been existed in Islamic land are different and they are looking for the reason. For example there are lots of Islamic buildings in our cities and we live in modern ones. Islam never introduce a fixed type of architecture an urban planning or life pattern, but it shows some methods and philosophy so Islamic city is a concept with different exposures at any time.

Islam never insists on any type of color or wearing, for example, for women dressing. It points to general rule which the Muslims should adopt themselves with the rules. There are also rules on architecture which will differ in adoption from culture to culture and from city to city."

A specifically recognizable Islamic architectural style developed soon after the time of the Prophet Muhammad (pbuh), developing from Roman, Egyptian, Byzantine, and Persian/Sassanid models. An early example may be identified as early as 691 AD. It featured interior vaulted spaces, a circular dome, and the use of stylized repeating decorative patterns.

The Great Mosque of Samarra in Iraq, completed in 847 AD, combined the hypostyle architecture of rows of columns supporting a flat base above which a huge spiraling minaret was constructed.

The Hagia Sophia in Istanbul also influenced Islamic architecture. When the Ottomans captured the city from the Byzantines, they converted the basilica to a mosque (now a museum) and incorporated Byzantine architectural elements into their own work (e.g. domes).

Distinguishing motifs of Islamic architecture

have always been ordered repetition, radiating structures, and rhythmic, metric patterns. In this respect, fractal geometry has been a key utility, especially for mosques and palaces. Other significant features employed as motifs include columns, piers and arches, organized and interwoven with alternating sequences of niches and colonnettes. The role of domes in Islamic architecture has been considerable. Its usage spans centuries, first appearing in 691 with the construction of the Dome of the Rock mosque, and recurring even up until the 17th century with the Taj Mahal. And as late as the 19th century, Islamic domes had been incorporated into Western architecture

Specifications and properties

Dr. Latifi added that: "Mecca has been existed prior to Islam and Qoran calls it as Om-ul-Qorra (Mother of cities). It can be a model for Islamic urban planning. When our prophet (pbuh) has migrated from Mecca to Medina, the Masjed-ol-Nabi (the mosque of the prophet) has an important role which the prophet (Pbuh) has participated to build it.

Dr Naghizade says: "city include two kinds of spaces; A space for thoughts of citizens which is important to give identity to cities and the other is skeletal space which is the combination of the thoughts. Therefore, when considering the Islamic cities, we should consider not only the skeletal specification with the Islamic properties but also its identity, which should gave value to the mankind and consider all of the aspects of human life.

The relation of the citizens with the city managers should be systematic and the people should be dominated by Islamic thoughts. The karbe has never changed its skeletal form since the Ibrahim era but during some times it has been a place for idols and has been cleared by Mohammad (Pbuh). This emphasizes that the skeletal form is not the important factor. The important factors are the human and their behaviors. Our prophet (Pbuh) has based a mosque and this has resulted in a change in citizen behavior and skeletal changes."

In small scales, Islamic architecture has some specification. Dr Naghizade addresses that: "Architecture is to define the space in a way that to be used by mankind to achieve its perfection. A

Contents

Notes	4
Special Report	
Islamic Architecture and Urban Planning: From a Thought to Implementation/ H. Ta'ebi	
Idea and Research	
Role of Our Prophet (pbuh) in the Formation of Religious City and the Evolution Path/M. J. Karimi Saleh	
A Survey on the Bases and Manifests of Justice in Utopia of Ali (pbuh)/ M. Naghizade	
Islamic Cities Facing Modernism/M. B. Ghalibuf, S. M. Four Mousavi	
Sociological Investigation of Effects of Religion on Urban Development.../ M Karkonan	
Dialogue	
What is not Islamic Architecture?	
Legal Counselor/ Rezaie, F. Faghih Larijani	
Administrative and Financial Counselor/ J. Rezaie	
Municipalities' centenary	
A "Baladiye" between two Authorities/ A. Jalali	
Urban Law	
The Laws and Codes of Islamic Architecture and Urban Planning	
The abc of City	
The Good Life is the Principle/ S. Noruzi	
Successful Mayor	
An Interview with Athena Mayor/S. Mazhari	
World Experience	
Savama/ A. Montazer-al-Zohur, S. Mazhari	
Istanbul, The City of Paradoxes/ S. Mazhari	
World Cities and Municipalities. Frankfurt; Old and Modern/ Florence; the Pioneer of New Civilization/Tokyo; City of News/ Shanghai; The East Pearl/...	
City and Design	
Surveying the Reconciled Architecture in Ghajar Era (Tehran)/ M. R. Bermanian, M. PourJa'far, M. S. Shahadi	
Instruction The Spatial Framework of Cities in the Third World Countries/ R. Akbar Nejad	
The Necessity and Importance of Modular Training in Municipalities (The Last Part)/ J. Niknam	
Point Of View	
Has the Urban Sprawl resulted in National Development in Iran?/ M. H. Bouchani	
Report	
Alienation in Urban and National Architecture in Iran/ Our City, Our Characteristic/ The footprints of Sustainable Architecture in Iran? / Go Forward to the Beauty/ Whom the City Visage Belongs to?/ From the Village Narmaq to the Future of Narmak/ Energy and Management in Construction	
News Report	
Seeking Identity in Modern Architecture/ The Iranian Roads is Colored/ The 5th Transportation and Urban Service Exhibition/ Election of the Best City Planner of the Year	
Brief News	
Mutual Agreement between Yazd and Yasbarin/ The visit of Indian Ambassador and Bandar Abbas Mayor/the Conference on Islamic Architecture Vision/ The Western Architecture of Schools	
Organization News	
Glance at Cities	
Bandar Abbas/ Bandar Gaz/ Kashan/Gonbad Kavous/ Yazd	
Websites	
Shahin Dezh Municipality	
New Publication	
A new World from New One/ A. Jalali	
English Part/Javad Porvazn	